

NAJSTAREJŠA SLOVENSKA REVIJA, KI ŠE IZHAJA

PLANINSKI

U E S T N I K

12
2023

130
SPD
1893
PLANINSKA
ZVEZA
SLOVENIJE

9 770350 143408

4,40 €

TEMA MESECA
**Treking do baznega
tabora pod Everestom**

Z NAMI NA POT
**Na desnem
bregu Savinje**

IZ PLANINSKE ZALOŽBE – IZDELEK MESECA JANUARJA

GRIČI, Rafael Terpin

Od leta 1974 na svojstven način planinari kot sodelavec *Planinskega vestnika*. Za njegove pripovedi o najbolj skritih kotičkih med Vipavsko, Tolminsko in Škofjeloško je značilna navezanost na domačo krajino, slikanje vidnega in še bolj čutenega z izbranimi besedami v čisto njegovem literarnem tonu. Njegovi prispevki so priklon svetu, življenju in krajini, ki izginja, ostajajo le še na njegovem papirju. Srkal je pripovedi zadnjih prebivalcev in spremljal klecanje kmečkih domov. Kot slikar je svoje prispevke opremljal z lastnimi slikami, kar je novost, ki pomembno poživlja tudi revijo *Planinski vestnik*.

Format: 165 x 240 mm, 256 strani, integralna šivana vezava

CENA: V času od 1. 1. do 31. 1. 2024 lahko knjigo Griči kupite po akcijski ceni s 30-odstotnim popustom: 13,93 €* (redna cena: 19,90 €*).

Velja do razprodaje zalog.

*DDV je vračunan v ceno. Stroške poštnine plača naročnik.

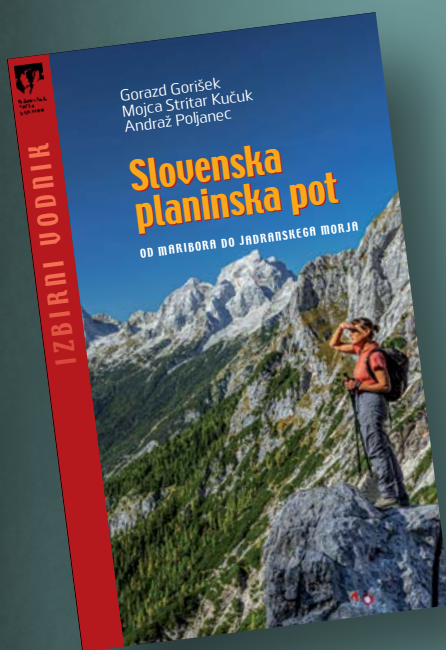
SLOVENSKA PLANINSKA POT, Gorazd Gorišek, Mojca Stritar Kučuk, Andraž Poljanec

Slovenska planinska pot je ena, vtisi mnogovrstni. Zato velja le še povabilo in priporočilo Ivana Šumljaka, idejnega očeta Slovenske planinske poti: »Prijatelj, hodi počasi! Transverzalo res lahko opraviš v enem mesecu, a hodi rajši pet let. Potem boš imel več od nje, mnogo, mnogo več. Častni znak te bo že počakal!«

Vodnik je sestavljen po enodnevnih etapah. Vsaki etapi so pripisane osnovne informacije o njeni dolžini, višinski razliki (ločeno za vzpon in spust), izhodišču, cilju in najvišji vmesni točki. Časovnice so sestavljene iz več smiselnih delov, glede na vmesne točke posamezne etape. Dopisani so možni vzponi na vrhove ob poti, ki ne sodijo v Slovensko planinsko pot, ter možni sestopi v dolino. Zdaj na voljo v eni knjigi.

Format: 130 x 210 mm, 232 strani, integralna šivana vezava

VABLJENI K NAKUPU!

INFORMACIJE · NAKUP · NAROČILA

PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE, PLANINSKA TRGOVINA PZS

NA SEDEŽU Ob železnici 30a, Ljubljana, v času uradnih ur
(v ponedeljek in četrtek od 9. do 15. ure, sredo od 9. do 17. ure, petek od 9. do 13. ure; odmor za malico: 10.30–11.00).

PO POŠTI p. p. 214, SI-1001 Ljubljana

PO TELEFONU 01 43 45 684 v času uradnih ur brezplačna telefonska številka 080 1893 (24 ur na dan, vse dni v letu)

PO FAKSU 01 43 45 691

E-NAROČILA trgovina@pzs.si ali spletna trgovina PZS: <http://trgovina.pzs.si>.

SLOVENSKI PLANINSKI MUZEJ

Triglavska cesta 49, 4281 Mojstrana • telefon: 08 380 67 30 • faks: 04 589 10 35 • e-naročila: info@planinskimuzej.si

IZDAJATELJ IN ZALOŽNIK

Planinska zveza Slovenije

ISSN 0350-4344

Izhaja osemnajstega v mesecu.

Planinski vestnik objavlja izvirne prispevke, ki še niso bili objavljeni nikjer drugje. 123. letnik

NASLOV UREDNIŠTVA

Planinska zveza Slovenije

Uredništvo Planinskega vestnika

Ob železnici 30a, p. p. 214

SI-1001 Ljubljana

T: 01 434 56 90, F: 01 434 56 91

E: pv@pzs.si

www.planinskivestnik.com

www.pvkazalo.si

www.facebook.com/planinskivestnik

ODGOVORNI UREDNIK

Vladimir Habjan

UREDNIŠKI ODBOR

Emil Pevec (tehnični urednik), Marta Krejan Čokl, Zdenka Mihelič, Irena Mušič Habjan, Mateja Pate, Dušan Škodič, Tina Leskošek, Mire Steinbuch

ZUNANJI SODELAVCI

Peter Šilak, Mitja Filipič, Jurij Ravnik, Miha Pavšek

LEKTORIRANJE

Marta Krejan Čokl, Mira Hladnik, Vera Šeško, Sonja Čokl, Darja Horvatič (korektorica)

OBLIKOVANJE

Mojca Dariš

GRAFIČNA PRIPRAVA IN TISK

Schwarz print, d. o. o.

Tiskano na NEO MATT papirju, Triglav papir

NAKLADA: 4200 izvodov

Prispevke, napisane z računalnikom, pošiljajte po elektronskem mediju na naslov uredništva ali na elektronski naslov. Poslanih prispevkov ne vračamo. Uredništvo si pridržuje pravico do objave ali neobjave, krajšanja, povzemanja ali delnega objavljanja nenarocenih prispevkov v skladu s svojo uredniško politiko in prostorskimi možnostmi. Mnenje avtorjev ni nujno tudi mnenje uredništva in PZS. Kopiranje revije ali posameznih delov brez privolitve izdajatelja ni dovoljeno.

Naročanje

Po pošti na naslov: Planinska zveza Slovenije, Ob železnici 30a, p. p. 214, SI-1001 Ljubljana, po elektronski pošti na naslov: pv@pzs.si ali po telefonu 080 1893 (24 ur na dan) in na naslovu: <https://clanarina.pzs.si/vestnik.php>.

MODRA ŠTEVILKA

080 18 93

Transakcijski račun PZS
IBAN: SI56 6100 0001 6522 551
SWIFT: HDELSI22

DELAVSKA HRANILNICA D.D. LJUBLJANA

Naročnina 44 EUR, 68 EUR za tujino, posamezna številka 4,40 EUR, poletna številka 5,50 EUR. Člani PZS so upravičeni do 25% popusta na letno naročnino Planinskega vestnika (33,00 EUR). Reklamacije upoštevamo dva meseca po izidu številke. Ob spremembi naslova navedite tudi stari naslov. Upoštevamo samo pisne odgovore do 1. decembra za prihodnje leto.

Program informiranja o planinski dejavnosti sofinancirata Ministrstvo za šolstvo in šport RS in Fundacija za financiranje športnih organizacij v RS.

FS Fundacija za šport

FOTOGRAFIJA NA NASLOVNICI

Ama Dablam

Foto Massimo Cappuccio

Uredništvo Planinskega vestnika skrbno preverja vse članke in točnost v reviji objavljenih opisov poti, ki praviloma vključujejo opozorila na nevarnosti in možne pasti obiskovanja gora. Žal pa je vsak opis vedno subjektiven, poleg tega se objektivne težave na terenu lahko spreminjajo iz dneva v dan, celo iz ure v uro. Zato uredništvo revije in Planinska zveza Slovenije ne moreta prevzeti nobene odgovornosti za morebitne poškodbe ali materialno škodo, ki bi jih utrpel kdorkoli zaradi hoje in plezanja po gorah po navodilih iz te revije.

Dobrodošli v dobi digitalizacije

Živimo v dobi tretje industrijske revolucije, kot nekateri imenujejo razvoj digitalne tehnologije, piše v svoji knjigi Matevž Lenarčič. Tudi z našo revijo se obračamo v to smer, pripravljamo se namreč na drugi poskus izida digitalne revije. Prvi je propadel pred približno desetimi leti, saj se je pokazalo, da čas takrat še ni bil zrel. Vendar so v svetu že znani primeri, ko število elektronskih izdaj prekaša tiskane. Čas je torej za digitalno. Pa je res tako?

Digitalna tehnologija pri gorskem reševanju nam vsekakor izredno pomaga pri lociranju ponesrečenih v gorah. S telefonskim klicem dobimo koordinate, ki jih vnesemo v aplikacijo z zemljevidom na telefonu, in le sledimo signalu. Skorajda preprosto, če ne bi bilo zahtevnega terena, noči, slabega vremena idr. Pa je vseeno bistveno lažje kot nekdanje, ko smo bolj tipali in iskali s klicanjem. Kaj pa ko odpovejo baterije? To se je zgodilo naši ekipi pozimi, v gosti megli pod Stolom. Takrat je le nos izkušenega brezpotnika našel pravo grapo ob Orličju, da smo se "rešili" v dolino. Pred kratkim mi je pisala gornica, ali ji lahko pošljem svojo GPS sled pristopa na Montaž iz Dunje. Večkrat sem ji poskušal dopovedati, da je smisel hoje v brezpotju prav raziskovalna iskra, sledenje terenu in iskanje prehodov. To je čar brezpotja, ne pa sledenje tracku! A žal zaman. Ko sem ji povedal, da tega sploh nimam, je bilo debate hitro konec.

Digitalna ali tiskana revija? Kdo in koliko beremo? Koliko in na kakšnih medijih sploh berejo mladi? Pred kratkim me je presenetil kolega, ki jih ima čez petdeset, ko mi je priznal, da več kot uro ne zdrži pri branju, saj mu pade koncentracija. Kar težko si predstavljam, pa spadava skorajda v isto generacijo. Sam sem letos do začetka decembra prebral 55 knjig, ki me nenehno navdihujejo in mi bogatijo spoznanja in življenje. Naš urednik kartografije me je že poskušal prepričati, naj pri Planinski založbi nehamo izdajati tiskane vodnike in v bodoče delamo le še digitalne, da je tisk preživet. Kako, če pa vse gorniške založbe v Evropi še vedno izdajajo tiskane vodnike? Ali smo mi pametnejši od njih? Ali so elektronske izdaje res toliko boljše kot tiskane? Bodo mladi res posegli po elektronski reviji? Kam vodi ta digitalni svet? Takole pravi Matevž:

Virtualna, digitalna resničnost konkurira človeški resničnosti že danes, v bodoče pa človeška analogna realnost nima več prihodnosti, saj bo primarne čute veliko lažje in ceneje zadovoljevati z digitalnimi dražljaji. Analogne občutke bomo zadovoljevali z virtualno resničnostjo na klik, izzivov ne bo več, ostali bomo izgubljeni v iskanju realne sreče v polju depresije in brezsmiselnosti. Digitalizacija pomeni smrt analognega človeka, zaton romantične nepopolnosti, iskanja smisla in sreče. Čas je na strani robotov, amplituda človeškega življenja ne more premagati mehanskih komponent in algoritmov. /.../ Zadovoljstvo na poti do sreče se skriva v relativnem napredku, dogodkih, ki v absolutnem svetu algoritmov ne pomenijo nič, ljudem pa prinašajo radost in veselje do življenja. Iskanje lastnih meja čudovitega nepopolnega človeka, plezanje zahtevnih sten visokih gora, pohodi skozi divje pragozdove, preko Arktike ali Antarktike, jadranje ali letenje okrog sveta v majhnih lupinah.

Svet je vendarle lep, lepoto pa lahko opazi le analogni nepopolni človek.¹

Odgovorov na zapisana vprašanja ne vem, kot jih gotovo ne poznate tudi mnogi drugi, jih bo pa nedvomno pokazal čas. Ob novem letu, ki prihaja, vam želim veliko bralnih užitkov pri prebiranju (zaenkrat še tiskanega) Planinskega vestnika in vse dobro v letu 2024. Srečno!

Vladimir Habjan

¹ Matevž Lenarčič: *Točka brez vrnitve*. Sanje, 2022. Str. 12–13.

UVODNIK

1 Dobrodošli v dobi digitalizacije

Vladimir Habjan

POTOPIŠ

4 Čudoviti razgledi na himalajske velikane

Massimo Cappuccio

INTERJUJ

12 Klemen Belhar

Marta Krejan Čokl

PLANINSKA ORGANIZACIJA

16 Delati v planinstvu je poslanstvo

Zdenka Mihelič

NEVNIČLJIVA NARAVA

20 Hoja po pogorelem Krasu

Olga Kolenc

KOLUMNNA Z REPORTAŽO

24 Osemtisočak ali 9a

Bor Levičnik

VARNOST V GORAH

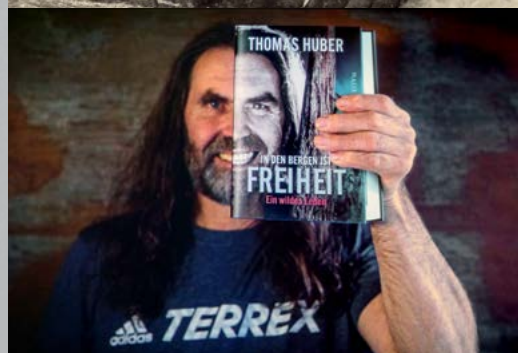
29 Učimo z zgledom

Irena Mušič Habjan

Z NAMI NA POT

32 Uasi Posavskega hribovja

Franci Horvat

INTERJUJ

41 **Danica Padjan**

Zvezdana Bercko

OBLETNICA

44 **Ob citrah in koči na Kopitniku**

Boža Herek

LITERATURA

48 **Zgodbe na Poti miru**

Vladimir Habjan

REPORTAŽA

52 **Gorništvo je romantična dejavnost**

Mire Steinbuch

ZGODBE IZPOD HIMALAJE

54 **Izgubljeni vodnik ali ...**

Matjaž Čuk

FOTONATEČAJ

58 **#LjubimGore 2023**

Emil Pevec

ČLANICI UREDNIŠKEGA ODBORA

60 **Zdenka Mihelič**

61 **Tina Leskošek**

OPREMA

63 **"Ne bo mu treba čevljev trgati po hribih"**

Marija Mojca Peternel

U SPOMIN

64 **Franci Savenc**

Dušan Škodič

PROSTOVOLJSTVO

66 **Dobrodelna jajca**

Andreja Erdlen

68 **NOVICE IZ VERTIKALE**

71 **LITERATURA**

72 **PLANINSKA ORGANIZACIJA**

74 **U SPOMIN**

75 **ŽELJE ZA LETO 2024**

**USEBINE USEH
PLANINSKIH VESTNIKOV
OD LETA 1895 DALJE NA
WWW.PUKAZALO.SI**

Massimo
Cappuccio

Čudoviti razgledi na himalajske velikane

Treking do baznega tabora pod Everestom

Hoja po poti, ki vodi do baznega tabora Everest, so sanje vsakega gorskega navdušenca, bodisi običajnega popotnika bodisi izkušenega pohodnika. Narediti prve korake v dolini Kumbu proti pobočju najvišje gore na svetu je enkratna izkušnja, ki je ni mogoče doživeti na nobeni drugi visokogorski poti. Tukaj lahko občutite vso zgodovino, mite in legende, zaradi katerih je Everest znan in tako privlačen.

Vsako leto se na ta pohod poda na tisoče žensk in moških in v vsakem od njih je mogoče zaznati čustvo, ki ga preveva – mešanico veselja, zbežanosti in nejevere. Pogosto si v mislih kot mantra ponavljamo stavek: »Sem v Himalaji in hodim proti Everestu,« kot bi se želeli uščipniti, da bi razumeli, ali sanjamo ali ne. Seveda je za alpiniste, ki ciljajo na vrh, prihod v bazni tabor le prvi

korak na veliko daljši, težji in nevarnejši poti, a tudi za tiste, ki so »samo« pohodniki, je prihod v bazni tabor lep dosežek.

Toda tu je bolj kot kjerkoli drugje že samo potovanje cilj, pravi protagonist pa je pot proti baznemu taboru. Nekatere od najvišjih in najbolj veličastnih gora na planetu obkrožajo dolino in naredijo vsak trenutek edinstven in veličasten.

*Pogled na Pari
Lapcho, 6017 m, z
Gokyo Rija
Foto Massimo
Cappuccio*

Šerpe

Že od prvih dni hoje lahko občudujemo nezmotljivo obliko Ama Dablama s strmimi grebeni, ki po nepalski tradiciji predstavljajo 'materino ogrlico'. To je eden izmed vrhov, ki je za gornika najbolj prepoznavno ozadje panorame na njegovi poti. Nato se začnejo kazati obrisi gora Čolatse, 5440 m, in Taboče, 6542 m. Ko se bližamo baznemu taboru, lahko občudujemo ogromno zahodno steno gore Nuptse, 7861 m, in čudovito piramido Pumorija, 7165 m, proti vzhodu pa Lingtren, 6749 m, Kumbutse, 6636 m, Čangtse, 7543 m, in vse do vrha Everesta, 8848 m, od katerega je mogoče videti samo vršni del. Da bi lahko občudovali kraljico vseh gora, se je treba povzpeli na Kala Pattar, čudovito razgledno točko na višini 5545 metrov, s katere se vidita še dva osemtisočaka, Lotse, 8516 m, in Makalu, 8462m.

Tisti, ki se napotijo v dolino Gokjo čez prelaz Čo La iz doline Khumbu ali pa dosežejo Čo La iz doline Gokjo, bodo lahko z vrha Gokjo Ri, 5357 m, najbolj spektakularne razgledne točke območja, uživali v razgledu na čudovita ledeniška jezera in občudovali tudi vrhove štirih osemtisočakov, Everesta, Čo Oja, Lotseja in Makaluja.

Budistična stupa v dolini Kumbu Foto Massimo Cappuccio

Zasnežena polja in razgled na Ama Dablam Foto Massimo Cappuccio

Samostan Tengboče Foto Massimo Cappuccio

Na poti je poleg številnih pohodnikov in alpinistov (dosti jih pride v bazni tabor s helikopterjem) tudi veliko prihajajočih in odhajajočih karavan jakov, mul in nosačev, ki nosijo vse za oskrbo višinskih taborov, predvsem pa za bazni tabor in številne alpinistične odprave.

Ogromni transporti opreme, goriva, hrane in pijače; vse tovarijo živali ali v koših prenašajo nosači, tovari so podprti s platnenim trakom čez čelo. Tovor pogosto presega velikost košev in ni neobičajno videti nosače z zelo zajetnimi in težkimi tovari, ki tehtajo več kot šestdeset kilogramov.

Večina nosačev v Kumbuju je različnih etničnih pripadnosti, kot so Šerpe, Rai, Tamang in Gurung. Najbolj znani so zagotovo Šerpe, saj tudi živijo na tem območju. So ponosno in močno ljudstvo, sposobno opravljati težka in utrujajoča dela tudi na veliki nadmorski višini, kjer redek zrak človeka

stisne ob vsakem gibu. V preteklosti so bili znani po tem, da so bili višinski nosači, ki so spremljali poklicne alpiniste ali komercialne odprave. A Šerpe niso samo odlični delavci, danes izkazujejo velik podjetniški duh, upravljajo dovršen del vseh dejavnosti v dolini in v baznem taboru, predvsem pa so odlični alpinisti.

Vsako leto prav Šerpe na začetku sezone postavijo višinske tabore, pritrdijo vrvi, postavijo lestve čez razpoke v labirintu ledenega slapa Kumbu, pripravijo višinske tabore s šotori in vso potrebno opremo, poskrbijo za vsako podrobnost, da čim bolj olajšajo življenje tako v baznem taboru kot v višinskih taborih. Po vseh teh obveznostih se povzpnejo še na vrh, in to večkrat v isti sezoni. Tak primer je Šerpa Kami Rita, ki je v svoji sijajni karieri kar sedemindvajsetkrat stal na vrhu Everesta. Nepalci to goro imenujejo Sagaramāthā, Sagarmata, 'bog neba', medtem

ko je na tibetanski strani znana kot Čomolungma, 'mati vesolja'; vendar je za vse najvišja gora na zemlji Everest, poimenovana po angleškem topografu Georgeu Everestu iz 19. stoletja, ki je deloval v službi britanske krone.

Na tisoče obiskovalcev

Na Everest sta se leta 1953 prvič povzpela Novozelanec Edmund Hillary in Šerpa Tenzing Norgay, pred tem so se na vrh skušale povzpeti že druge odprave in še danes nekateri menijo, da sta bila morda prva na vrhu gore Britanca George Mallory in Andrew Irvine leta 1924, ki sta izginila med vzponom nanjo. Sama pot do baznega tabora ni težka in nima izpostavljenih ali nevarnih delov, edina nevarnost je visoka nadmorska višina, ki povzroča višinsko bolezen. Ta lahko prizadene vsakogar, tudi najbolj usposobljenega. Edino pravo zdravilo za prepreče-

*Jezero Gokyo
Foto Massimo
Cappuccio*

Pogled na Everest z
Gokyo Ri, 4750 m

Foto Massimo
Cappuccio

vanje višinske bolezni sta počasen korak in dobra aklimatizacija, včasih tudi dodaten dan aklimatizacije v vaseh na srednji nadmorski višini, kar že lahko zagotovi, da pridemo v dobri kondiciji do vrha Kala Pattarja, črnega hriba na višini 5545 metrov, ki se dviguje nad baznim taborom.

Danes je pot večinoma dobro urejena in udobnejša, predvsem v spodnjem delu, ki mu sledimo prve dni. Tudi stare in razmajane viseče mostove so zamenjali z novejšimi in varnejšimi, vendar zato ni nič manj slikovita, tako zaradi višine nad deročimi rekami kot tudi zaradi opaznih nihanj, predvsem med prehodom karavane jakov.

Na poti naletimo na več visokogorskih šerpovskih vasi, ki ležijo na več kot štiri tisoč metrov nadmorske višine, kar priča o veliki sposobnosti prilagajanja človeka.

V bližini tradicionalnih vasi rastejo nove, namenjene predvsem nastanitvi pohodnikov, kjer jim ponujajo gostoljubje, primerljivo s kočami v Alpah. V teh visokogorskih dolinah je gospodarstvo povezano izključno s turističnim obiskom, in tako blizu običajnih lodžev nastajajo številne nove in udobne nastanitve, presenetljivo pa naletimo tudi na hotele, ki jih lahko označimo za luksuzne.

Čeprav se je videz majhnih vasi Šerp spremenil, ima čar tega kraja tako neizmerno moč, da se pohodnik vedno znova zaljubi v nekaj pristnih prvobitnih kotičkov vasi. V njihovi bližini srečate otroke, ki se igrajo na ulicah, ženske, ki gredo delat na polja, ali starejše ljudi z obrazi, ki jih je zaznamoval čas, kako ob cesti uživajo v nekaj sončnih žarkih.

Treking do baznega tabora Everest, čeprav množičen in skomercializiran, še vedno vsako leto privabi na tisoče obiskovalcev, od katerih se mnogi večkrat vrnejo, morda zato, da se sprehodijo po kakšni drugi stranski dolini, da poskusijo opraviti najzahtevnejšo turo treh prelazov ali preprosto, da ponovno uživajo

Predlagan načrt poti

1. dan: let do Lukle, 2828 m, 30 minut, treking do Phagdhinga, 2780 m, približno 4 ure hoje
2. dan: treking Namče Bazar, 3440 m, približno 5 ur hoje
3. dan: dan počitek – aklimatizacija v Namče Bazarju
4. dan: treking Tengboče, 3850 m, 4–5 ur hoje
5. dan: treking Dingboče, 4350 m, 4–5 ur hoje
6. dan: počitek – aklimatizacija v Dingbočeju
7. dan: treking Lobjuče, 4910 m, približno 5 ur hoje
8. dan: treking Gorakšep, 5180 m, 3–4 ure hoje in celodnevni pohod do baznega tabora Everest, 5364 m, 2–3 ure hoje
9. dan: treking Kala Pattar, 5545 m, 2–3 ure hoje in Dzongla, 4830 m, 4–5 ur hoje
10. dan: treking Pangboče, 3985 m, približno 6 ur hoje
11. dan: treking Portse, 3810 m, približno 7 ur hoje
12. dan: treking Mačermo, 4470 m, približno 6 ur hoje
13. dan: treking Gokjo Ri, 4750 m, 4–5 ur hoje
14. dan: treking Gokjo Ri, 5463 m, približno 3 ure hoje
15. dan: treking Dole, 4280 m, približno 5 ur hoje
16. dan: treking Namče Bazar, 3440 m, približno 6 ur hoje
17. dan: treking do Lukle, 2828 m, približno 8 ur hoje
18. dan: povratni let v Katmandu, 1350 m, približno 30 minut

Opomba: To je itinerar, ki sem mu sledil, toda med visokimi himalajskimi dolinami je možno opraviti različne pohode, od najkrajšega dvanajstdnevnega (odhod in vrnitev iz baznega tabora Everest) do enaindvajsetdnevnega pohoda čez tri prelaze.

v čudovitem razgledu na himalajske velikane. Tisti, ki imajo bolj romantično predstavo o gorah in iščejo samoto ter želijo izkusiti občutek osamitve, ki je značilen za oddaljene kraje na visoki nadmorski višini, bodo morda razočarani in bodo morali načrtovati trekking po Himalaji drugje, zlasti v obdobjih z največjim turističnim navalom spomladi in jeseni. Če pa vas mraz ne prestraši, so lahko nekateri meseci, kot sta februar in marec, idealni za iskanje teh zelo tihih in neobljudenih dolin.

Pri opisovanju trekkinga do baznega tabora Everest ne moremo mimo omembe izkušnje letenja iz Katmanduja v Luklo. Zelo malo je pohodnikov, ki pridejo do

Lukle peš iz Katmanduja, saj morajo upoštevati še vsaj pet do šest dni dodatne hoje.

Večina jih prispe sem gor v letalih z majhnimi turbinskimimi motorji z dvema propelerjema, ki so hrupni in tresočji, polet traja le trideset minut, a lahko navduši in obdrži v napetosti tudi najbolj izkušene popotnike. Vzletno-pristajalna steza, kratka nagnjena klančina med goro na eni strani in praznino strme doline na drugi, velja za najnevarnejše letališče na svetu in ni težko razumeti, zakaj. Že ob pristanku občutite veliko olajšanje, predvsem pa adrenalin in navdušenje nad avanturo, ki se šele začne. Nato vzamete nahrbtnik, ki ga odložijo ob robu pristajalne steze. Ko stopite iz

Nosač z ogromnim tovorom

Foto Massimo Cappuccio

Karavana jakov

Foto Massimo Cappuccio

Trekerji in nosači na poti
Foto Massimo Cappuccio

letališke stavbe, ste že na glavni cesti v Lukli, od tu pa sledijo prvi koraki proti baznemu taboru.

Kdaj oditi

Podnebje v Nepalju je od maja do septembra pogojevano z monsunskim deževjem, zato sta idealni obdobji pomlad in jesen, torej pred monsunom in po njem. Od sredine oktobra do decembra je vreme zelo stabilno, sonce sije praktično vsak dan in ozračje je še posebej jasno, idealno za fotografiranje, to je tudi najbolj turistično obdobje. Od januarja do marca je vreme še stabilno, a precej mrzlo in z veliko snega, visoki prelazi so neprehodni, ob poti je veliko koč zaprtih, vendar boste v samoti in miru uživali v lepotah krajev. April in maj sta še posebej idealna za trekking zaradi zmernejšega podnebja na nadmorski višini in daljših dni.

Vodniki za trekking in agencije

Od 1. aprila 2023 v Nepalju ne morete več v gore – niti samo na trekking – brez spremstva pooblaščenega vodnika, s čimer je končano obdobje svobodnega potepanja po himalajskih poteh. Sicer je bilo treba že v preteklosti pridobiti dovolilnico za trekking in plačati vstopnino v parke, najem vodnika ali nosača pa je bila osebna izbira. Mnogi so še vedno izbrali pomoč vodnika in predvsem nosačev, bodisi zaradi udobne hoje z lahkim nahrbtnikom bodisi zaradi podpore izkušenih vodnikov. Tudi najbolj skeptični in puristi so po le nekaj dnevih bivanja v Nepalju doumeli, da z najemom domačinov podpirajo lokalno gospodarstvo, razen tega pa je nekaj tednov, preživetih v tesnem stiku z domačini, izjemna obogatitev trekinške izkušnje.

Danes je najem vodnika obvezen, zato je treba že pred odhodom v Luklo, če ne že pred prihodom v Katmandu, izbrati in najeti vodnika ter poljubnega nosača (slednji ni obvezen).

V Katmanduju deluje več kot dva tisoč pohodniških in alpinističnih agencij, ki skrbijo za vodnike, nosače ter jakovodce in mulovodce.

Pri tako velikem številu agencij izbira ni preprosta, a na medmrežju lahko pregledate številne ocene in se laže odločite. Na spletu sem prebral odlične ocene o agenciji Trekking Planner in sem se na podlagi tega odločil za njihove storitve. Takoj so se izkazali za zelo profesionalne in vedno pripravljene rešiti tudi najmanjšo nevšečnost. Odlična storitev in točnost izvedbe glede na zapisano v pogodbi sta pomemben vidik, ki ga je treba upoštevati pred odhodom. Osebno sem bil zelo zadovoljen in agencijo priporočam, tudi svojega mladega vodnika Ananta.

Priporočena oprema

- Obutev: za brezpotje so odlični nizki čevlji ali tekaški copati, razen če nameravate na trekking pozimi ali med monsunom, v tem primeru bi bila boljša visoka pohodniška obutev; zelo pomembne so udobne nogavice, ki ste jih že prej preizkusili. Tistim, ki nosite težak nahrbtnik, pa svetujem, da nosite pohodniške čevlje čez gleženj, da ga zaščitite. Osebno mi ustrezajo čevlji La Sportiva, ki so udobni in zanesljivi;
- dereze: če trekking vključuje prehode po ledu in prelaze nad pet tisoč metrov, jih je dobro imeti v nahrbtniku;
- par copat, udobnih za bivanje v zavetišču ali za tuširanje;
- nogavice: kakovostne, primerne za trekking;
- rokavice iz flisa ali volne;
- volnena ali flis kapa za mraz in lahka za sončne dni;
- buff ali bandana za pokrivanje ust, odlična za zadrževanje notranje vlage in preprečevanje kašlja;
- tehnične majice, ki se hitro sušijo;
- termo obleka: za uporabo kot pižama ali kot prvi sloj v najhladnejših dneh;

- flis: dva puloverja iz tehnične tkanine (eden lažji in drugi srednje težek) za uporabo med trekingom ter težji flis za zvečer;
- hlače: iz tehnične tkanine, primerne za trekking; ene lažje in ene težje, tudi zaščita za hlače iz goreteksa vam lahko pride prav, če se trekinga lotite v deževnem obdobju;
- puhovka in primerna jakna, ki ščiti pred vetrom;
- spalna vreča: zadostuje majhna spalna vreča, običajno so odeje na voljo tudi v zavetiščih;
- velika nepremočljiva pelerina, ki pokrije tudi nahrbtnik;
- naglavna svetilka in rezervne baterije;
- sončna očala;
- krema za sončenje, vlažilna krema in kakavovo maslo;
- toaletni papir, mokri robčki, razkužilni gel;
- pribor za osebno higieno: zobna ščetka, zobna krema, milo, šampon, praktične in lahke majhne vrečke;
- hitro sušiče se brisače: ena majhna in ena velika za tuširanje;
- komplet prve pomoči, ki vsebuje osebna zdravila in generična potovalna zdravila; mnogi uporabljajo diamox za preprečevanje višinske bolezni, druge ne, stvar osebne izbire, pred odhodom se posvetujte s svojim zdravnikom;
- steklenica za vodo in čistilec;
- prenosna baterija (power bank);
- prigrizki, čokolada, suho sadje in dodatki mineralne soli;
- pohodne palice;
- dobra knjiga,

- fotografska oprema – zadnja točka je vedno dilema za fotografa, hoja na visoki nadmorski višini več ur na dan postane še težja s pretežkim fotografskim priborom; osebno sem se odločil za enojno ohišje fotoaparata Sony A7 III, samo dva objektiv, Tamron 28-75, F2.8 in Tamron 70-180, F2.8, ter lahek potovalni stativ Manfrotto.

Zdravstveno zavarovanje na potovanju je zelo pomembno – za zdravstvene stroške in predvsem za kritje stroškov morebitnega reševanja, tudi s helikopterjem nad pet tisoč metrov nadmorske višine. 📍

*Viseči most čez reko Dudh Kosi
Foto Massimo Cappuccio*

*Tamserku Peak,
6808 m
Foto Massimo Cappuccio*

Marta Krejan Čokl

Gore so moja notranja potreba

Pogovor s Klemenom Belharjem

Z nekom, ki je dejaven na toliko področjih, je težko narediti intervju. Sploh če želimo intervjuvanca z vprašanji spodbuditi k osebni predstavitvi in predstavitvi njegovega razmišljanja. Področij, na katerih lahko o njem najdemo zanimive podrobnosti, je toliko, da je – če to hočemo ali ne – treba izbrati tiste, ki so bralcem *Planinskega vestnika* najbolj zanimive. Alpinist, gorski reševalec, turni smučar, trener in svetovallec, okoljevarstvenik, politik, pisec in še več. Vse to je dr. antropologije Klemen Belhar.

Klemen Belhar
Foto Toni Čebren

Klemen, v uvodu sem napisala, s čim vsem se ukvarjaš, zato za začetek nekoliko drugačno vprašanje: s čim se ukvarjaš največ?

Moje delo je precej projektno in zato se kar naprej spreminja. Navajen moram biti preskakovanja iz ene vloge v drugo. V teh poklicnih preskokih sta dve stalnici, ki nista moja osnovna poklica. To sta gorsko reševanje in politika. Sem podpredsednik GRZS, kar zahteva čas in precej odgovornosti. Gorsko reševanje mora storiti nekaj korakov naprej in trenutno smo sredi uvajanja sprememb, ki nikoli niso lahke, so pa nujne. Zato gre za veselje in muko obenem. Podobno je s politiko. Sem podpredsednik Vesne – zelene stranke, nove za zdaj male stranke, ki se počasi orga-

nizira v stranko, ki bo sposobna v parlament prinesiti resno zeleno politiko. Mislim, da Slovenija to potrebuje, če želi ohraniti svojo pregovorno zelenost in narediti domačo nalogo o zelenem prehodu. Tudi tu gre za spoj muke in veselja. Tako se je obrnilo življenje, nekatere stvari so bolj našle mene kot jaz njih. V idealnih okoliščinah bi zgolj raziskoval in pisal.

Se je mogoče ukvarjati z vsem tem na tako visoki ravni brez odrekanja vsaj na nekaterih področjih, ki pa so v tvojem primeru ključna?

Ko nečemu v življenju rečemo da, hkrati rečemo ne nešteto drugim stvarem. Trenutno imam malo časa za prijatelje, manj za domače društvo GRS, manj za resno poslovno življenje. Še najbolj se odpovedujem srednjerazrednemu hedonizmu: piknikom, zabavam, dopustovanju, načrtovanju, kaj bomo pa počeli konec tedna ... Vseeno imam občutek, da se ukvarjam s precej bolj smiselnimi in koristnimi stvarmi. Bilo bi dobro, če bi imel nekaj več časa za plezanje s hčerko in za dolge kolesarske ture.

Ekologija je torej eno izmed temeljnih področij tvojega zanimanja. Kakšna je po tvojem mnenju trenutna ekološka slika naših gora in v katero smer hočeš nočeš plovemo vsi skupaj?

Žal se v Sloveniji vsekakor premalo pogovarjamo o podnebnih spremembah, ki močno vplivajo tudi na gore. Izginjajo ledeniki. Spreminja se gorski ekosistem. Naše gore se vse bolj podirajo in so vse manj privlačne za plezanje, kar je posledica drugačnih in spremenljivih zim. Gore so hladnejše kot nižina in zato se vanje seli vse več turizma. To pomeni dodatno obremenjenost gorskega sveta in ne nazadnje tudi vse več reševanj. Gore so vse manj svetišče in vse bolj zatočišče. Poleg podnebnih sprememb težavo predstavljata množičnost obiska in obremenjenost s prometom. Veliki težavi sta čezmerno parkiranje in želja, da se pripeljemo čim višje, česar sam ne razumem najbolje. Skrajni izraz teh praks je vožnja po planinskem okolju

s štirikolesniki, z motorji motokros in motornimi sanmi. Vožnja je sicer prepovedana, vendar so kazni močno prenizke.

Vsega tega obiskovalci morda niti ne opazijo, vendar to opazimo domačini. Obremenjenost Bohinja, Mojstrane, Vršiča, Jezerskega, Velike planine in okolice Trziča s prometom je čezmerna. Žal mnoge bolj zanima, kje bi zastoj parkirali, namesto da bi jih zanimalo, kako bi naredili čim manj škode in kako bi gore doživeli čim bolj pristno. Na primer, pustiti avto v Trziču in oditi na Kofce čez Kamnek in planino Kal je neverjetno lepo, toda množice želijo parkirati čim bliže koči in štrukljem. Morda pa si štruklje zasluži le tisti, ki gre peš iz Trziča? (*smeh*)

Se vsega tega javnost zaveda dovolj?

Mislím, da se zaveda, a vseeno dela narobe. Tudi jaz vem, da moram jesti manj, če želim shujšati, a vseeno vedno znova pojem kako sladkarijo preveč in popijem pivo, ki bi ga moral zavrniti. Kot sem že namignil, strašno radi uživamo v hedonističnem udobju blagostanja srednjega razreda. V tem iskanju užitek se pogosto obnašamo precej čredno. Tudi v gorah. Zakaj naj bi vsi množično prilezli na Triglav, Mont Blanc in Everest? Že s tem, da se odpravimo na Rjavino, Dom ali Šiša Pangmo bomo naredili bolj smiselno izbiro. Gre za večji izziv in drugačno doživetje, ki nas bo resnično obogatilo. Kar hočem reči, je, da v nečem, kar se zdi odpoved, celo prepoved, lahko najdemo bogastvo smisla, bogastvo doživetij in s tem pogosto ne škodimo drugim in okolju. Pred kratkim sem dobil izvrstno knjižico o trajnostnem turizmu, ki jo je izdala avstrijska fundacija FREDA. Njen naslov je *Go, but Slow*.¹ Mislím, da je naslov kar primeren napotek za obisk gora. Šteje naj doživetje in ne neki zapovedan cilj.

Vsi poznamo fotografije s Hillaryjeve stopnje na Mount Everestu, kjer se vijejo nepregledne kolone ljudi, železih vrha sveta. Ali ni to zelo podobno fotografijam kolon poleti na Triglav?

Točno o tem govorim. To je ta črednost. Antropološko gledano gre celo za sodobno moralno obvezo. Moraš iti na Triglav in v tem moraš uživati, čeprav trpiš, ker nimaš dovolj kondicije, trpiš, ker je vroče, in trpiš, ker je gneča. Če si finančni in gorniški *frajer*, to ponoviš na Everestu. Pred nekaj leti sem kar naprej srečeval številne *podobnike* svojega nečaka. Pred kranjsko gimnazijo je na prehodu za pešce obstajal kar osemkrat naenkrat. Malo pozneje se je zgodba ponovila s hčerko. Ko srednješolci iščejo svojo drugačnost, si postanejo obupno podobni. Na ta način ljudje iščejo svoja posebna doživetja, ki pa so si vsa popolnoma podobna. To je turizem: doživetje, ki je napisano vnaprej. Le korak stran se lahko začne avantura. Namesto na Triglav zaviješ na Rž. Kdo je že sploh bil na Rži? Seveda, če prijateljem govoriš o Rži, te ne razumejo, če govoriš o Triglavu, te bodo pohvalili.

Z vidika usmerjanja in upravljanja turizma je morda celo bolje, če gredo vsi na Triglav, Prisank in Malo Mojstrovko. Seveda so potem te gore žrtvovane turizmu, so preobremenjene, so nevarnejše. Zato so nekateri deli še vedno dokaj samotni in okoljsko ne preveč obremenjeni. Tako stanje je boljše z okoljskega vidika, z vidika gorskega reševanja pa ni dobro.

Kakšna naj bi bila po tvojem mnenju politika vzdrževanja prvobitnosti gora pri nas?

Resnično živimo v antropocenu. Ne vem, ali je na svetu še kaj prave prvobitnosti ... Tudi amazonski pragozd je daleč od prvobitnosti. V naših gorah ni nobene prvobitnosti. Sodobne arheološke najdbe govorijo, da ljudje te gore obiskujejo od nekdaj. Tudi narodni park je park, območje, ki je opredeljeno že z imenom, in v njem najdemo malo prvobitne divjine. Pomislím samo, kako je naš narodni park spremenila prva svetovna vojna! Danes lahko govorimo le o upravljanju prostora, upravljanju ekosistemov in

upravljanju turizma. Upam, da bomo pri tem imeli dovolj modrosti in sreče. Vedno znova podležem optimizmu in prepričanju, da se splača delati dobro. Realno gledano veliko ljudi ve, česa ne bi smeli početi in kaj bi morali, a tega vseeno ne storimo. Tukaj vstopi politika. Preprečevanje onesnaževanja mora biti skupnostna in politična odločitev. Brez tega ne bo resne spremembe.

Slovenci imamo kot narod alpske identitete gore torej "zapisane v DNK", skrb zanje pa precej manj. Kako to spremeniti?

Mislím, da se je osveščenost celo izboljšala. Zagotovo je boljša kot v mojem otroštvu, ko so nas učili, da

Muzzerone, Chi vuol essere lieto ... lieto sia, večraztežajno uživanje nad Tirenkim morjem
Foto Blaž Belhar

¹ "Pojdi, ampak počasi."

odpadkov ne smeš kar tako odvreči, ampak jih moraš skriti pod kakšno skalo ali vreči v luknjo. Zdaj vemo, da jih moramo odnesti v dolino. Toda nastopila je množičnost obiska in neosveščena manjšina je tako velika, da lahko naredi veliko škode. Podobno je z vožnjo z različnimi vozili po gorskem okolju. To počne malo ljudi, a ti lahko naredijo veliko škode. Zato mislim, da gre predvsem za vprašanje, kako omejiti početje manjšine, ki lahko naredi veliko škode. Del odgovora je morda v ozaveščanju. Menim, da potrebujemo nekakšno okoljsko policijo, ki bi učinkovito preganjala okoljski kriminal. Seveda tudi v gorah.

Najti soglasje pri tako pomembnih stvareh je izjemno težko – na eni strani turizem, ki prinaša dohodek in davke, na drugi okoljevarstveniki, na tretji tisti, ki vidijo gore kot tako imenovani nekoristni svet. Je mogoče najti rešitev, ki bi vsaj v osnovi zadovoljila vse?

Vzemiva Kriško goro, priljubljen "Instagram cilj". Južna stran je razrita z vlakami in preobremenjena s planinci in turisti. In s kopico border colijev. (*smeh*) Gre za parado vsega planinskega nesmisla. Predobra

Na vrhu Vrtače med prečenjem Ljubelj-Golica
Foto Aljaž Anderle

in predraga oprema, *makeup*, imidž in *oufit*, obute boste noge, moški z bradicami, tatuji in čepicami, prehranski pristopi za pol ure hoje, *leg day* in obvezno slikanje na znameniti klopci. Mislim si, zakaj pa ne? Pomembno je le, da vse to ne pride na severno stran, ki ji pravimo Kukovnica. Tam je samota, ponekod skoraj divjina brez označenih poti. So razne pečine, ki so zanimivi cilj za tiste, ki zmorejo najti zabrisane starodavne stezice. Vse to je naporno in brez zagotovila, da boš prišel tja, kamor si želiš, razen če si lokalce, ki si je znanje pridobil z nešteto obiski. Morda je to celo model sožitja? Verjetno moramo določene kraje

žrtvovati za turizem in druge kar nekako skriti in obvarovati pred turizmom, gozdarstvom in splošno človeško prisotnostjo.

Bralci *Planinskega vestnika* te poznajo kot kolumnista, ki zna s svojimi pogledi ljudi tudi deliti na dva ali celo več taborov. Ali to vidiš bolj kot nujno posledico polemичnosti svojega pisanja ali tradicionalno slovensko razdeljenost glede skoraj vsega?

Priznam, da ne vem. Moj namen ni nikogar deliti na tabore. Vem, da dokaj pogosto vidim stvari, ki jih večina ne opazi. Ko to opišem, marsikdo zagleda nevidno, kar je lahko boleče in pri nekaterih sproži odpor, saj težko priznajo, da je slika v ogledalu njihova. Pri pisanju sem pogosto odkrito samokritičen, torej nastavljam ogledalo tudi sebi in se iz tega celo šalim ter norčujem. Morda potrebujemo več samokritičnosti in humorja? Kot antropolog vem, da ni družbe brez konflikta. Konflikt je nujen in neizogiben. Pomembno je le, kako ga odigramo. Nepriznavanje drugega vodi v boj, priznavanje pa v dialog. Zato s svojim pisanjem želim pokazati na slona v sobi in doseči, da se o njem začnemo pogovarjati. Občasno mi uspe.

Ti kritike in "kritike" (predvsem na družbenih omrežjih) v zvezi s tem pridejo do živega? Kako se odzoveš nanje?

Jih niti ne vidim ali ne vzamem preveč resno. Pogosto dobim pohvale, ki so največkrat utemeljene vsaj z nekaj stavki. Torej, ljudje, ki hvalijo, vedo, kaj hvalijo in zakaj. Res je, da v kakšni Facebookovi skupini kdo zapiše, da sem butelj ali kreten. Kaj naj s tem? Lahko bi vsaj zapisali, zakaj tako mislijo. Če bi pojasnili svoje stališče, bi se lahko začeli pogovarjati. Ko nekomu rečeš butelj, to pomeni, da se z njim nočeš pogovarjati. Izjema so tisti, ki menijo, da je PZS mračna organizacija, ki škoduje njihovemu načinu obiskovanja gora, predvsem z ozaveščanjem o varnosti in s težavami na področju oskrbnitva. Ti so prepričani, da mi nekdo iz PZS naroča, kaj naj pišem, ter da je vse skupaj zarota. Pri tem ne opazijo, da sem tudi sam pogosto kritičen do PZS. Mislim, da mnogi komentirajo, ne da bi prebrali članek. Nekaj pa jih je preprosto funkcionalno nepismenih in zato ne razumejo šale, ironije in sarkazma.

Že sam si omenil, da tudi v gorniškem svetu poznamo vedno več tako imenovanih vplivnikov (*influencerjev*). Duh časa ali nekaj, česar v resnici ne potrebujemo?

Influencerjev ne potrebujemo, vendar so del sodobnosti. Očitno jih moramo sprejeti. Sprejemanje ni odpor in ni strinjanje, je predvsem ugotavljanje stanja. Točno to je moja ambicija, ugotoviti in popisati stanje.

Se morda tudi sam najdeš – vsaj deloma – v tej kategoriji?

Niti ne, čeprav me zadnje čase pogosto vabijo v medije. Kot sem rekel malo prej, jaz ne želim toliko

vplivati, kot želim popisati stanje. Občasno res predlagam rešitev in skušam preprečiti kakšno nesrečo. Sam ne iščem pozornosti, všečkov ali zaslužka, torej verjetno nisem *influencer*. Tako sklepam tudi zato, ker mi občasno kdo namigne, da bi se moral obnašati bolj *influencersko*. (smeh)

Iz zanesljivih virov vem, da razmišljaš o izdaji knjige. Koga želiš z njo nagovarjati in zakaj si se odločil ravno za ta format?

Hvala za vsa ta vprašanja, ker se izčiščuje moj namen. Malo se bom ponovil. Mislim, da je koristno popisati stanje. Popisati, kako se ljudje vedejo v gorah na začetku 21. stoletja. Nastaviti ogledalo. Skušati opisati, kaj nam gore pomenijo danes, kakšne predstave si delamo o njih in kako se vedemo, ko jih obiskujemo. Želim opisati tudi nekakšen obrat. Nekaj je drugače, nekaj se je spremenilo v zadnjih desetih letih in zaprtost v pandemiji je to še pospešila. Čutim, da je o tem treba nekaj reči. Predvsem zato, da bi sami sebe bolje razumeli. Upam, da bralci opazijo, da govorim v prvi osebi množine. Jaz nikakor nisem izvzet iz vsega tega. Tudi sam sem del te spremembe.

V uvodu sem naštel večino tistega, s čimer se ukvarjaš. Tega je res veliko. A izjemno pomembno je, da ob vsem tem ostaneš tudi to, kar si. Kdo si, če predstaviš sam sebe?

Moški srednjih let, ki doživlja neko osebno spremembo. Malo drugačen. Namesto da bi se naveličal žene, se sprašujem po smislu svojega poklicnega življenja. Verjetno sem se zato oklenil drugih področij. Politika je postala polprofesionalna dejavnost, delo v GRZS je prostovoljsko, a vseeno zahteva profesionalen pristop. A kot sem rekel, vse to je našlo mene, ne da bi jaz to iskal. Sem nekdo, ki zna kaj narediti z besedami. Znam povedati, znam napisati, znam dati smisel. Sem nekdo, ki veliko premišljuje. Še pred nekaj leti sem ogromno bral. Tako veliko, da sem se odločil za malo odmora. Sem izjemno radoveden, zato me zanima preveč stvari. Predvsem pa moram kopati po sebi, se spoznavati, odkrivati in razumeti. Ne morem brez gibanja, športa, verjetno ne brez *matranja* samega sebe. Najraje sem na turnih smučeh, v gozdu in na cestnem kolesu. Občasno plezam.

Te tako vidijo tudi domači in prijatelji? Včasih nam o nas samih največ povedo drugi. Kaj o sebi izveš od tistih, katerih mnenje te zanima?

Redko mi kdo kaj reče o meni. Razen žena in hči. Tudi zato mi je ostala v spominu prijateljeva opazka, da ne ve, od kod jemljem energijo. Občasno imam občutek, kot bi živel dve ali tri življenja naenkrat. Kar je zanimivo, a naporno.

Iz povedanega lahko razberem, da te najbolj privlačijo izzivi. Kateri so še ostali in kateri bodo mogoče ostali neizpolnjeni?

Pogosto imam občutek, da še ničesar nisem dosegel. Torej me glavni izzivi še čakajo. Največ smisla najdem v pisanju. Želim se mu resnično posvetiti. Narejenih

imam nekaj knjig, ki potrebujejo le še nekaj uredniškega dela. V pomanjkanju časa žal ne najdem volje za ubadanje z založniki. Očitno gre za naslednji izziv. Ko bom sprejel tudi to, bom, upam, začel puščati tudi neko vidno sled. Po drugi strani so moja vidna sled ljudje, ki sem jim pomagal v različnih življenjskih vlogah. Kot izobraževalec sem nekaj malega prispeval k uspehu nekaterih vidnih politikov, k boljšemu komuniciranju znanstvenikov, uspehu podjetnikov. Še večkrat sem pomagal raznim ljudem, s katerimi smo se znašli na kakšnem križišču. Nežno sem jih dregnil, da so odkorakali v pravo smer. Ti ljudje so moj življenjski uspeh. Zlasti tisti, ki niti ne vedo, da se jim je to zgodilo.

Te gore kot prostor razmisleka in miru še privlačijo na način, kot so te pred na primer dvajsetimi leti? Se je z leti spremenil tudi tvoj pogled nanje ali pa so morda one ostale enake, spremenil pa si se ti?

Seveda sem se spremenil. Včasih so bile gore bolj igrišče. Zdaj jih jemljem kot prostor za premislek in meditacijo. Iz njih prinašam navdih, zgodbe, kolumne, stališča, dognanja. So prostor mojega duhovnega napredka, kar se mi zdi izjemno pomembno. Jaz nastajam v gorah, tam se oblikuje moje telo, ki je viden spomin, je utelešena osebna zgodovina. Gore so moja notranja potreba. ●

*Eden od Klemenu najljubših slapov, Lušev graben
Foto Martin Belhar*

Delati v planinstvu je poslanstvo

Najvišja priznanja PZS za leto 2023

Planinska zveza Slovenije (PZS), ena največjih prostovoljskih organizacij v Sloveniji, se je tudi letos s podelitvijo najvišjih priznanj PZS poklonila posameznikom za njihovo dolgoletno in predano prostovoljno delo na različnih področjih planinske dejavnosti.

Svečano podelitev je PZS 2. decembra v Ljubnem organizirala skupaj s Planinskim društvom (PD) Ljubno ob Savinji, ki je lani praznovalo 70. obletnico, in Občino Ljubno. Na njej so podelili svečane listine PZS enajstim zaslužnim posameznikom, spominske plakete PZS dvaindvajsetim planincem ob življenjskih jubilejih in tri zlate častne znake PZS. Med slednjimi je zlati častni znak PZS prejela tudi naša članica uredniškega odbora *Planinskega vestnika* Marta Krejan Čokl (AK Ravne na Koroškem).

Na slovesnosti, ki so jo s planinsko pesmijo polepšali Kvartet Štiglic in Moški pevski zbor Zarja, so zbrane prejemale in goste nagovorili predsednik PZS Jože Rovani, župan Občine Ljubno Franjo Naračnik, vodja Odbora za članstvo PZS Tone Jesenko in predsednik PD Ljubno ob Savinji Bernard Štiglic. Slavnostni govornik je bil član našega uredništva *Vestnika* Dušan Škodič, publicist, raziskovalec in

avtor letos izdane izjemne knjige *Triglav je naš*. Na sebi lasten način je v nagovor vključil tako hudomušnost kot zgodovino in ponos planinstva ter predano delo ljudi. Takole je med drugim namenil besede prejemnikom najvišjih priznanj PZS: "Tudi slovensko planinstvo ne bi zraslo v to, kar je, predvsem pa obstalo 130 let, če ne bi imelo trdnega temelja. Tisoči planincev, ki zahajajo v naše gore, so njegova vidna podoba. Vi, spoštovane in spoštovani, pa ste mu s predanim planinskim delom zgradili trden temelj. Iskreno čestitam vsem letošnjim prejemnicam in prejemnikom najvišjih priznanj Planinske zveze Slovenije."

Zares je dolgoletno predano prostovoljno delo planinskih delavcev na različnih področjih planinske dejavnosti, tako v lokalnem kot širšem družbenem okolju, temelj planinstva in planinske organizacije. "Najvišja priznanja PZS so tako izraz spoštovanja in skromna pozornost posameznikom za njihov doprinos k planinstvu in organizaciji," pravijo v PZS. V imenu vseh prejemnikov priznanj se je na koncu za izkazano čast zahvalil prejemnik svečane listine PZS Viktor Furman, ki je poudaril, da delati v planinstvu zanje pomeni poslanstvo.

Prejemniki najvišjih priznanj

Svečane listine, najvišja priznanja PZS za leto 2023, so za dolgoletno neutrudno delo v domačih planinskih društvih in na republiški ravni prejeli Marjan Grosman (PD Zreče) za dolgoletno delo, predvsem za delo z mladimi in za velik prispevek k delovanju planinstva v občini Zreče; Viktor Furman (PD Galicija) za dolgoletno vsestransko delo v planinski sekciji Galicija znotraj PD Žalec in pozneje v novoustanovljenem društvu PD Galicija; Mirko Tovšak (PD Mislinja) za dolgoletno vsestransko delo v PD Slovenj Gradec in PD Mislinja, MDO PD Koroške in v organih PZS; Marijana Pančur (PD Gorje) za dolgoletno predano delo, predvsem na področju gospodarstva, varstva narave in dela z mladimi; Anton Progar (PD Krka Novo mesto) za dolgoletno vsestransko delo v PD in na širšem območju Do-

Prejemnica zlatega
častnega znaka
PZS Marta Krejan
Čokl, članica
uredniškega odbora
Planinskega vestnika,
s predsednikom PZS
Jožetom Rovanom
in podpredsednikom
Romanom
Ponebškom
Foto Manca Ogrin

lenjske in Bele krajine; Katarina Filipič (PD Cerkno) za dolgoletno vsestransko predano delo v PD, za delo z mladimi in prenašanje ljubezni do gora na mladi rod; Anton Paulič (PD Dol pri Hrastniku) za dolgoletno delo, posebej za delo z mladimi in širjenje planinstva na širšem območju Zasavja; Marko Dakskobler (PD Podbrdo) za dolgoletno vsestransko delo v PD in na širšem območju Baške grape; Aleš Arih (PD Maribor Matica) za dolgoletno vsestransko delovanje v PD, za delo z mladimi in za ohranjanje kulturne dediščine; Mirjam Frankovič Franetič (PD Sežana) za dolgoletno delo v PD, za delo z mladimi, za urejanje tematskih poti in za sodelovanje pri izdaji planinskih vodnikov; in Boris Lazar (PD PT Ljubljana) za dolgoletno delo v

PD Pošte in Telekomu Ljubljana, za delo na področju vodništva in planinskega gospodarstva – vzdrževanja Poštarskega doma na Vrščiču.

Spominske plakete in posebna priznanja

Spominske plakete PZS, ki jih podeljuje PZS ob življenjskih jubilejih svojim najzaslužnejšim članom za dolgoletno zvesto in izjemno uspešno delo, so prejeli: za petinšestdeset let Jože Erjavec (PD Boč Kostivnica), Stanka Vobič (PD Fram), Simon Ograjenšek (PD Polzela), Ivana Leskovar

*Prejemniki svečanih listin PZS za leto 2023 s predsednikom PZS Jožetom Rovanom in podpredsednikom Jožefom Bobovnikom
Foto Manca Ogrin*

*Prejemniki letošnjih spominskih plaket PZS ob življenjskih jubilejih s predsednikom PZS Jožetom Rovanom in županom Občine Ljubno Franjem Naraločnikom
Foto Tomaž Kumer*

Stane Golob (PD Rečica ob Savinji); za petinsemdeset let Marjan Kobav (PD Kamnik), Marija Pralija (PD Ptuj), Srečko Pungartnik (PD Maribor Matica), Benjamin Jug (PD Ruše), Marjan Kurtalj (PD Kočevje); za osemdeset let Jože Krašovec (PD Krim) in za petinosemdeset let Ivo Arnič (PD Ljubno ob Savinji).

Na slovesnosti je vodstvo PZS podelilo še priznanja za posebne dosežke v letošnjem letu. Zlati častni znak so prejeli Andrej Šter za njegov prispevek pri reševanju na odpravah v tujini, z diplomatskimi izkušnjami in pozitivno naravnostjo je namreč odpiral vrata mednarodne diplomacije; Silvo Karo (PD Domžale) za njegov prispevek k alpinizmu na najvišji ravni in za promocijo gorske kulture, kar je že vse od ustanovitve poslanstvo Festivala gorniškega filma; in Marta Krejan Čokl (AK Ravne na Koroškem) za njen prispevek k alpinizmu in za dolgotrno prepoznavno delo pri *Planinskem vestniku*. Ob prejemu zlatega častnega znaka PZS nam je Marta s širokim nasmehom zaupala: "Zelo sem ponosna, počaščena in zares presenečena. Niti sanjalo se mi ni, kaj dobim. Če ne bi doma rekla, da ne grem na podelitev – mislila sem, da sem dobila vabilo zato, ker delam za *Vestnik* in se pričakuje, da nekdo od nas pride – ne bi vedela, da dobim priznanje; niso mi pa povedali, kakšno priznanje bo." ●

Slavnostni govornik je bil letos član našega uredništva Dušan Škodič. Foto Manca Ogrin

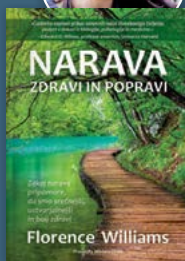
(PD Slovenska Bistrica); za sedemdeset let Brane Česen (PD Križe), Jožef Dobnik (PD Bricnik Muta), Marjan Epšek (PD Dravograd), Rado Krpač (PD Dravograd), Dušan Gimpelj (PD Dravograd), Silvester Tavčar (PD Cerkno), Ivan Borovnik (PD Poljčane), Franci Fortuna (PD Gorenja vas), Anton Žižmond (PD Velenje), Danijel Jelen (PD Žalec),

Praznična priporočila iz založbe UMco

OSEBNO IN STROKOVNO

Raziskovalna novinarka se je po četrto stoletja razšla s partnerjem, kar ji je strlo srce. Zanimalo jo je, kako na to gleda znanost in kaj je zdravilo zanj. *Strto srce* je kreativno nadaljevanje knjige *Narava zdravi in popravi*.

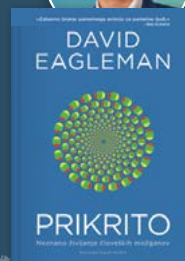
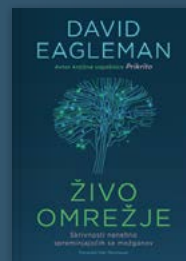
FLORENCE WILLIAMS

(NE)ZNANI MOŽGANI

Priznani nevrolog v knjigi *Živo omrežje* predstavi možgane kot nenehno spreminjajoči se organizem s čudovitim potencialom, s tem pa doda nov presežek k svoji prejšnji uspešnici *Prikrito*.

DAVID EAGLEMAN

POTOPIS IN POTOROMAN

Urednik in založnik se v nagrajenem potopisu *Soncu naproti* odpravi peš v dvojce po Kreti, v svojem drugem romanu *Samo močni preživijo* pa glavna junaka pošlje na preizkušeni polno samotno cesto v ameriško prerijo.

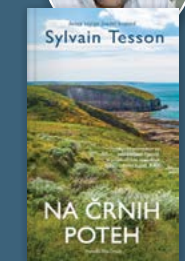
SAMO RUGELJ

NARAVA, DVAKRAT

Francoski pustolovec se v knjigi *Na črnih poteh* odpravi peš po Franciji, da bi po nesreči ugotovil, ali je še za kakšno rabo, v *Snežnem leopardu* pa s fotografom v Tibetu išče skrivnostno divjo mačko.

SYLVAIN TESSON

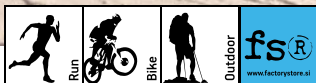

ZA VARNO TURO

SOELDEN PRO

www.factorystore.si

Na voljo v trgovinah:
Kibuba, Iglu Šport,
Annapurna, Extreme Vital,
Intersport, Hervis, Action
Mama, Enduro, Elan

Na fotografiji je prikazana v
celoti odprta zračna blazina.

Veliki vrh, 463 m, kot
kamnita puščava
Foto Olga Kolenc

Hoja po pogorelem Krasu

Uvid v "življenje po življenju"

V lepih pomladnih dneh, ki so prežeti s kontrasti, me še posebno vleče na Kras. Poznam ga, a letos me je pričakal precej spremenjen, drugačen, saj ga je lani prizadela največja ognjena stihija v zgodovini Slovenije. Običajno hodim po že neštetokrat prehojenih poteh, kolovozih in različnih stezah, kjer med tednom komaj kdaj srečam živo dušo. Kraška pokrajina me je sprejela in jaz sem se zaljubila v njeno skrivnostno lepoto in moč. Pohodnik, ki poglobljeno doživlja okolje, hitro spozna, da ima Kras trdo in grobo kožo, a mehko dušo.

Obsežna mreža lepo urejenih in označenih poti, ki je razpredena čez celoten Kras, ni namenjena le osvajanju zaobljenih gričev, ampak tudi spoznavanju edinstvene podobe pokrajine. Je potovanje skozi zgodovino in je hkrati vseživljenjsko učenje. Na voljo imamo ture različnih dolžin, lahko kolesarimo ali le nabiramo kondicijo, se ukvarjamo z ježo ali pa se vsak na svoj način sproščamo v neokrnjeni naravi. Meni najhitreje dosegljivi in najbolj priljubljeni Črni hribi, kamor tudi najpogosteje zahajam, nam odstirajo razgled od Jadranskega morja, Furlanije, Vipavske doline, Trnovskega gozda z Nanosom pa vse do Julijskih Alp.

V spletnih medijih najdemo podatek, da slovenske in zamejske občine načrtujejo na območju požara novo mednarodno transverzalo. Zaživela naj bi predvide-

no v letu 2025, ker pa bo obe strani meje povezala tudi kulturno, bo ob Evropski prestolnici kulture predstavljala enega izmed pomembnejših dogodkov. Nova, skoraj 130 kilometrov dolga krožna pot z imenom Zeleno srce Krasa bo tako hkrati kulturna vez in učni poligon. Lažja pot, ki naj bi potekala po že obstoječih poteh, bo opremljena z informativnimi tablamami z zanimivo vsebino. Na slovenski strani bo pot povežala štiri občine: Miren - Kostanjevica, Komen, Renče - Vogrsko in Nova Gorica, čezmejno pa Nabrežino, Doberdob in Sovodnj ob Soči.

Spomin na ognjeno stihijo

Če obudimo spomin, je po javno dostopnih podatkih 15. julija 2022 zaradi vročinskega vala in hude suše na Krasu izbruhnil požar, ki se je v 17 dneh razširil

pasovih utirali pot do najbolj gorljivih območij, ki so na gosto porasla z borovci in kraško goščo. Na mestih, kjer so divjali najhujši požari in je gorela celo zemlja, se razgalja tista prava, doslej prikrita divja podoba pokrajine. Zaobljeni griči na najranljivejših mestih so kazala bela razgaljena rebra. Ogenj je znova razgalil že zarasle strelske jarke, zanimive skrite kraške uvale in različne kraške pojave, pa starodavne poti s suhozidi. Na predelih, ki jih je ogenj obšel ali so ga pogasili, je bilo vse po starem. Znajdemo se v objemu zelene pokrajine, v kateri tako kot vsako pomlad odmevajo klici življenja. Na vzhodni strani Velikega vrha me je pričakal poseben prizor. Pod nami se širi še pred letom dni izjemno lep borov gozd, ki mu ognjena ujma ni prizanesla. Ta elegantna debela s povsem zoglenelo skorjo, ki se še vedno čvrsto oklepajo skalne podlage, so več kot očitno ponosno umrla stoje. Objela sem enega izmed njih in v nosnice se mi je prikradel tisti posebni vonj po pogorišču, ki vnaša strah in tesnobo. Čeprav je njegovo nadzemno telo umrlo, so njegove korenine nekje globoko v zemlji še vedno polne sokov in sle po življenju.

Klatila sem se po brezčasni nezemeljski pokrajini, kjer nisem srečala žive duše in si ostrila občutke. Bili so posebni, drugačni, na trenutke skoraj odrešilni kot misel na "življenje po življenju". Prisluhnila sem tišini, ki je tu neizmerljiva. Zastor je padel, ptice so odletele, tudi žuželk in drugih oblik življenja ni več. Tudi najmanjše sapice ni bilo, ki bi tako blagodejno kot dih božala skorje dreves, ki so, prepojene s smolo, gorele kot bakle. Od požara bo kmalu minilo leto dni, a se

Vrh Cerja po lanskoletnem požaru, v ozadju levo pomnik braniteljem slovenske zemlje
Foto Olga Kolenc

na 3705 hektarjev površin. Ker pa je požar v obeh smereh prehajal mejo s sosednjo Italijo, je skupna pogorela površina narasla na okoli 4500 hektarjev. S požarom so se poleg številnih gasilcev bojevali tudi pripadniki Slovenske vojske in policije, pri gašenju iz zraka pa so nam priskočile na pomoč tudi sosednje in prijateljske države. Z različnimi oblikami pomoči so se jim pridružile druge službe za zaščito in reševanje, sekači, prostovoljci in domačini. Še posebno nevarnost so jim predstavljala neeksplozivna ubojna sredstva iz prve svetovne vojne.

Dan za dnem smo trepetali za vse, ki so se nesebično in z nadčloveškimi naporii spopadali s silo narave. Trepetali smo za Kraševce, ki so jih evakuirali iz številnih zaselkov, saj so bili ognjeni zublji ponekod oddaljeni le še nekaj metrov od njihovih domov. Težko bo pozabiti na lansko poletje, ko je težak, z dimom zasičen zrak v najhujši poletni vročini pritiskal k tloraj na celotnem območju Goriške. Iz Agencije RS za okolje (ARSO) so poročali, da so prebivalci dim opazili tudi na Gorenjskem, v osrednji Sloveniji in na Obali. Dim požara na Krasu, ki je bil viden s satelita, je dosegel tudi Julijske Alpe, kjer je zadimil vrh Ratitovca. Po informacijah istrskih gasilcev je dim segel vse do Buzeta in Labina.

Moje soočenje z novo podobo Krasa

To pomlad sem se med hojo soočila z novo, precej spremenjeno podobo Krasa. Pobegli plameni so si v

nevidni ostanki pepela med daljšo hojo, predvsem v predelu nog nad obuvali, še lepijo na kožo. Tudi strahu pred klopi ni več, saj je na takšnih mestih podrastje povsem pogorelo.

V kamniti puščavi sem izgubila stezo, ki se je zlila z okoljem, a le malce nižje kmalu naletela na svežo markacijo. Steze so ponekod zaradi izžgane prsti povsem izginile in le sveže oznake nam kažejo pravo smer. Na mestih, kjer dreves ali skal ni, se pojavijo pravi skalni možici ali pa mali, v rdečo barvo pobarvani kamni, ki so položeni ob stezo.

Ruj plodi – kraška pomladna pokrajina pred ognjeno stihijo
Foto Olga Kolenc

Dober opazovalec je presunjen nad neizmerljivo inteligenco narave. Poti do svetlobe si na pogoriščih zdaj utirajo nove rastlinske vrste, ki so neke ob kraju dolgo in vztrajno čakale pravi trenutek. Upanje tako ostaja, kajti pomladno deževje je letos dodobra namočilo v skalnih špranjah zagozdeno skopo zemljo, ki od sebe daje vse, kar zmore in zna. Gola območja na južni strani Cerja, ki jih je zajel požar že leta 2019, so verodostojen dokaz, kako narava sama celi rane. Danes jih že prekriva gosto grmovje ruja, ki pravkar plodi in ponekod že presega višino enega metra.

Potovanje skozi eno najstarejših kulturnih krajin

Za boljše poznavanja Krasa in njegovih sprememb skozi čas, ki so posledica prisotnosti človeka, je potreben širši vpogled v zgodovino, ki sega daleč nazaj. Še pred nekaj desetletji je ta s starimi modrostmi in znanji negovana kulturna krajina izjemnega pomena vibrirala v popolnem sožitju s človekom. Kraševci, ki to območje naseljujejo že tisočletja, so skopo zemljo, ki jih je preživljala iz roda v rod, z golimi rokami in v potu obraza očistili kamna. Vsak kamen, ki so ga izpulili zemlji, v sebi nosi odtis človeških dlani ter skrito zgodbo upanja po preživetju.

Kamen je tako postal gradnik, s katerim so ustvarili edinstveno kraško arhitekturo. Na različne načine so ga, vzetega iz narave, znali koristno vrniti nazaj v naravo, kot na primer v obliki suhozidov, ki pa so zaradi težkega dostopa vozil do požarišč ponekod žal že precej poškodovani. Ta posebna večina suho-

zidne gradnje je našla svoje zasluženo mesto, saj je danes vpisana na Unescov Reprezentativni seznam nesnovne kulturne dediščine človeštva. (Vir: www.nesovnadediscina.si/sl/unescov-reprezentativni-seznam)

Stara in neprecenljiva znanja naših prednikov so počasi tonila v pozabo, napočil je čas novih vrednot, ki pa niso vedno boljša in so le siva povprečnost. Kamen kot glavni gradnik kraških domov je zaradi neznanja in nerazumevanja pravih vrednot tako vse bolj izgubljal svojo namembnost. Zaradi vsesplošnih sprememb po drugi svetovni vojni je prišlo tudi do opuščanja paše, nekoč obdelana zemlja se je počasi zaraščala. Narava gre svojo pot in ne sprašuje človeka, kaj greši, ko misleč, da dela dobro, omalovažuje stare modrosti in znanja in nepremišljeno sega v njene načrte.

Na srečo še lahko občudujemo rastlinstvo, značilno za kraško gmajno, ki se je skupaj z razvojem pastirstva razvilo že v bronasti dobi. Na suhih travnikih, ki so še ostali, tako najdemo številne endemične vrste, ki so se prilagodile na skopo zemljo, burjo in sušo. Pisana barvna paleta cvetov se izmenjuje od marca pa vse do avgusta. V poletni vročini se raste povsem pritaji, v pozni jeseni pa kras v nešteti ognjenih odtenkih znova obarva ruj. Pomen pravih vrednot te pokrajine nam ozavešči naslednji citat:

"Kraška gmajna velja za eno najstarejših kulturnih krajin in eno izmed vročih točk biotske raznovrstnosti v Evropi in svetu, kjer se že tisočletja tesno prepletata delo narave in ljudi."

(Vir: www.nesovnadediscina.si/sl/koledar-dogodkov/4-festival-kraska-gmajna-kras)

Kaj pa prihodnost?

Ob vsem vidnem na mojih na novo prehojenih kraških poteh po požaru in ob prebranem v medijih se mi poraja kar nekaj vprašanj. Bo naš dobronamerni poseg v naravo z novim pogozdovanjem našel pravo razmerje, da čez desetletja našim zanamcem, predvsem pa naravi sami, ne bo v škodo, ampak v korist? Poti me namreč vodijo tudi mimo obsežnih in povsem zaraščenih gošč, v katere bog ne daj, da se še kdaj razširi plamen. Sprašujem se, kaj lahko vsi skupaj storimo, da ohranimo eno najstarejših kulturnih krajin in eno izmed vročih točk biotske raznovrstnosti v Evropi in svetu, da se ne bo povsem zarašla že pred našimi očmi? Bodo Kraševci še lahko uživali neprecenljivo doto svojih prednikov, mi ljubitelji Krasa in drugi obiskovalci pa v neokrnjeni in celostni podobi kraške pokrajine? Vsaka pot po Krasu me je to pomlad na poseben način bogatila, saj je hkrati tudi novo doživljanje tega prostora in temu posledično bolj poglobljeno romanje k sebi. Je vedno novo soočenje z nesmisлом vseh vojn, z zgodovino malega človeka, ki je vztrajal na trdi, a s kamenjem bogato obdarjeni zemlji, na kateri je razvil popoln sistem preživetja. Je čarobno potovanje skozi botanični vrt, v katerem se ostrina kamna in trnja prepleta z milino nežnih cvetov, ki so kot prispodoba življenja. ●

Uživajte v zimi in ostanite zunaj dlje

Jesen in zima sta za podjetje Fjällräven še posebej pomembna letna časa, ne le zaradi njegovega severnega izvora, temveč tudi zato, ker je naravo v teh letnih časih včasih malo bolj težko ceniti. Fjällräven verjame, da lahko s pravo opremo in znanjem tudi pozimi v naravi uživa vsakdo.

Da bi to uresničil, vsako leto povabi ljudi po vsem svetu, da se prijavijo na Fjällräven Polar, vsakoletno 300-kilometrsko ekspedicijo s pasjo vprego po polarnem krogu. Odprava ne omogoča le priložnosti, da povsem običajni ljudje doživijo in cenijo pravo divjino, ampak tudi podjetju Fjällräven omogoča, da preizkusi svoja oblačila in opremo v mrzlih in oddaljenih pokrajinah švedske Arktike.

Zagotavljanje inovativnih rešitev za spopadanje z zelo mrzlimi razmerami je osrednji del zgodovine Fjällrävena. Leta 1974 je ustanovitelj podjetja Fjällräven Åke Nordin izdelal in skrbno preizkusil prvo puhovko **Expedition Down Jacket**, ki se je odlično izkazala v najbolj ekstremnih okoljih. Danes Fjällräven stopa po isti poti kot Åke pred leti in si vselej prizadeva razvijati, izboljševati in preizkušati svojo široko paleto zimskih jaken, ki v tej sezoni vključuje **Polar Expedition Parko** – za popolno toploto in zaščito tudi v najbolj ekstremnih zimskih razmerah – in lahkotno različico

najbolje prodajane vodoodporne in izolirane jakne **Nuuk Parka**, **Nuuk Lite Parka**, ki je ustvarjena prav za hladne in vlažne jesenske dni v naravi. Zimske jakne odlikuje čudovit naravni izolator – puh.

Fjällräven Down Promise

Ključni del Fjällrävnovega trajnostnega pristopa je sledljivost. Down Promise zagotavlja 100-odstotno sledljivost in etično proizveden puh z uporabo proizvodne verige s strogim in ponavljajočim se nadzorom svojih dobaviteljev in podizvajalcev. Pred uvedbo

te zaveze zaradi dolgih proizvodnih verig podjetje ni natančno vedelo, od kod prihaja njegov puh. Da bi zagotovili najvišje standarde dobrega počutja živali, se je podjetje odločilo, da bo podrobneje pregledalo svojo dobavo puha. Razvili so lastne stroge standarde, namesto da bi se zanašali na tretje osebe in certifikate. Po več letih dela je bil rezultat Fjällräven Down Promise, ki je v veljavi od leta 2014 in velja za najbolj pregledno v industriji izdelkov za prosti čas. Fjällräven oblačila so na voljo na prodajnih mestih Anapurna, Emporium, Iglu Sport in Sport Vision. ◉

Markantna streha v
Obrazu Sfinge
Foto Bor Levičnik

Osemtisočak ali 9a¹

Kaj je težje

Alpinizem je izjemno specifična dejavnost, ki obsega veliko dejavnikov, med drugim tudi psihološkega. Poleg tega, da ga naredijo vsi ti dejavniki izredno zanimivega, ga hkrati naredijo tudi zelo težko merljivega, saj si lahko težavnost vsak razlaga po svojih merilih oziroma bo nekemu nekaj težje kot drugemu.

Na primer nekemu, ki je navajen plezati v težkih smereh z dobrim varovanjem, bo verjetno manj naravno plezati v malo lažjih, bolj "hribovskih" raztežajih brez varovanja in v slabi skali. Ko se sprašujemo o tem, kateri del plezanja je lepši, bolj estetski in uživaški, ni preveč dilem, saj verjetno nihče ne bi zamenjal kompaktne skale in obilo dobrega varovanja za "podrtijo". Ko pa želimo definirati, kaj je (naj)težje, nastopi težava, saj je težavnost pri športu z ogromnim psihološkim faktorjem zelo subjektivna.

Ocenjevanje in vrednotenje alpinističnih vzponov je precej nevhvaležna naloga, tako na svetovni kot na državni ravni. Skoraj nemogoče je primerjati izkušnje, ki jih dobimo v različnih smereh pri omenjenih različnih karakteristikah. Če damo v isti koš, ki ga imenujemo alpinizem, še zimo, je ta naloga praktično nemogoča. Primerjava zimskih vzponov z letnimi se mi zdi podobna primerjavi nogometa s košarko. Pri obeh

športih je prisotna žoga, tukaj pa se bolj kot ne podobnosti nehajo. Bolje je, če vrednotenje vzponov primerjamo s tehtnico, kjer je na eni strani športna težavnost in na drugi strani avantura. Bolj bo vzpon pustolovski, manjša bo težavnost smeri, ki jo je določena naveza sposobna uspešno preplezati. Ko je več varovanja in skala boljša, pa je lahko tudi gola težavnost plezanja višja, saj so pogoji za plezanje na višji ravni objektivno ugodnejši. Ko moramo zabijati kline in plezati na pogled, je zelo težko presegati osmo stopnjo, pri obilo fiksne varovanja pa je sama meja bistveno višja.

Torej, kaj je težje, smer, ocenjena z 9a, ali vzpon na osemtisočak? Menim, da se tega ne da primerjati tako, da si zastavimo vprašanje, kaj je težje. Vprašanje, ki si ga moramo zastaviti, je, na katero stran se pri določenem vzponu prevesi tehtnica in kakšna je naša vizija. Zasledil sem precej kritik in opazk, da kakovost alpinizma upada. Ne upada kakovost alpinizma, ampak se tehtnica nagiba k športnemu delu. Če enačimo alpinizem z avanturo, potem omenjena opazka drži, saj so odprave manj priljubljene, kot so

¹ Prvi del besedila je bil objavljen na spletni strani Komisije za alpinizem Planinske zveze Slovenije. Tukaj ga objavljamo v celoti.

bile včasih. Če pa primerjamo (na primer skalne) vzpone, je raven znatno višja, saj dandanes preplezati neopremljeno smer z oceno 8a v hribih ni več taka izjema, kot je bila še pred kratkim.

Stvar, ki veliko bolj ubija alpinizem kot dodajanje svedrovcev, je tako imenovani Instagram alpinizem. V dobi pametnih telefonov in instantne kulture se je žal znašel tudi alpinizem, ki mnogim (če ne kar vsem) predstavlja pobeg od značilnosti dobe. Izkušnje, ki jih

iščemo v hribih in plezanju, so podobne meditaciji, v tistem trenutku želimo biti prisotni tam in nikjer drugje. Ta misel pa je kontradiktorna Instagramu in moderni kulturi, kjer imamo nenehno občutek, da moramo imeti nekaj več, nekaj novega, biti nekje drugje, biti lepši, uspešnejši ... Postali smo ujetniki družbenih norm in mnenj ljudi, ki nam ne pomenijo nič. To se dogaja tudi v alpinizmu. Športniki smo postali samopromotorji, da bi se ovekovečili in postali prepoznavni, saj je tako veliko večja verjetnost, da nas prepoznajo in podprejo morebitni pokrovitelji.

Ali res želimo, da alpinizem postane takšen? Največja težava, ki jo vidim v vsem tem, je ravno ta začaran krog. Pokrovitelji igrajo na karto, da smo postali odvisni od mnenja drugih, pri tem pa dobijo brezplačno reklamo. S tem nočem obsojati nikogar, saj sem tudi sam do neke mere del tega cirkusa. Želim le poudariti, kje nastane težava. Med plezanjem imamo velikokrat v glavi potrebo po zagotovitvi foto/video materiala, da bomo pozneje lahko predstavili svoje dogodivščine, kar nam povzroči dodaten pritisk in nepotrebne motnje, zaradi katerih plezamo slabše, kot bi sicer. Vedno pogosteje so prisotni tudi profesionalni fotografi in snemalci, višek vsega pa je aktualno *streamanje* vzponov, ko se video material prenaša do gledalcev na priljubljen instanten način.

Pri najtežjih, najbolj divjih in meje premikajočih vzponih ni časa za fotografiranje ali snemanje. Kaj šele, da bi kdo visel v vrvi nad plezalcem. Ko gledam noro lepe posnetke od zgoraj, točno vem, koliko je ura. Če lahko snemalec v katerem koli trenutku vrže plezalcu vrv, ko je v težavah, je pustolovski del izničen. Tukaj je namreč izjemno impresivno, kakšen napredek se je zgodil pri snemanju v vedno bolj divjih stenah in odročnih krajih. Hkrati pa se je žal zgodilo to, da s tem počasi ubijamo pustolovščino, ki je glavni del nam tako ljube dejavnosti.

Vijuganje med strehami v Karenini
Foto Bor Levičnik

S svojim zapisom želim spodbuditi kritično razmišljanje in zgostiti filter vseh foto in video poročil, s katerimi smo bombardirani. Nočem širiti slabe volje ali kogar koli napadati, želim le opomniti na aktualno problematiko in spodbuditi, da se začnemo spraševati, v katero smer želimo zapeljati alpinizem v prihodnje. Letos sem si tako zadal cilj, da bi preplezal vse najtežje smeri v Triglavu. Hitro pa je sledilo vprašanje, katera smer sploh je najtežja. V steni izstopajo tri linije, ki so "naj" vsaka v svoji kategoriji. To so Obraz Sfinge z najtežjim prostoplezalnim mestom, Korenina z največjo resnostjo – najmanj varovanja, najslabša skala in največja kompleksnost – ter Ulina smer kot kombinacija vseh dejavnikov.

11. 7. 2023, Obraz Sfinge, IX+, 160 m

Projekt sem začel z Obrazom Sfinge, ki nosi najtežjo oceno od vseh smeri v steni, hkrati pa je najbolje opremljen s klini. Obraz je zgodovinsko zelo pomembna smer, saj je bila ena zadnjih ugank Stene v letu 1966. Ante Mahkota in Peter Ščetinin sta bila prva, ki sta razrešila to uganko in tako izpolnila sanje celotne železne dobe. Približno trideset let pozneje, leta 1995, sta Gregor Kresal in Miha Kajzelj prva prosto preplezala znamenito streho in s tem postavila mejnik v goli težavnosti, ki ostaja neomajen še danes. Ponovno približno trideset let pozneje sva s Kristofom Frelihom stala pod markantno streho z vprašanjem, ali imava v rokah dovolj moči za prost vzpon. V prvem poskusu sem raztežaj opremil in naštudiral gibe ter ga v drugo preplezal. Ker se tukaj resna težavnost zaključuje in je plezanje do vrha stene samo še "formalnost", sva za pozno kosilo že jedla pico v Kotu.

Zadnji, najtežji del
Korenine
Foto Bor Levičnik

Posledica vsega tega je slaba presoja o tem, kaj je kakovosten vzpon in kaj je samo nekaj, kar se bo dobro prodajalo. Pri ustvarjanju filmov je seveda v ospredju glavni igralec in tako kot v Hollywoodu, se bo tudi v plezalski kulturi produkt veliko bolje prodajal, če sta glavni igralec in smer znana. O neki steni bogu za hrbtnom in o dveh neznanih plezalcih ne bo nihče pisal, čeprav je njun vzpon bistveno težji. To se lahko vidi že, če primerjamo Slovenijo z Dolomiti. Marsikateri vzpon v Dolomitih je lahko veliko bolj odmeven kot kakšen težji vzpon v Sloveniji.

Srednji del Uline smeri
Foto Bor Levičnik

15. 8. 2023, Korenina, VIII, 1000 m (17 ur)

Največji strah sem čutil in največ treme sem imel, ko sva se z Jernejem Kruderjem dogovorila za Korenino. To je strahospoštovanja vredna linija, ki se je drži sloves, da ima najslabšo skalo in skoraj nič fiksne varovanja (približno deset klinov v celi smeri). Avtor te mojstrovine je Franček Knez in dejstvo, da sva opravila šele tretjo ponovitev, je dovolj zgovorno. Sama težavnost po današnjih standardih ni visoka, ampak zaradi krušljivosti in redkega varovanja moraš plezati počasi in previdno. Če prištejemo dejavnik, da se težavnost smeri nenehno giblje med VI. in VII. stopnjo skoraj vseh tisoč metrov, nas čaka zelo dolg dan. Se pa pri Korenini tudi jasno vidi generacijski preskok, saj so včasih rinili povsod, kjer so bile vidne logične razčlemba, in to ne glede na kakovost skale. Zdaj potek smeri večinoma narekuje dobra skala in posledično velikokrat tudi višja težavnost. Cena, ki jo plačamo za to, je pogostejša uporaba svedrovcev, ampak je plezanje predvsem bolj estetsko in uživaško.

Brez manjših zapletov seveda ni šlo; nekje na sredini naju je pričakal krušljiv kamin, ki je bil videti naravnost ogaben. Na srečo je bil kaminski del veliko bolj plezljiv, kot sva pričakovala, in na koncu naju je čakal samo prehod, kjer si se moral v previsu obesiti na dve dobri *šalci*. Jernej se je tukaj obesil na napačno *šalco* in z njo vred poletel v zrak. Na srečo so vsi metulji zadržali padec, v drugo pa tudi vse *šalce*. Nadaljevanje je potekalo v bolj napetem vzdušju, saj sva se med psihično zahtevnim plezanjem, neprestanim deževanjem skal na varujočega in na koncu še fizično najzahtevnejšim opravilom – vlečenjem zatikajočega se nahrbtnika – težko sprostila. Na koncu večjih težav naju je ujela tema in z njo vred je prišla tudi megla. Zaradi bliskanja v daljavi in mojega strahu, da bi se lahko najin položaj precej poslabšal, sva zadnji dve petici obvozila po smeri Prusik-Szalay. Na vrh sva prišla okoli enajstih in ob treh zjutraj po triindvajsetih urah na nogah v avtu zaspala kot ubita.

23.–24. 8. 2023, Ulina smer, IX, 1000 m (21 ur efektivnega plezanja)

Zadnje dejanje trilogije je bilo plezanje v Ulini smeri – mojstrovini Tine Di Batiste in Tomaža Jakofčiča. Tukaj govorimo o smeri nove dobe in brez težav lahko trdim, da je to najkompleksnejša linija v Sloveniji. Razlog tiči v konstantnosti, resnosti, dolžini in dejstvu, da jo je izredno težko preplezati v enem dnevu, saj mora biti naveza izjemno hitra v težkem in lahkem svetu tudi v ponekod slabi skali. Tokrat mi je več pomenila "umirjena" izkušnja, trajajoča dva dni, kot napetost zaradi (najbrž jalovega) upanja na idealne razmere, da bi nama uspel prost vzpon v enem dnevu.

Tokrat je bil na drugem koncu vrvi Blaž Karner. Budilka je bila nastavljena na četrto uro zjutraj in po zgodnjem zajtrku sva se s težkimi nahrbtniki

in opremo za dva dni odpravila pod steno. Smer se začne po Metropolisu in se po najtežjem raztežaju odcepi v samostojno linijo naravnost navzgor. Dan se je začel bolj klavrno, saj se nama je že v drugem raztežaju strgal nahrbtnik in skoraj bi izgubila jope in komplete, ki so bili čisto na vrhu.

Po tem manjšem zapletljaju nadaljujeva. Oba sva precej živčna, saj veva, koliko stene in težkih raztežajev naju še čaka. Prideva pod detalj Metropolisa, poskusi Blaž in pade. Odloči se, da ga ne bo ponavljal ravno zaradi vseh raztežajev v zgornjem delu. Preplezam ga na *flash* in nadaljujem v naslednji raztežaj, kjer se Ulina smer šele začne.² Po najtežjem delu raztežaja se mi odlomi oprimek, padem, nadaljujem in splezam do varovališča.

Srednji del do Gorenjskega turnca je bil bolj resen in veliko manj opremljen, kot sva pričakovala (večino varovališč si moraš urediti sam, kar je brez kladiva malo bolj avanturistično, kot sva si želela). Pod turncem je začelo grmeti in rahlo deževati. Vedrila sva pod majhno streho. Po uri in pol se je nevihta umaknila in upanje v uspeh se nama je začelo vračati. Ravno s temo sva splezala v hotel Triglav – jamo pod zadnjim, najtežjim delom smeri – kjer sva bivakirala. To noč sva spala veliko bolje kot dan prej v Mojstrani, za zajtrk pa naju je čakal detalj cele smeri – rahlo krušljiva *devetica*. Po ogromnem naporu zaradi trenja in

jutranje neogretosti sem priplezal do varovališča. Do vrha stene sem samo še ponavljal plezanje v raztežaju z oceno IX-. V drugem poskusu sem dobil krče v rokah in hitro mi je postalo jasno, da je to poskus, v katerem mi mora uspeti. Od vrha naju je ločila samo še ena *osmica*, ki sem jo prepustil Blažu, saj so bili krči vedno hujši in v takem stanju nisem mogel varno plezati kot prvi. Blaž ga je brez večjih težav preplezal in kmalu sem se mu pridružil na varovališču. Na tem mestu je vsega že praktično konec, smer se združi s Čopovim stebrom. Počutje se nama je bistveno izboljšalo, saj sva kar naenkrat vpenjala kline na razdalji enega metra, medtem ko se je težavnost postopoma zmanjševala. Do vrha sva imela le še sto metrov strme hoje in dvodnevne pustolovščine je bilo konec. Srečna sva še malo posedela, nato pa v laagodnem tempu sestopila do Bistrice v Vratih, kjer sva se končno osvežila in napila sveže vode.

Kaj je bilo torej najtežje? Meni je bilo najtežje vleči nahrbtnik čez celo steno, ki se je zatikal (res) povsod. V vsaki od opisanih smeri sem dobil točno to, kar sem iskal: najbolj sem se moral napeti v Obrazu, psihično najmočnejši sem moral biti v Korenini, v Ulini smeri pa sem moral biti najvztrajnejši in najbolj osredotočen. In kakšno je spoznanje na koncu te pustolovske trilogije, ki ji je sledil tok zapisanih misli? Kot posamezniki se moramo vprašati, kaj sami najraje počnemo, ne pa, kaj je najtežje, najbolj priljubljeno ali ekstremno. Le v tem primeru bomo še naprej hodili v hribe in vedeli, zakaj se vračamo v družbo vršacev – ker to radi počnemo!

Detaljl prvega dneva
v Ulini smeri
Foto Bor Levičnik

² Plezanje na *flash* pomeni, da ima plezalec informacije o smeri ali pa je gledal drugega plezalca, smer pa preplezal v prvem poskusu.

Učimo z zgledom

Posvetovanje Gore in varnost

*Prestrašeni bivec čaka na helikopter, ki ga bo prepeljal v bližino domačega hleva.
Foto GRS Škofja Loka*

V soboto, 25. novembra 2023, je v izobraževalnem centru Uprave za zaščito in reševanje Republike Slovenije na Igu pri Ljubljani potekal 17. tradicionalni posvet s temami, povezanimi z varnostjo v gorah.

Posvetovanje je organiziral skupni odbor Planinske zveze Slovenije (PZS) in Gorske reševalne zveze Slovenije (GRZS) Gore in varnost, slušateljke sta pozdravila predsednik PZS Jože Rovan in podpredsednik GRZS Miha Primc, predavanja pa je povezoval Martin Šolar, podpredsednik PZS in vodja odbora Gore in varnost. Posvet je namenjen planinski strokovni javnosti, kot so planinski vodniki, gorski vodniki, gorski reševalci ipd.

Običajno je prvo predavanje namenjeno statistiki gorskih nesreč v preteklem letu s predstavitvijo nekaterih izstopajočih nesreč v tekočem letu; za leto 2023 sta jo pripravila podpredsednik GRZS Miha Primc in podpredsednik komisije za letalsko reševanje Matej Bizjak. V zadnjih petih letih se je število gorskih nesreč povečalo za 40 odstotkov; tako je bilo v letu 2021 626 intervencij zaradi klica na telefonsko številko 112, lansko leto 667, do 23. novembra letos pa že 652. Največ nesreč (301 ali 55,7 odstotka) je bilo na planinskih poteh, 68 (12,6 odstotka) na brezpotjih, zaradi nepoznavanja terena (197), zdrsa (174) in fizične nepripravljenosti (118) kot najpogostejših vzrokov za nesrečo. V nesrečah lanskega leta so bili v veliki meri udeleženi turisti (371 ali 52,3 odstotka), veliko manj je bilo članov PZS (131) ali planincev, ki niso člani PZS (43). Nekoliko zaskrbljujoče je postalo

dejstvo, da je bilo kar 393 primerov klicev na pomoč nepoškodovanih oseb, ki so ali onemogli ali so zašli na poti, lansko leto pa je bilo takšnih 322 oseb; lažje poškodovanih je bilo 173, težje poškodovanih 162 oseb, v dolino pa so gorski reševalci prenesli 38 preminulih, letos do novembra pa 26 preminulih oseb.

Primc je predstavil tudi nekaj letošnjih izstopajočih reševanj. 18. julija 2023 sta se v okolici Triglava izgubila dva planinca. Začetna težava je bila slaba telefonska povezava s klicateljema, helikopterju zaradi slabega vremena ne bi uspelo poleteti, zato je bilo potrebno klasično nočno reševanje, saj sta izgubljena na pomoč klicala okoli pol devete zvečer. Prezblaba in močno obnemogla so reševalci DGRS Bohinj našli skoraj na vrhu Gorjanske poti na Triglav čez Triglavsko skrbino, po zahtevnem nočnem sestopu do kočice Planika ju je helikopter zjutraj prepeljal v dolino. Naslednja predstavljena intervencija je bilo nočno reševanje tuje državljanke 6. novembra 2023 okoli pol šeste ure popoldan. Turistka je sledila poti na aplikaciji in se zaplezala Na Križu v neposredni bližini Kokrske Kočne brez ustrezne zimske opreme, reševanje je oteževal tudi močan veter. Prva skupina reševalcev DGRS Kranj jo je locirala in pospremila do podporne ekipe, ki je čakala na bivaku pod Kočno. Intervencija je potekala ponoči in v zimskih razme-

*Zahteven nočni sestop planincev pod Triglavsko škrbino proti koči Planika
Foto Janez Rozman*

*Prave zimske razmere za reševanje zaplezane turistke v bližini Kokrske Kočne
Foto GRS Kranj*

rah, gorski reševalci pa so tokrat naleteli na nekoliko drugačen odziv rešene kot običajno. Tretja nesreča je bila alpinistična, in sicer 30. septembra 2023 okoli pol pete popoldne v steni Jerebice v smeri Sivi ideal. Tokrat pomoč helikopterja ni bila možna zaradi narave terena, saj je stena takšna (strma zajeda in previs), da prilet helikopterja ne bi bil varen. Na vrsto je spet prišlo klasično tehnično reševanje s tremi spusti in sprotno izdelavo sidrišč. Naporno reševanje so reševalci DGRS Bovec zaključili zjutraj, ko je navezo s ponesrečenim in ekipo helikopter prepeljal

v dolino. V veliko pomoč reševalcem je bila tudi alpinistična naveza, ki je smer plezala istega dne in nato pomagala reševalcem z vrha locirati ponesrečenega. Gorski reševalci pomagajo tako ljudem kot živalim. Reševanje mladega bikca iz tolmuna v strmi grapi 12. maja 2023 v Davči ni bilo preprosto. Bil je podhlajen, po zagotovilih lastnika pa pohleven, tako da so ga gorski reševalci DGRS Škofja Loka z vravno tehniko izvlekli iz vode in ogrevali, oprtali z močnimi jermeni in nemočno žival s helikopterjem prepeljali v bližino domačega hleva.

Matej Bizjak je predstavil helikoptersko reševanje v času katastrofalnih poplav, ki so prizadele severni del Slovenije – od Radovljice, Škofje Loke, Kamnika, Savinjske doline in Koroške. Kot reševalec letalec je Bizjak v začetku poplav reševal ljudi iz deroče vode, pomagal pri evakuaciji prebivalcev in turistov iz ogroženih območij, pozneje pa devet dni sodeloval pri helikopterski oskrbi odrezanih območij z osnovnimi stvarmi za življenje. Prve dni je bilo helikoptersko reševanje oteženo zaradi dežja in megle, kljub temu pa so bila vsak dan v zraku 3–4 plovila oziroma so bili na razpolago vsi helikopterji Policije in Slovenske vojske. Pri delu so gorski reševalci uporabljali različne vrvne tehnike, kot je bil na primer prevoz oseb s tirolsko žičnico čez vodo, s helikopterjem so na različne improvizirane načine reševali osebe iz stanovanj, blokov oziroma hiš. Celotna intervencija je bila za gorske reševalce nekoliko nenavadna zaradi drugačnega okolja, to so bila tokrat urbana naselja, in ne gore. Do izraza je prišlo znanje vrvene tehnike, helikoptersko reševanje pa je bilo posebno oteženo tudi zaradi naplavin, nepritrjenih predmetov ipd., ki bi lahko zaradi močnega delovanja elise helikopterja plovilo tudi poškodovali. Delo je bilo za reševalce fizično in psihično naporno, saj so ljudje zapuščali svoje domove, nekateri so si komajda rešili življenje, drugi so izgubili vse

svoje imetje ... Na Koroško, ki je bila najdlje odrezana, je GRZS poslala večjo skupino gorskih reševalcev iz celotne Slovenije, ki je sodelovala pri logistični oskrbi odrezanih domačij, prevozu ponesrečencev in ostali pomoči z namenom, da bi čim bolj olajšali življenje domačinom. V tem času so Sloveniji pri oskrbi ogroženih območij pomagale tudi druge države s svojimi helikopterji in posadkami. Bizjak je še dodal, da so v tem času kljub razmeram v poplavljenih delih države potekale intervencije predvsem na zahodnem delu naših gora, saj so ljudje tudi v tem času zahajali v gore. V predavanju z naslovom Planinstvo v luči medijev je Martin Šolar, inštruktor planinske vzgoje, izpostavil komuniciranje med naravnimi nesrečami in gorskimi nesrečami nasploh. V luči avgustovskih poplav je PZS odsvetovala obiskovanje gora tako zaradi uničenih planinskih poti kot tudi zaradi velike angažiranosti vseh (gorskih reševalcev, helikopterjev, zdravstva idr.), ki so na kriznih območjih sodelovali pri reševanju življenj na poplavljenih območjih. Pri tem so planinska društva odpovedovala izlete, zaradi predhodnih vetrolomov so bile zaprte doline Kot, Krma, žal pa te informacije nekako niso prišle do tujcev. Na tem področju je zato še nekaj dela. Dodatno je Šolar poudaril primer obravnave skupine slepih in slabovidnih, ki so se v okviru odbora iPlaninec povzpeli na Triglav in varno sestopili v dolino, kjer pa jih je v Kovinarski koči zaustavil vetrolom. Žal so nekateri mediji spet poročali prehitro, neobjektivno in brez preverjanja dejstev, saj je bila skupina kljub številčnosti planincev vodena s kompetentnimi in številnimi vodniki, ki so upoštevali vso potrebno pripravo na turo.

Kaj, kako in kdo lahko vodi, je v tretjem predavanju natančneje pojasnil pravnik, generalni sekretar PZS in inštruktor planinske vzgoje Damjan Omerzu s predavanjem Vodenje in kompetence vodnikov različnih profilov v Sloveniji. V Sloveniji vodenje v gorah urejata dva zakona, in sicer Zakon o športu in Zakon o gorskih vodnikih. Pridobitno vodijo gorski vodniki na podlagi Zakona o gorskih vodnikih ali vodniki PZS oz. strokovni delavci v športu na podlagi Zakona o športu, vsi pa morajo imeti za odgovornost urejeno svoje zavarovanje v okviru svojega pravnega statusa. Gorski vodniki vodijo ture vseh težavnosti, strokovni delavci v športu pa v skladu s svojo stopnjo usposobljenosti, kompetencami (pristojnostjo) in omejitvami, ki jih določa Zakon o gorskih vodnikih. Kompetence 1. stopnje za vodnike PZS obsegajo vodenje po lahkih označenih in neoznačenih poteh, izvajanje programa Planinska šola, izvedbo planinskih orientacijskih tekmovanj in vodenje po lahkih označenih poteh v snegu do gozdne meje. Kompetence 2. stopnje vsebujejo vodenje na zahtevnih označenih poteh vključno s posameznimi snežišči, zelo zahtevnih označenih poteh vključno s posameznimi snežišči, zahtevnih neoznačenih poteh, lahkih brezpotjih, zavarovanih plezalnih poteh (ferate, Klettersteige) do vključno 2. težavnostne stopnje (A in B po avstrijski težavnostni lestvici), lahkih označenih in neoznače-

nih poteh v snegu, vodenje po zimsko markiranih poteh ter vodenje na organiziranih in varovanih zimskih pohodih. Vsebina predavanja je bila seveda zanimiva za prisotne vodnike, zato je na to temo potekala tudi krajša razprava.

V zadnjem predavanju je urednik kartografije na PZS Andrej Stritar predstavil PlanGiS in spletno aplikacijo maPZS, digitalni zemljevid, ki vključuje poleg planinskih še turnokolesarske, turistične, gozdne poti ..., in sicer 10.121,6 km planinskih odsekov, 25.480 km raznih stezic, vlak in vozišč, od tega 5.741 km v tujini. Nastajajoči zemljevid je podlaga za izdelavo papirnih zemljevidov tudi v razmerju 1 : 25.000. Predstavil je aplikacijo in njene zmožnosti, kot so npr. podatki o dolžini poti, času hoje, pripete fotografije in opisi poti, markacisti lahko vpisujejo evidence del na poteh, uporabniki imajo možnost vpisovanja poškodb na poti, in katere poti so zaprte. maPZS deluje na računalnikih in mobilnih telefonih, vsi podatki so uredniško pregledani in zato verodostojni, slabost uporabe aplikacije pa je, da je treba biti povezan z internetom. Stranska orodja PlanGis so lahko tudi izdelava kažipotov, povezava s tiskanimi vodniki ipd. Več o maPZS si lahko preberete v letošnji majski številki *Planinskega vestnika*. Možnosti za razvoj aplikacije so neskončne. ○

Sidrišče za reševanje poškodovanega plezalca iz stene Jerebice
Foto GRS Bovec

Franci Horvat

Vasi Posavskega hribovja

Na desnem bregu Savinje

Posavsko hribovje leži med Ljubljansko kotlino na zahodu, dolino Sotle na vzhodu, Celjsko kotlino in Voglajnskimi podoljem na severu ter Temeniško dolino in Krškimi poljem na jugu. Sodi v osrčje slovenskega predalpskega sveta. Med prazgodovinski naselbinami je najpomembnejša železnodobna na Vačah.

Pri tokratnem opisu območja smo se omejili na vrhove od Prebolda oziroma Matk do Liboj. Pri predstavitvi vrhov, ki so splošni slovenski javnosti manj znani, toda zelo zanimivi, smo bili dokaj izbirčni. Poleg Homa in Velikega Slomnika bomo obiskali še Brnico, Šmohor in Malič. Severni del Posavskega hribovja je gozdnat, imajo pa nekateri od hribov običajno na jugozahodni strani razgaljene stene, kot je to na primer Veliki Slomnik. Pa si pogledimo še kraje pod temi vrhovi, ki jih bomo obiskali.

Matke

Matke – do leta 1955 Sv. Magdalena – ležijo na vzhodni polovici podnožja Posavskega hribovja v Savinjski dolini. Kraj ima več zaselkov, kot so: Brda, Goljava, Hom, Podmrzlica, Vinogradi in Zahom. Območje naselja je bilo poseljeno že v prazgodovi-

ni, saj je na Homu obstajala ilirska naselbina, ki so jo naselili z vzhoda okoli leta 1000 pred našim štetjem. Hišni temelji so bili iz zloženih kamnov z glinenimi tlemi. Stene in ostrešje so sestavili iz drevesnih debel, srobotja in vejevja. Nato so stene ometali z ilovico in jih pobelili z apnom, za kritino so jim služile drevesna skorja, slama, posušena trava in praprot.

Na pobudo dunajskega arheologa Ferdinanda von Hochstetterja je gomile prvič raziskalo celjsko muzejsko društvo med letoma 1883 in 1886 pod vodstvom dunajskega arheologa Michaela Hersena. Ker so predvidevali, da je bilo domovanje umrlih na območju Homa, so severno od Brezovarjeve domačije na Lengerjevi ploščadi izvedli poskusne izkope in odkrili nekaj keramike. Najdbe so prenesli v celjski in mariborski muzej. Pod naseljem Matk so tudi v vasi Šešče našli številne grobne gomile.

Grize

Grize so gručasto naselje na robu Spodnje Savinjske doline in severno od Posavskega hribovja oziroma na desnem bregu Savinje. Razdeljeno je na več manjših tudi gručastih zaselkov, ko so: Zabukovica, Grize, Pongrac in Migojnice. Njegova površina znaša 214 ha, od tega pokriva gozd kar 58 odstotkov ozemlja. Prevladuje kmetijstvo s sadjarstvom in nekaj vinogradi. Kraj je bil prvič omenjen že leta 1241. Poudariti velja, da so rodovitna zemlja, ustrezno podnebje in odprtost na vse strani pripomogli k poselitvi že v kameni dobi. V Guzejevi jami na pobočju Kotečnika so našli hišni tlak iz bronaste dobe, pod njim pa ostanke jamskega medveda in oglje. Prav tako so v bližnji Apnarjevi jami našli ostanke jamskih svizcev in medvedov ter kameno orodje.

Zaradi bogatega kulturnega življenja je leta 1956 zaživel Kulturni dom, že dve leti prej pa so začeli uporabljati letno gledališče Limberk. Grize imajo ugodno lego, ki omogoča številne lepe vzpone po markiranih poteh na Hom, Kamnik, Bukovico in Šmohor.

Hom

Slavnostno odprtje planinske koče je bilo 17. septembra leta 1967, dom pa nosi ime po Dragu Ocvirku (1891–1976), ki je bil takrat eden najstarejših in najbolj požrtvovalnih članov PD Zabukovica. Poleg izjemne podpore gradnji planinske postojanke in pri obnovi mežnarije je tudi sam opravil veliko prostovoljnega dela. Kot zanimivost velja omeniti, da je leta 1965 PD Zabukovica odkupilo propadajočo mežnarijo od preboldske župnije, darilna pogodba je še danes ohranjena. Zemljišče okoli doma je planinskemu društvu podaril Karel Peter - Mežnarjev. Le nekoliko pozneje, leta 1972, so uredili cesto do podnožja vrha. Potem so zgradili prizidek in obnovili vse prostore. Ko so z deli končali, so razširjeni dom odprli 24. julija 1977. Leta 1979 je dom s pomočjo teritorialne obrambe dobil telefonsko povezavo. Poseben pečat domu je dal dolgoletni oskrbnik Ivan Pintar, čigar pepel so po njegovi smrti raztrosili v okolici doma.

Hom je s svojo lego ves čas priljubljena planinska postojanka. Zaradi urejenosti doma in okolice je v akciji leta 2005 za Naj planinski dom po izboru Novega tednika in Radia Celje osvojil drugo mesto. Leta 2013 je prejel prestižno priznanje Občine Prebold za najlepše urejeno kočo. Dvakrat letno domači planinci na Hom organizirajo skupinski pohod. Prvi pohod žena je bil spomladi leta 1988, pohod krajanov pa že jeseni leta 1981.

Veliki Slomnik

Libojska stena Velikega Slomnika je dokaj strma oziroma navpična, na nekaj mestih tudi terasasto oblikovana. Ostenje je široko do sto metrov in precej poraščeno z grmovjem in zelišči. Grajeno je iz triadnega kristalnega dolomita in dolomitiziranega apnenca. Severni del Slomnika je iz masivnega apnenca, malo tudi iz dolomita iz časa spodnjega triasa. Z Libojske stene, kjer je nekoč stala klopca, je pogled jugozahodno na Malič, sleme Šmohorja, Gozdnik in pobočje Kotečnika z velikim kamnolomom. Pod Kotečnikom je cerkev sv. Neže, za njo pa nekdanje smučišče in v ozadju Hom s cerkvico sv. Magdalone ter Dragovim domom. Levo od Homa leži Kamnik, desno Bukovica, pod njo je Gradišče s fotogenično božjepotno cerkvico Lurške matere božje nad Migojnicami. Še bolj v ozadju vidimo Žalec in Šempeter. Pod razglediščem je jama, dostopna le jamarjem z opremo. Registrirana je bila leta 1974.

Na Veliki Slomnik pripelje kar nekaj poti, med drugim krožna Žerdonarjeva pot. Slednja se spusti z Velikega Slomnika severozahodno do ceste Spodnja Košnica-Liboje, jo prečka in gre na Hom nad Košnico, 570 m, ter se spusti vzhodno v Zgornjo Košnico. Nadaljujemo lahko v Spodnjo Košnico, da se povzpne nazaj na greben Slomnika in z vrha sestopimo v Liboje.

Plezališče na Velikem Slomniku
Foto Franci Horvat

V Grizah raste stoletni Pirnatov topol ali jagedel, kot ga poimenujejo domačini. Opazimo ga pri mostu čez potok Artišnica, če se peljemo k domačiji Pirnat - Ameršek. Visok je 19 metrov, njegov obseg znaša 464 centimetrov, med črnimi topoli je na Slovenskem najdebelejši in zaščiten kot naravna vrednota. Na območju hriba Kamnik je tudi nekaj jam (Vošnjakova, Silvotova) in brezen (Kamniško 1 in 2).

Brnica

Nekoč so bile na Brnici samotne kmetije, ob katerih je bilo nekaj vinogradov. Mnoge zidanice so v preteklosti preuredili v vikende. Mogoče še ta zanimivost – med hujše preizkušnje tega območja sodi kuga, ki je morila leta 1426. Današnje planinsko postojanko je začela graditi krajevna skupnost Liboje. Delno zgrajen dom ter sosednji Dom krajanov in pripadajoče zemljišče je krajevna skupnost brezplačno prenesla 13. julija 1996 na ustanovljeno PD Liboje. Do konca leta 1997 so v njem uredili gostinski del in ga odprli decembra istega leta.

Rudarski predmeti na prostem v Grizah Foto Franci Horvat

Zabukovica

Razloženo nekdanje rudarsko naselje, ki leži južno od Griz, se razteza med potokoma Bistrice s Stisko in Artišnico. Tu je manjša terciarna premogovna kadunja, kjer se prepletajo razne kamnine od karbonatnih skrilavcev, trdih in zakraselih apnencev do paleogenskih morskih usedlin. Pripadajoči zaselki so gručasta Zabukovica, Kurja vas, Močile, Odele, Podvine, Slovenski Dol, Tajčental. Tukajšnje rudarsko območje je bilo drugo najpomembnejše središče delavskega gibanja v Savinjski dolini. V Zabukovici je bilo že leta 1921 ustanovljeno Delavsko kulturno društvo Svoboda, ki je imelo najprej sedež v Grizah, nato v Migojnicah.

V Zabukovici (leta 1948) rojeni slikar Rudi Španzel danes živi v Ljubljani in je dobitnik mnogih priznanj na razstavah doma in v tujini. Študij je končal na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani. Sodi med redke sodobne slikarje na Slovenskem, ki ustvarjajo po načelu renesančnih umetnikov. Družina Španzel je s svojimi poslikavami polepšala slovenski tolar, ki pa je bil v obtoku le 15 let.

Liboje

Kraj sestavljajo razloženi zaselki in hribovske kmetije. Liboje obsegajo zgornje porečje potokov Bistrice, Hudega potoka in manjših potokov, ki pritečejo izpod vrhov Šmohorja, Pernice in Gozdnika. Nekoč je bil v severozahodnem pobočju Kotečnika močan izvir Ajdovec, ki je usahnil zaradi izkopavanja premoga. Leta 1784 je začela delovati tovarna galuna, ki so jo leta 1807 preusmerili v proizvodnjo stekla in konec minulega stoletja zaključili njegovo proizvodnjo. Tovarna je bila povezana z izkoriščanjem libojskega premoga z začetkom v letu 1799. Južno od rudniških zgradb je kamnolom apnenca z drobilnico in klasirnico. Sodi med največje kamnolome v Sloveniji in je nastal na območju nekdanjega rudnika.

Pogled s poti na Šmohor proti Kotečniku, v ozadju je Bač. Foto Franci Horvat

Keramična industrija Liboje je pred leti praznovala dvesto let obstoja (ustanovljena je bila leta 1815) in je predstavljala jedro slovenske proizvodnje gospodinjske in okrasne keramike. Podjetje je zadnjič menjalo lastnika leta 2010, sedanja Keramika Bojnec se trudi povrniti tej industriji nekdanji ugled.

V Svetlem dolu na nizkem severnem pobočju Kotečnika (Motnikarjev hrib) je postavljena cerkev sv. Neže, prvič omenjena leta 1540. V letih 1827–1828 so jo predelali in povečali. Sv. Neža je zavetnica devic, zaročencev, otrok in živali (zlasti ovac).

Rudarjenje na tem območju

V osrednjem delu Slovenije je na obrobju Spodnje Savinjske doline pod severnim Posavskim hribovjem Zabukovski-Libojski premogovni bazen, iz katerega so rudarji skoraj dve stoletji pridobivali naravno bogastvo – rjavi premog. V zabukovski kadunji (Zabukovica, Pongrac) je od leta 1799 deloval premogovnik Zabukovica, ki so ga zaprli leta 1966. Premog so od leta 1919 do 1964 vozili po pet kilometrov dolgi ozkotirni železnici v Žalec – zgradili so jo italijanski vojni ujetniki leta 1918. V libojski kadunji so rudarili do leta 1972, predvsem na območju sv. Neže in Liboj. Premogovnika sta bila po letu 1948 povezana s tri kilometre dolgo žičnico, s katero so prevažali libojski premog na separacijo v Zabukovico. Omenjenega leta sta se rudnika tudi združila.

Talnina premogovnega sloja je sestavljena iz temnorjave, skoraj črne gline, ki pri stiku z vodo močno nabrekne in je zato neugodna za kopanje. Rudarji so se je pri kopanju rogov izogibali tako, da so vsa pripravljala dela opravljali v globlji talnini, ki je sestavljena iz odpornejših laporjev. Zabukovska premogovna kadunja je eden redkih premogovnih bazenov, ki ima na tako majhnem prostoru toliko prelomov, gub, narivov in usadov. V Zabukovici je bilo izkopano 3,2 milijonov ton premoga, v Libojah pa 1,3 milijona

Pogled z Maliča na Posavsko hribovje
Foto Franci Horvat

ton premoga. V prvem rudniku je bilo kar 25 kilometrov rogov, v Libojah pa 10 km. Kurilna vrednost premoga je znašala 3800 do 4500 kalorij. Med rudarji običajno obstajajo tako imenovane rudarske bratovščine, v katere sprejemajo novopečene rudarje. Pred sprejemom je moral mladi rudar – novinec izpolniti pogoje za sprejem med tovariše. V jami je moral delati najmanj pol leta. Biti je moral priden, iznajdljiv, tovariški in se razumeti z drugimi rudarji. Prav

Šmohor in Malič

Cerkev sv. Mohorja na Šmohorju je prvič omenjena leta 1421. Okoli cerkve rastejo tri stare lipe, od katerih je ena pogorela na veliko noč leta 1879, po starosti segajo v pozni srednji vek (15. stoletje). Tri turške lipe so simbol sv. Trojice in prijateljstva med ljudmi, ki se pod njimi družijo. Ob izmeri leta 2001 so v prsni višini merile 718 cm, 680 cm in 625 cm. Leta 2008 so bile na Celjskem izbrane za drevo leta, najstarejša med njimi je bila leta 2010 izbrana za drevo leta v Sloveniji. Omenimo še tematsko pot Od lipe do lipe. Nezahtevna pot je dolga 1,5 km, za kar bomo porabili 30 minut, in vodi od cerkve sv. Mohorja do vzletišča za jadralne padalce na Maliču.

Malič in Šmohor z
Mrzlice
Foto Franci Horvat

tako je moral biti pogumen, za kar so ga preizkusili pri obredu skok čez kožo, pri čemer je bila koža kos telečjega usnja z jermenom in pasovi ter del tradicionalne rudarske oprave. Nekoč je bilo treba skočiti čez odprtino rudniškega jaška, kar so čez čas zamenjali s skokom s soda čez kožo k svojemu botru. Po skoku je bil novinec sprejet v rudarsko bratovščino.

Jamski škrat ali Perkmandeljč se je v zagorske jame naselil okrog leta 1755. Prineslo ga je iz idrijskega rudnika živega srebra. Njegovo mesto je bilo vselej med rudarji. Bil je nabrit in je marsikomu kakšno zagodel ali pa komu prinesel srečo. Ker je rudniških jam vse manj – tudi zagorske, zabukovške in libojske so zaprli – ga je prineslo na površje nesrečnega in prepričanega v svoj konec. Rudarski muzej, odprt leta 2004, je v Domu Svoboda Griže, njegov namen je ohranjanje in varovanje kulturne in industrijske dediščine rudarskega revirja ter ohranjanje rudarskih izročil. ●

Informacije

Kako na izhodišče: Avtocesto Ljubljana–Maribor zapustimo na izvozu za Šempeter (Hom), v ostalih primerih izvoz Žalec, Velenje (Veliki Slomnik, Šmohor, Malič) oziroma Celje zahod (Brnica).

Vodnika: Marjan Pergar: *Posavsko hribovje*. PZS, 2004.

Božo Jordan: *Vodnik po Savinjski planinski poti*. Meddruštveni odbor Savinjske poti pri PD Zabukovica, 2002;

Literatura: Marjan Krušič: *Slovenija. Turistični vodnik*. Mladinska knjiga, 1995. Magda Ježovnik, Breda Veber: *Griže*. KUD Svoboda, 2003.

Jože Hribar, Breda Veber: *Rudarska dediščina Zabukovica – Liboje*. Etnološko društvo Srečno, 2007.

Spletna stran: www.grize.si/

www.rlv.si/o-nas/o-podjetju/zgodovina-in-tradicija/skok-cez-kozo/

Zemljevid: *Posavsko hribovje*, zahodni del, PZS, 1:50.000

Plezališča na desnem bregu Savinje

Kotečnik: V območju nad Libojami je plezališče Kotečnik največje. Tam je kar 379 smeri, ki so razdeljene na 11 sektorjev. Gre za uživaško plezanje v odlični skali, namenjeno tako vrhunskim plezalcem kot tudi začetnikom. Nabor smeri je sila bogat, od platk do previsov vseh težavnosti. Parkirišča in dostopi do sektorjev so urejeni in označeni, tako da ne gredo več čez dvorišče kmetije. V plezališču je še nekaj možnosti za nove smeri.

Kamnik: Hrib Kamnik stoji nad Grižami oziroma Matkami. Plezališče je skrito v gozdu na zahodni strani Kamnika. Cesta iz Matk pripelje na sedlo do odcepa za Dragov dom na Homu, kjer pustimo avto. Označena pot vodi mimo domačije Baloh vse do pod skal, kjer je plezališče. Vseh smeri je 56, primerne so za začetnike in bolj izurjene plezalce. Ocene smeri se gibljejo od 3 do 7a+.

Slomnik: Plezališče je na zahodni strani Velikega Slomnika. Gre za odlično opremljeno plezališče z dobro skalo v neposredni bližini Kotečnika. Ima 32 smeri, njene težavnosti so od 4b do 8a+, najvišje merijo 12 m. Pleza se v glavnem v navpični in deloma previsni steni. Med prvimi, ki so začeli plezati v tej steni, sta bila Franček Knez in Albin Simončič, malce pozneje tudi Sašo Ocvirk. Dostop do pod stene je iz Liboj.

Malič: Na južnih pobočjih hriba je nastalo pred kratkim plezališče Malič. Odlikuje ga lep hribovski ambient z lepim razgledom. V plezališču je 24 smeri, ki so ocenjene od 4c do 7a.

Hom, 607 m

Posavsko hribovje

Hom stoji na razgledni vzpetini južno od Šempetra. Na njegovem vrhu stoji cerkev sv. Magdalene, ki je iz druge polovice 14. stoletja, malce nižje je Dragov dom, 605 m. Planinsko društvo Zabukovica je uredilo planinsko postojanko v nekdanji mežnariji in jo tudi temeljito obnovilo. Do doma vodi res veliko poti, ki so dobro uho-

jene, naš opis pa se nanaša na Brdovsko pot, sestopili bomo po Poti čez Lajnarjev hrib.

Zahtevnost: Nezahtevna označena pot

Oprema: Običajna planinska oprema (pozimi priporočamo cepin in dereze)

Višinska razlika: 321 m

Dragov dom na Homu Foto Franci Horvat

Izhodišče: Šešče, 276 m. Avtocesto Ljubljana–Maribor zapustimo na izvozu Šempeter. Iz središča Šempetra v Savinjski dolini pri semaforiziranem križišču zavijemo desno za Šešče. V vasi parkiramo na ustreznem prostoru, začetek poti je pri Domu kulture Šešče. WGS84: N 46,23853°, E 15,1229°

Koča: Dragov dom na Homu, 605 m, telefon +386 40 550 666

Časi: Izhodišče–Hom (Brdovska pot) 1.10 h

Hom–izhodišče (Pot čez Lajnarjev hrib) 45 min

Skupaj 2 h

Sezona: Vsi letni časi

Zemljevid: Posavsko hribovje, zahodni del, PZS, 1 : 50.000

Vzpon: Z izhodišča se usmerimo desno po asfaltni cesti v Matke. Tej sledimo vse do kapelice, kjer nas oznake za Hom in za Brdovsko pot usmerijo levo na stransko asfaltno cesto. Najprej gremo kar naravnost (ne desno!), malce naprej pa zavijemo desno navzgor mimo nekaj hiš in 215 let stare lesene kašče. Pri podjetju IPO po cesti

Veliki Slomnik, 609 m

Posavsko hribovje

Če ste ljubitelj širnih razgledov, je Veliki Slomnik pravi naslov. Vrh stoji med Košnico pri Celju in Libojami oziroma južno od Brnice in zahodno od Tremarij. Veliki Slo-

mnik je zelo gozdnat, kljub temu pa nam z dveh mest na poti omogoči lep razgled. Z vrha, ki ima vpisno knjigo in žig, zaradi gozda ni razgleda, to točko najdemo le

nekaj minut hoje zahodno. Spomladi je na Velikem Slomniku ob poti veliko vresja, kar pritegne pohodnike in fotografe. Zaradi kratkega in lahkega pristopa je primeren tudi za manjše otroke.

Veliki Slomnik nad Libojami Foto Franci Horvat

Zahtevnost: Nezahtevna označena pot.

Previdno v zgornjem delu, kjer je pot bolj kamnita in strma, še posebej nad Libojsko steno, kjer je razgledišče.

Oprema: Običajna planinska oprema (pozimi priporočamo cepin in dereze)

Višinska razlika: 300 m

Izhodišče: Liboje, 309 m. Štajersko avtocesto zapustimo na izvozu Žalec in se peljemo skozi Arjo vas, Petrovče, Kasaze v Liboje. Tu zavijemo levo proti Košnicam pri Celju in sledimo cesti do smernih tabel za Veliki Slomnik oziroma Šmohor. Parkiramo na primernem mestu, da ne oviramo prometa. WGS84: N 46,209°, E 15,195°

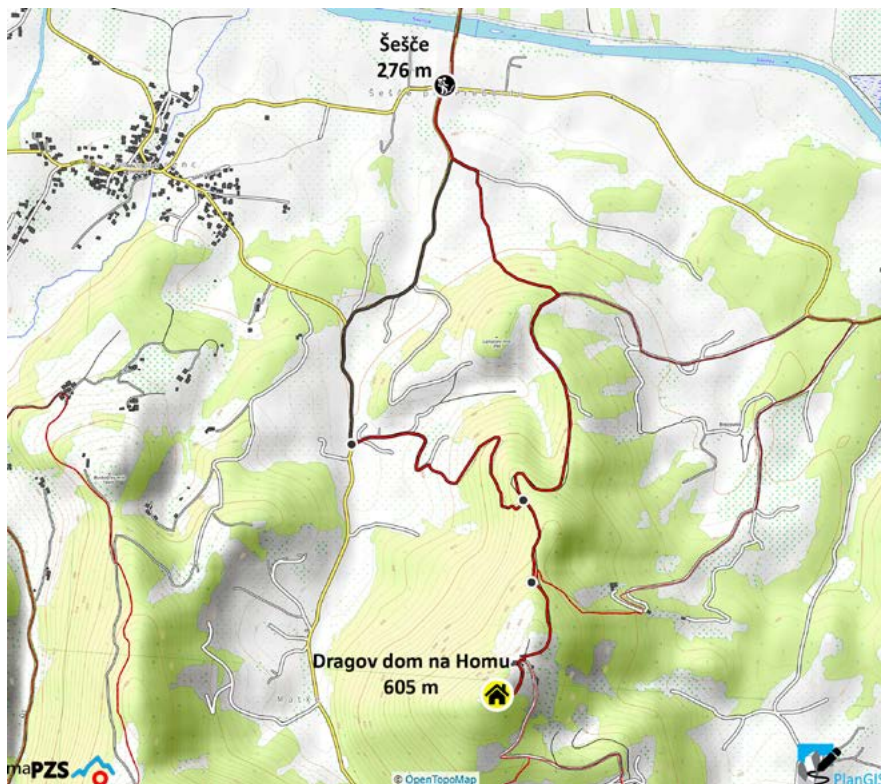
Časi: Izhodišče–Veliki Slomnik 45 min
Veliki Slomnik–izhodišče 30 min
Skupaj 1.15 h

Sezona: Vsi letni časi

Hom, 607 m

Posavsko hribovje

zavijemo ostro levo, na robu gozda se asfaltna cesta konča, in nato nadaljujemo v gozd do razpotja (odcep v Griže). Nadaljujemo mimo 300 let starega drevesa oziroma kapelice (odcep v Griže) na preval, ki je odlična razgledna točka (odcep poti za Zahom), in strmi makadamski cesti sledimo vse do vrha Homa s planinskim domom.

Sestop: Od doma sestopimo do kapelice oziroma do odcepa za Brdovsko pot. Gremo kar naravnost po Poti čez Lajnarjev hrib, ki deloma sledi poti iz Griž. Pot nekaj časa vodi po gozdu, nato se priključi asfaltni cesti. Še malce sestopimo in levo se nam odpre prekrasen pogled na Potoško dolino in Brda ter Zasavsko hribovje. Ko prideмо do razpotja (levo Šešče), zapustimo asfaltno cesto in po gozdu prideмо do travnika, ki ga prečimo. Tako nas pot pripelje v vas Šešče, kjer pri transformatorju zavijemo levo na asfaltno cesto. Še nekaj korakov in smo na izhodišču.

Franci Horvat

Veliki Slomnik, 609 m

Posavsko hribovje

Zemljevid: Posavsko hribovje, zahodni del, PZS, 1 : 50.000

Vzpon: Z izhodišča sledimo smerni tabli in oznakam, ki nas vodijo po asfaltni cesti v hrib, ki čez čas preide v gozdno cesto. Hodimo mimo nekaj domačij, travnikov in polj. Ko smo povsem v gozdu, se gozdna cesta malo odmakne, mi pa se mimo domačije dvignemo na sedlo Kozavinec, 420 m. Na razpotju zavijemo levo za Veliki Slomnik (desno Šmohor). Sprva se nekoliko spustimo, gremo mimo lesenega križa in stebra visokonapetostnega električnega daljnovoda na levi. Gozdna cesta preide v pot, po kateri nadaljujemo strmo navzgor, in postaja vse bolj kamnita. (Če smo pozorni, lahko vidimo odcep poti levo, ki nas pripelje do plezališča.) Ko strmina popusti, pridemo do izjemnega razgledišča Libojska stena in nadaljujemo vzhodno vse do vrha Velikega Slomnika, 609 m.

Sestop: Sestopimo po poti vzpona.

Franci Horvat

Brnica, 457 m

Posavsko hribovje

Brnica je razloženo naselje na desni strani Savinje, med Kasazami na zahodu in Brniškim potokom na vzhodu, in se podaljšuje v Kavalarjev graben. Planinski dom Brnica stoji v naselju Brnica in je odprt vsak dan, razen ponedeljka. Kljub skromni višini je od doma lep razgled na vse strani. Do koč vodi res veliko poti, mi smo izbrali pot Celje (viseči

most)–Planinski dom na Brnici. Sestopili bomo po poti Po grebenu.

Zahtevnost: Nezahtevna označena pot

Oprema: Običajna planinska oprema

Višinska razlika: 217 m

Izhodišče: Celje (viseči most), 240 m.

Štajersko avtocesto zapustimo na izvozu Celje zahod in se peljemo čez

dve krožišči do velikega križišča v Medlogu. Peljemo naravnost do Šole za hortikulturo in vizualne umetnosti Celje, kjer zavijemo desno proti industrijski coni. Parkiramo ob Savinji.

WGS84: N 46,23346°, E 15,2259°

Koča: Planinski dom na Brnici, 457 m, telefon +386 41 715 718

Brnica Foto Franci Horvat

Šmohor, 787 m, in Malič, 936 m

Posavsko hribovje

Šmohor je razloženo naselje, ki leži na istoimenskem hribu severno od Rečice, med Maličem in Pernicami. Hrib se je nekoč imenoval Javornik. S Šmohorja je lep pogled na sever s Celjsko kotlino in Paškim Kozjakom ter Stenico nad

Vitanjem v ozadju, južno dominira Posavska hribovje z zasavskim Triglavom – Kumom.

Malič leži med Celjem in Laškim. Z vrha, na katerem so postavljeni

oddajnik, klop in miza, zaradi bližnjega gozda žal ni lepega razgleda. Zelo lep razgled je z vzletišča jadralnih padalcev na Maliču. Od tam se odpira pogled vse do Gorjancev.

Zahtevnost: Nezahtevna označena pot

Oprema: Običajna planinska oprema (pozimi priporočamo cepin in dereze)

Višinska razlika: 266 m

Izhodišče: Parkirišče ob cesti Liboje–domačija Knez, 339 m. Štajersko avtocesto zapustimo na izvozu Žalec in se peljemo skozi Arjo vas, Petrovče in Liboje. Za kamnolomom se začne cesta vzpenjati in nas pripelje do križišča, kjer peljemo naravnost (desno odcep za domačijo Beškovnik). Kmalu pri naslednjem križišču parkiramo na primernem mestu, da ne oviramo prometa. Nekoč je stal pri tem križišču znak, ki je prepovedoval nadaljnjo vožnjo.

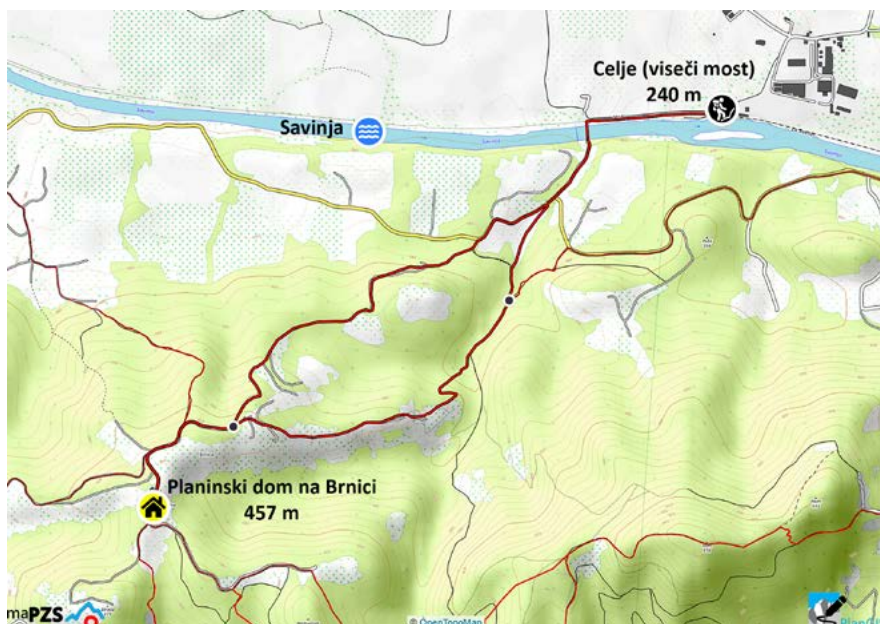
WGS84: N 46,1878°, E 15,16162°

Koča: Dom na Šmohorju, 784 m, telefon +386 3 573 32 70

Rečica pri Laškem in Malič Foto Franci Horvat

Časi: Izhodišče–Planinski dom na Brnici–izhodišče 1.30 h

Sezona: Vsi letni časi

Zemljevid: Posavsko hribovje, zahodni del, PZS, 1: 50.000

Opis: Z izhodišča (parkirišče) gremo do Savinje, zavijemo desno in čez viseči

most nad Savinjo. Sledimo markacijam ob asfaltni cesti. V križišču nadaljujemo naravnost po hribu navzgor in v naslednjem križišču nas tabla usmeri levo. Sprva hodimo po makadamski cesti, nato gozdni poti, ki pa spet preide v asfaltno cesto. Zavijemo levo

navzgor in v novem križišču nadaljujemo naravnost ter desno na kolovoz vse do prometnega znaka za Brnico, kjer zavijemo desno na gozdno pot. Ko spet pridemo do asfaltna ceste, se nam levo priključi pot na Brnico, imenovana Po grebenu. Nadaljujemo do križišča, tu zavijemo levo in po približno 200 metrih smo pri Planinskem domu na Brnici.

Vrnemo se po isti poti do zadnjega razpotja. Izberemo pot Po grebenu in se spustimo po asfaltni cesti mimo posameznih hiš do dveh tabel Brnica in Celje most, kjer zavijemo levo na pot, ki vodi v gozd. Pot nekoliko zavija levo in desno ter prečka potok ali vodi ob njem. Skrbno pazimo na markacije, kajti tu je kar nekaj neoznačenih poti, ki nas lahko zavedejo. Nato pridemo na asfaltno cesto, zavijemo levo navzdol (desno pot k Petričku v Celju). Ko prečkamo most, smo že na poti, po kateri smo se prej vzpeli proti Brnici. Še malo, pa smo pri visečem mostu oziroma na izhodišču.

Franci Horvat

Šmohor, 787 m, in Malič, 936 m

Časi: Izhodišče–Šmohor–Malič 1.30 h
Malič–izhodišče 1.20 h
Skupaj 3 h

Sezona: Vsi letni časi

Zemljevid: Posavsko hribovje, zahodni del, PZS, 1: 50.000

Vzpon: S parkirišča nadaljujemo levo po strmejši asfaltni cesti, ki kmalu preide v makadamsko. Ko strmina nekoliko popusti, pri razpotju v bližini kapelice

zavijemo levo za Šmohor in po zložni gozdni cesti obidem Perniče, 881 m. Kmalu pridemo na veliko travnato slemo, na katerem vidimo cerkev sv. Mohorja in tri znamenite lipe. Od cerkve nadaljujemo vzhodno, sprva po cesti, nato po poti. Kmalu smo pri Domu na Šmohorju, 784 m.

Od njega se nekoliko spustimo vzhodno proti Libojam in Maliču. Mimo novejš

hiše pridemo do razpotja in nadaljujemo naravnost proti Maliču v gozd (v bližini pelje makadamska cesta do oddajnika na vrhu Maliča). Deloma grebenska pot nas hitro pripelje do vzletišča za jadralne padalce, od tu pa se dokaj strmo vzpne po zahodnemu grebenu na poraščen vrh Maliča, 936 m.

Sestop: Sestopimo po poti vzpona.

Franci Horvat

Tako počasi, da smo zmogli vsi

Pogovor z Danico Padjan

Prehitra hoja je eden najbolj zanesljivih načinov, da se nekomu hoja v hribe priskuti za vse večne čase. Stežka loviti sapo za zadnjimi v koloni, ki se ti vedno bolj oddaljuje, pač ni prijetno. Mnogi prav zato obupajo in se goram odpovejo.

A ne Danica Padjan. Čeprav je hodila počasi, se ni hotela odreči ne hribom ne druženju s prijatelji, zato je leta 1999 v okviru PD Vrelec Rogaška Slatina zbrala pohodnike, ki so si za poti v hribe radi vzeli več časa, in ustanovila sekcijo Polžekov. Duh planinstva se je tako začel širiti tudi med pripadniki starejših generacij, ki se sicer ne bi v tolikšni meri ukvarjali s pohodništvom. Do leta 2019, ko je vodenje sekcije predala nasledniku, je skupina Polžeki zrastle na 90 članov. Za svoje delo je Danica Padjan leta 2021 prejela svečano listino, najvišje priznanje Planinske zveze Slovenije.

Kako ste prišli na misel, da bi zbrali skupino, ki bi v hribe hodila po lažjih poteh in predvsem s počasnejšim tempom?

Šele po odhodu v pokoj sem začela intenzivneje zahajati v gore, saj prej, ko sem delala v gostinstvu, za to pač ni bilo veliko časa. Rada sem hodila v hribe, ampak vedno sem bila počasna, običajno sem bila čisto zadnja. Razmišljala sem, kaj lahko naredim, saj se pohodom in druženju s prijatelji nisem želela odpovedati. Po enem izmed izletov s PD Vrelec, na katerem sem bila seveda spet zadnja, sem o tem premišljevala vso noč in potem mi je šinilo v glavo: "Saj nisi sama, še nekaj je takšnih, ki imajo željo pa hribov, pa so počasni tako kot ti." Takoj zjutraj sem šla k sosedni Mariji Ducman, ki je običajno hodila za mano; malce sva še premleli idejo in se odločili, da bova poskusili zbrati skupino, ki bi hodila počasneje. Na oglasni deski sem objavila vabilo, a sta poleg naju prišla le dva. A za začetek je bilo dovolj. Prvi pohod smo imeli 17. maja 1999, šli smo na Janče. Bil je pošteno divji krst. Ujela nas je nevihta, mokri smo bili do kože, v dolini smo si šli kar kupit nove hlače, da smo se lahko preoblekli v suho. Komaj smo še ujeli vlak za nazaj. Res smo pravi *polžeki*, sva si rekli z Marijo. Tako smo dobili ime. Polžeki. Tistega dne na Jančah smo namreč sklenili, da bomo znotraj PD Vrelec ustanovili svojo sekcijo. Marija, ki lepo riše, je narisala naš znak, jaz pa sem se lotila organizacije.

Polžeki ste potem vodili kar dvajset let in v tem času se je skupina precej povečala.

Da, in Janče so ostale cilj našega tradicionalnega vsakoletnega pohoda. Število udeležencev se je povečevalo, ljudje so zvedeli za nas in so radi šli z nami. Vse od Rogatca pa do Šempetra smo jih pobirali. Leta 2019, preden sem zbolela, je bilo Polžekov že 90. V dvajsetih letih sem organizirala 348 pohodov, vse imam natančno zabeleženo in dokumentirano s fotografijami.

Danica Padjan je ustanovila in dvajset let vodila sekcijo Polžeki pri PD Vrelec Rogaška Slatina. Arhiv Danice Padjan

Planinsko društvo
VRELEC
ROGAŠKA SLATINA

SEKCIJA
POLŽEKOV

20 let

Logotip sekcije je
narisala Marija
Ducman.

Arhiv Danice Padjan

Se je pa najbrž v teh dvajsetih letih marsikaj spremenilo?

Tistih časov, ko smo začeli, sploh ne moremo primerjati z današnjimi. Interneta praktično še ni bilo, mobilnih telefonov tudi ne. Sama sem morala v knjižnih vodnikih poiskati cilje, opise poti, zbrati propekte o posameznih krajih ... Vedno sem se povezala z lokalnim planinskim društvom z območja, kamor smo bili namenjeni. Prijatelje sem imela povsod in radi so nam priskočili na pomoč. Niso nam zagotovili samo vodnikov, temeljito so nam predstavili svoje kraje in planine, saj jih oni najbolj poznajo. Govorili so v svojem domačem narečju, kar je bilo vedno nekaj posebnega. Ljudje so to cenili, saj stvari, ki jih poznajo samo domačini, ne moreš zvedeti iz knjig. Nismo se udeleževali samo planinsko, ampak tudi kulturno. Potem se je počasi širil internet, vsi so začeli sami po malem brskati in so bili včasih prav ogorčeni zaradi

predlaganega cilja, češ da tja je pa strmo in težko ... Nič mi ni bilo jasno. "Kaj, hudiča, ste pa gledali," sem se spraševala. Seveda, med številnimi opisanimi potmi na isti cilj so običajno našli prav najtežjo. Jaz pa sem vedno izbrala najlažjo pot, vedno sem gledala na to, da bomo zmogli vsi.

Kako ste izbirali cilje, ste težavnost prilagajali sposobnostim udeležencev?

Nikoli jih nisem peljala nikamor, kjer sama še nisem bila. Vse poti sem prej prehodila sama, da sem vedela, kaj nas čaka. Večinoma smo hodili v sredogorje, nekajkrat pa tudi višje, bili smo tudi na Mangartu in Stolu, denimo. Sem pa udeležence vedno poznala, vedela sem, kaj kdo zmore. Za vsakega pohodnika sem tudi vedela, kakšna zdravila jemlje, kako je z njegovim zdravjem, kakšne probleme ima ... Človeka moraš poznati, da si ga upaš vzeti zraven.

Kako ste pa določili tempo hoje v skupini? Tudi pri Polžekih konec koncev nekdo mora biti zadnji.

Zadnja sem vedno hodila jaz. Hodili pa smo tako hitro ali bolje rečeno, tako počasi, da smo zmogli vsi. Vedno sem gledala na to, da smo vsi prišli na cilj. Počasi sicer, a vsi. Pazila sem tudi na to, da so se vsi med potjo lahko dovolj odpočili. Tako nismo, kot to delajo nekateri, v trenutku, ko so nas zadnji dohiteli, že odšli naprej, ampak smo vedno počakali, da so si odpočili tudi oni. Tisti hitrejši pa so izkoristili ta čas, da so kakšno zapeli. Tako je nastal tudi odsek za petje in zborček Planinski prijatelji. In še plesna skupina. Za nas je bilo namreč najpomembnejše druženje, bili smo kot družina, povezani med sabo. Skupaj smo praznovali rojstne dneve, vedno smo se šli tudi poslo-

Planinski pohodi
Polžekov so
bili vedno tudi
kulturno doživetje.
Posnetek je nastal
pred Prešernovim
gledališčem v Kranju.
Arhiv Danice Padjan

vit od umrlih prijateljev. Sem bila pa kar stroga, kar se tiče discipline in opreme. Med hojo nisem dovolila pogovarjanja, treba je bilo gledati pod noge. Če je kdo prišel brez planinskih čevljev ali palic, je moral ostati doma. Včasih je bil kdo zaradi tega jezen name, a sem vztrajala. Najpomembneje je bilo vedno, da se vsi zdravi vrnemo v dolino.

Menite, da se na pohodih v okviru planinskih društev na splošno hodi prehitro? Morda marsikdo ravno zato, ker ne more slediti hitrejšim, obupa in se odpove planinam?

Nekatere v hribih res zanima samo, kako čim hitreje gor in čim hitreje dol. Je pa tudi res, da je tempo hoje vedno za nekatere prehitro, za druge pa prepočasen. Zato smo mi šli na svoje. Bili smo približno enakih let, tam od 60, 70 naprej, pa tudi čez 80, in hodili smo približno enako hitro oziroma počasi. So se pa tudi pri Polžekih kmalu pokazale razlike v sposobnostih, zato smo se razdelili v dve skupini. S Polžeki 1 smo šli vsak mesec na daljši planinski pohod, s Polžeki 2 pa smo hodili na krajše izlete v okolici Rogaške Slatine, iz tega je nastala tudi Polžekova pot po okoliških gričih.

Po dvajsetih letih ste vodenje Polžekov predali v druge roke, a vaša ideja živi naprej.

Leta 2019 sem zbolela, težave imam s srcem, težko hodim, nisem zmogla več. Sem pa že prej za svojega naslednika pripravljala Vilija Ogrinca, opravil je usposabljanje za planinskega vodnika in leta 2019 je prevzel vodenje Polžekov. Potem pa je prišel covid, za precej časa je vse zastalo. Zdaj spet hodijo. Zadovoljna sem, ko vidim, kako delajo. Sicer je drugače, kot je bilo, ampak to je razumljivo, čas gre naprej, generacije se menjajo. Pomembno je, da se delo nadaljuje. Naša sekcija je namreč za PD Litija druga najstarejša tovrstna v Sloveniji.

Kako pomembno je za starejše, da hodijo v hribe, seveda svojim sposobnostim primerno?

Zelo pomembno. Že zaradi samega gibanja. Tudi če gredo počasi, samo da so zunaj. In zaradi druženja. A po covidu je težko, ljudi ne zvečeš več ven, epidemija je naredila svoje. Morda tudi spodbude ni dovolj. Veste, kolikokrat sem jaz koga klicala, ko sem videla, da je sam, osamljen, v depresiji, in ga povabila med nas. Sprva so odklanjali, nekateri še slišati niso hoteli za Polžeke, nekateri so bili celo užaljeni, češ kam jih uvrščam. Ampak marsikdo je potem le prišel. Lepo je bilo, sicer ne bi vztrajala dvajset let.

Ste tudi varuhinja gorske narave in na tem področju ste pri 82 letih še vedno aktivni.

Varuhinja gorske narave sem že dolgo, bila sem v drugi skupini, ki se je usposabljala za to delo. Na vseh pohodih s Polžeki smo vedno veliko pozornosti namenjali naravi, spoznavanju in ogledovanju različnih rožic. Vsako leto pripravimo tudi dva posebna naravovarstvena izleta, čeprav sem tudi to vodenje prepustila drugim, sem pa še zraven. Ampak na načrtovani dan za te izlete je skoraj vedno dež, pred dnevi

smo hoteli iti gledat žareče macesne, pa ni bilo nič iz tega. Ko cveti velikonočnica na Boču, pa pomagamo kolegom iz PD Poljčane, dežuramo na rastišču.

Kaj opazate glede odnosa ljudi do gorske narave, se ta vendarle izboljšuje?

V zadnjih letih se stvari spreminjajo na bolje, ampak prekrškov je še vedno precej. Na Boču nekateri plezajo kar čez ograjo, med cvetoče velikonočnice. Ko cvetijo arnike, bi jih kar vse potrgali, s koreninami vred. Nekateri sploh ne vedo, da so zaščitene. A varuh gorske narave lahko samo opozarja, drugih pristojnosti nima. Že leta razpravljamo o tem, pa se nič ne spremeni.

Za dolgoletno delo v PD Vrelec Rogaška Slatina ste prejeli svečano listino, najvišje priznanje Planinske zveze Slovenije. V obrazložitvi so zapisali, da vam ga podeljujejo predvsem za delo na naravovarstvenem področju ter za delo v sekciji Polžeki, ki s svojo dejavnostjo širi duh planinstva na starejše generacije, ki se drugače ne bi v taki meri ukvarjale z rekreacijo. Na kaj pa ste v svojem planinskem delovanju najbolj ponosni vi?

Da v vseh teh letih ni bilo nobene nesreče. In da so me ljudje imeli radi. Delala sem zanje, res sem delala z dušo, nič mi ni bilo težko. Največje priznanje zame je bilo, ko sem videla iskrice v očeh pohodnikov, njihovo srečo, zadovoljstvo, da se družijo.

Mnoge med njimi ste prav vi spravili iz hiše, brez vas ne bi hodili v hribe.

Velikokrat mi še danes rečejo, hvala ti, Danica, hvala. To mi največ pomeni. Najpomembneje je, da hodijo, kakor pač komu ustreza, tudi če počasi. In da se družijo. Danes je vse elektronsko, tudi za izlet se prijavijo elektronsko. Kdor se, se, kdor se ne, se pač ne, ni več osebnega nagovarjanja. Nasploš se osebni stiki izgubljajo, zato je druženje v živo še toliko pomembnejše. ○

*S skupino Polžeki 2 po gričih v okolici Rogaške Slatine
Arhiv Danice Padjan*

Ob citrah in koči na Kopitniku

Sedem desetletij PD Rimske Toplice

Kadar kdo omeni kočo na Kopitniku, je prva misel, ki se mi utrne, popoldnevi ob citrah v tej koči. Pojma sta neločljivo povezana že 22 let. No, da se je ta dogodek začel odvijati, je najbolj zaslužen Peter Napret, s kopitniško kočo pa so člani Planinskega društva Rimske Toplice povezani sedem desetletij – toliko, kot je staro društvo.

Planinci iz Rimskih Toplic so do začetka petdesetih letih prejšnjega stoletja svoje želje po planinstvu udejanjali pod okriljem PD Laško in takrat resno začeli razmišljati, kako bi se postavili na lastne noge. Društvo so formalno ustanovili v dobrih dveh mesecih, od maja do 11. avgusta 1953, in zbrali 79 članov od 50 obveznih. Za nastanek društva so bili najbolj zagreti Mihael in Dani Škornik, Lev Tičar, Alojz Kozelj, Magda Sluga, Rezika Privšek, Štefka Verdev, Jože Dolanc, Stane Sevcnikar in Stane Ogrinc.

Začetki niso bili lahki

Ustanovni občni zbor društva je bil na torek v Novi pošti v Rimskih Toplicah. Prvi predsednik je postal Lev Tičar, takratna pomembna politična osebnost kraja, podpredsednik je bil Alojz Kozelj, tajnica Magda Sluga, blagajničarka pa Terezija Privšek. Svojo kočo so si, podobno kot druga društva, želeli tudi Rimljani in se razgledovali po Kopitniku, kamor so bile uprte tudi oči Dolanov. Ti so v istem časovnem okviru kot Rimljani ustanovili svoje društvo in se kmalu zatem lotili gradnje planinskega doma v Gorah (pri sv. Juriju na sosednji vzpetini), saj je

prevladala pamet. Kopitnik so si z Rimljani razdelili sporazumno, čeprav je spadal v krajevno pristojnost Dolanov (Hrastničanov). Meja je šla ravno čez Trbežnikovo domačijo (splošno ljudsko premoženje) in takratni hrastniški občinski odbor se je leta 1955 z Rimljani sporazumel o koriščenju parcele, kjer je bila ta domačija, in dogovorili so se za najem tega sveta. Šele novembra leta 2009 pa so Rimljani postali tudi formalni lastniki zemljišča, kjer stoji kočica, vključno z okoliškimi funkcionalnim zemljiščem.

Začetki niso bili lahki. Trbežnikovo domačijo so sicer dobili v koriščenje, v najem, vendar je v njej še nekaj let stanovala številčna rudarska družina, kočica pa je bila potrebna temeljite prenove. Te so se lotili nemudoma; najprej so zamenjali streho (slamo s škodlami), da bi objekt zaščitili pred propadanjem.

Zraven domačije je bil še pomožni objekt, v katerem je marca 1956 zaživelo planinsko zavetišče. Čez dve leti, ko so družino preselili, se je planinska dejavnost prenesla v glavno stavbo. Za prenovo, ki so jo kljub finančnim zagatam sčasoma le uspeli izpeljati v naslednjih dveh desetletjih, sta bili ključni dve stvari: cesta do odcepa nad Turjem, da materiala ni bilo treba več

Tradicionalna prireditev Popoldne ob citrah je tudi letos privabila veliko ljudi. Arhiv PD Rimske Toplice

nositi v nahrbtnikih, in ureditev električnega priključka. Prenovljeno kočo so odprli leta 1975. Razen gospodarske dejavnosti se je povečevalo število članov društva, od samega začetka so uvedli dežurstva v koči, razvijati se je začelo delo z mladimi, dobili so prva dva mladinska vodnika, in sicer Milko Napret in Branka Gračnerja.

Leta 1990 so porušili pomožni objekt (staro malo kočico) in namesto nje s prostovoljnimi delom pozidali gospodarsko poslopje, ki je bilo končano oktobra leta 1991. To leto je pomembno tudi zato, ker se je mesec dni prej, 22. septembra, odvilo prvo Popoldne ob citrah. Ta prireditve je potekala vsa leta do letos, ki je prvič ni vodil Peter Napret, eno najbolj prepoznanih imen slovenskega novodobnega citrarstva, pač pa njegova učenka, zdaj že renomirana citrarka Janja Brlec ob pomoči Jasmine Levičar. Vse prejšnje prireditve pa so bile izpeljane v njegovi organizaciji, še vodenje je opravil sam, saj je najbolj poznal citrarje – nekateri prijavljeni niso prišli, drugi neprijavljeni pa. Udeležencev je bilo različno veliko, od 10 do 50, odvisno od leta, pristnost dogodka pa je bila tolikšna, da so o njej pisali in razlagali mediji od blizu in daleč.

Koča na Kopitniku je nekaj posebnega

"Na našo kočico na Kopitniku smo zelo ponosni in jo želimo ohraniti takšno, kot je, prav tako njeno domačnost in planinsko pristnost. In takšno usmeritev delita z nami tudi nova oskrbnika Tjaša in Sebastijan. Kljub temu načrtujemo nekaj gradbenih posegov; radi bi posodobili sobe v mansardi in dodali kopalnice, razširili sanitarne prostore. Idej je veliko," razlaga predsednik društva Miha Seme.

Koča na Kopitniku je bila zaradi dežurstev že od začetka nekaj posebnega in ta svoj status je ohranila do nedavnega. V skoraj petdesetih letih se je nabralo veliko različnih dogodivščin. Brigita Pavčnik se spominja: "Dežurali smo s pomočjo dežurne liste, kjer so bili zapisani pari. Sama sem se nanjo samostojno vpisala ob koncu srednje šole, že od malega pa sem dežurala s staršema, s Štefko in Poldetom Pavčnik, in s teto Hedviko. Moj prvi 'partner' je bil Miro Malgaj, laborant v Zdravilišču Laško, visok skoraj 2 metra – mož, ki je zbujal strahospoštovanje. Jeseni 1984 sva dežurala skupaj prvič. Ko sva z Marnega prišla na Kopitnik peš, sva se dogovorila, da bo Miro v šanku, jaz pa v kuhinji. Po uspešno oddelanem prvem dnevu sva šla spat, vsak v svojo sobo. Ker sem zjutraj zaspala, me je bilo strah Mirove reakcije. A pričakal me je s sveže pečenimi kurjimi jajčki, ki jih je zame šel iskat k sosedu Alaufu, in s pregrešno dišečo kavo, *presvercano* iz Avstrije. Od takrat se Mira nisem več bala in uspešno sva oddelala mnogo vikendov in praznikov na koči."

Kako sem si doživljenjsko prislužila dva deci vina na Kopitniku

"Bilo je eno tistih dežurstev, ki bi lahko imelo običajen ali pa zelo tragičen izid. Bila sem v kuhinji in pripravljala večerjo za našo družino, za oglarja Jureta in

obiskovalce. Dežurni smo zase morali prinesiti vso hrano iz doline (tudi dnevnic ni bilo!). Veljala sem za dobro kuharico, čeprav kuhanje ni bil moj poklic, moje večerje so bile dobro obiskane," razlaga Štefka Pavčnik. "Naenkrat se je iz spodnje sobe, kjer je bil šank, slišalo glasno govorjenje, potem pa tišina. Odsla sem dol in zagledala moškega, ki je v rokah držal nož in hotel zabosti žensko, s katero se je sprl. Hipoma sem zgrabila roko z nožem, mu jo zvila in mu nož izbila iz nje. Napadalec in tudi vsi moški, ki so bili tam, so otrpnili. Pobrala sem nož in takrat se je gospod ovedel. Priznal mi je, da bi, če ga ne bi ustavila, postal morilec. Ni me napadel, kot bi bilo pričakovati, pač pa se mi je iz dna srca zahvalil, da sem ga ustavila. Zato me je vsakič, ko sem bila na Kopitniku, tam čakal kozarec vina," se spominja Pavčnikova, ki je bila v delo društva vpeta od poroke s Poldijem Pavčnikom, opravljala je različna dela, od blagajništva do urejanja dokumentov in pomoči pri gradnji. Za svoje delo si je prislužila vsa, tudi najvišje planinsko priznanje, letos, ob 70-letnici društva, pa so jo nagradili še s posebnim priznanjem.

Tajnica in pet predsednikov

"Navadna planinka sem 20. aprila 2002 na občnem zboru društva postala članica upravnega odbora in tajnica društva. Leto, preden sva društvo in jaz – sva ista letnika – dopolnila petdeset let. Aprila letos se je začelo že moje 21. leto teh opravil. Vmes so nastali številni zapisniki sej, načrti, poročila, računi in voščilnice, vse to je šlo skozi moje roke. Poslovanje društva je administrativno in tehnično zahtevno, podobno poslovanju s. p.-ja. Počutim se kot zapisovalka dogajanj v društvu in okoli njega," pripoveduje Elvira Milosavljevič, tajnica petih predsednikov – Mirka Kašeta, Mirana Suhodolčana, Franca Kapuna, Jureta Potokarja in Mihe Semeta. "Tudi sama sem s kolegicami vseskozi dežurala. Dežurstva so bila srečanja z različnimi pohodniki. Od korenjakov, ki so svoje mokre majice sušili nad kaminom in premražene

*Kopitnik iz
črnabelih časov
Arhiv PD Rimske
Toplice*

Štefka Pavčnik je za dolgoletno, vsestransko in prizadevno delo v PD Rimske Toplice prejela tudi svečano listino PZS, najvišje priznanje PZS. Arhiv PD Rimske Toplice

hrbte gredi, naslonjeni ob dimnik, do salonskih pohodnic, ki bi rade pile kapučino. Dežurala sem do konca. Prvič z Viktorijo Pajnič, zadnje dežurstvo sva opravili z Mileno Suhodolčan in izdali zadnji račun 29. avgusta pred dvema letoma."

Štefka Pavčnik se spominja še enega dogodka iz osemdesetih let, ko je na Kopitniku dežurala z možem Pol-dijem in hčerko na Martinovo. Do kočice so se pripeljali z avtom, naslednje jutro pa jih je čakalo neprijetno presenečenje, saj je bila kočica od vrha od tal zametena s snegom. "Ves dan so pele lopate, na večer se je do kočice priganil sosed vikendaš, ki je prek svojih zancev na hrastniški komunalni poskrbel, da se je do njih prebil snežni plug, ki je očistil cesto. To se je zgodilo v obdobju pomanjkanja goriva, ko smo imeli v veljavi par, nepar. Ob parnih dnevih so smeli voziti s parnimi številkami

Kočica na Kopitniku ima pozimi še poseben čar. Arhiv PD Rimske Toplice

na tablicah, ob neparnih pa oni drugi. Na nepravi dan smo se torej tvegano peljali končno domov," se spominja Pavčnikova in dodaja, da so policisti vedeli zato in jih na srečo tudi niso pričakali na cesti.

Smeli načrti

Kočica na Kopitniku stoji na nadmorski višini 865 metrov, a v njej vlada pravi planinski duh.

"Planinci so prihajali od povsod in se niso mogli nagledati naših čudovitih rož, ki so vsako leto krasile balkon in okna kočice. Z zalivanjem je bilo seveda kar nekaj dela. Planinci so najraje prihajali spomladi in jeseni, saj je poleti za hojo prevročje, pozimi pa so se ustrašili slabega vremena, čeprav je zimski pohod na Kopitnik pravo doživetje. V dolini še ni snega, okrog kočice pa sneg, kar je še posebej zabavno za družine z malimi otroki. Po igrah na snegu se je prilegel vroč čaj na topli peči," razlaga Valerija Seme, vodja odseka za propagando in izlete pri PD Rimske Toplice. V kočici je dežurala od 2007 do 2021. V isti sapi dodaja, da so spomini sicer nepozabni, časi pa so zdaj povsem drugi.

Zadnje obdobje so v tem društvu, kot dodaja aktualni predsednik, aktivni tudi pri urejanju planinskih poti in pri vodništvu. Pri Planinski zvezi Slovenije so znova uspeli izobraziti vodnika in tudi turnokolesarskega vodnika. "Ob domu imamo mogočno novo rogovilo, okrašeno z novimi planinskimi tablami. Glavnino dela pa za markaciste, na katere smo zelo ponosni, predstavlja projekt poti čez Rigl v Zidanem Mostu. Tam urejamo novo smer mimo kamnoloma, ki je obenem del zasavske planinske poti, druge najdaljše obhodnice v Sloveniji; pot od Brežic čez Litijo do Kuma," o načrtih in delu v društvu ponosno razloži predsednik Seme.

V svoje vrste vabijo predvsem mlade, saj je v mladih moč in prihodnost. ◉

IGLU ŠPORT

OUTDOOR SHOP

LJUBLJANA - BTC Hala 10

Hrvaška ulica 10, 1000 Ljubljana
T: 01/ 547 7401

Delovni čas: pon-sob: 9-20

LJUBLJANA - CENTER

Petkovškovo nabrežje 31, 1000 Ljubljana
T: 01/ 439 2285

Delovni čas: pon-pet: 9:45-14, 14:30-18, sob: 9-13

LJUBLJANA - VIČ

Tržaška cesta 88, 1111 Ljubljana - Vič
T: 01/ 422 8100

Delovni čas: pon-pet: 9-20, sob: 9-13

Ljubljana - PCL - Štepanjsko naselje

Pesarska cesta 10, Ljubljana - Štepanjsko naselje
T: 08/ 205 6348

Delovni čas: pon-pet: 14:30-20:00, sob: 14-19

LJUBLJANA - RUDNIK

Jurčkova cesta 223, 1000 Ljubljana
T: 08/ 205 3868

Delovni čas: pon-pet: 9-21, sob: 8-21

MARIBOR

Jadranska cesta 27, 2000 Maribor
T: 02/ 320 4700

Delovni čas: pon-pet: 9-20, sob: 9-12

LESCE

Železniška ulica 5, 4248 Lesce
T: 04/ 530 2810

Delovni čas: pon-pet: 9-19, sob: 9-12

Prodajna mesta

KRANJ

Ulica Mirka Vadnova 19, 4000 Kranj
T: 04/ 234 2478, T: 04/ 234 2479

Delovni čas: pon-pet: 9-20, sob: 9-12

CELJE

Opekarniška cesta 2, 3000 Celje, T: 031/ 317 701

Delovni čas: pon-pet: 9-19, sob: 9-13

IDRIJA

Ulica Svete Barbare 3, 5280 Idrija
T: 05/ 373 4044

Delovni čas: pon-pet: 8-12, 14-18, sob: 8-12

TOLMIN

Trg maršala Tita 15, 5220 Tolmin, T: 05/ 381 0338

Delovni čas: pon-pet: 8-12, 14-18, sob: 8-12

KOPER

Ljubljanska c. 3, 6000 Koper
T: 059/ 039 400

Delovni čas: pon-pet: 9-13, 15-19, sob: 9-13

SOLKAN

Trg Jožeta Srebrniča 4, 5250 Solkan
T: 05/ 300 6144

Delovni čas: pon-pet: 9-13, 15-19, sob: 9-12

BOVEC

Ledina 3, 5230 Bovec, T: 05/ 388 6555

Delovni čas: pon-pet: 9-12, 15-18, sob: 9-12

VELENJE

Rudarska cesta 2b, 3320 Velenje, T: 041/ 660 963

Delovni čas: pon-pet: 9-13, 14-19, sob: 9-13

RAVNE NA KOROŠKEM

Na Šancah 2, 2390 Ravne na Koroškem
T: 041/ 364 448

Delovni čas: pon-pet: 9-19, sob: 9-12

WWW.IGLUSPORT.SI

Vladimir Habjan

Zgodbe na Poti miru

Nova knjiga za planinsko knjižnico

Letos je izšla knjiga z zgornjim naslovom in podnaslovom Zapis s soške fronte. Izdali so jo Zgodovinski inštitut Milka Kosa ZRC SAZU, ustanova Fundacija Poti miru v Posočju in Kobariški muzej. Zgodbe je zbral in uredil Željko Cimprič, knjigo sta uredila Petra Svoljšak in Tadej Koren.¹

ZGODBE NA POTI MIRU

Zapisi s soške fronte

Zgodbe zbral in uredil: Željko Cimprič, knjigo uredila: Petra Svoljšak in Tadej Koren.

V preteklih dneh je močno snežilo in vse je bilo prekrito z ogromno snežno odejo – pokrajina fantastične lepote. Stotine, celo tisoče mož je čistilo cesto, da bi bila cesta pod Mojstrovko prehodna, saj je ta bila edina povezava Zgornjega Posočja z zaledjem. Snežilo pa je tako divje, da si tega nikoli ne bi mogel predstavljati in je bilo delo mož v glavnem zaman. /.../ V Pustino smo prišli ob 11 h ponoči, premočeni do kosti v plaščih, pokritih s snegom, ki se je tako oprijel oblačil, da se ga ni bilo možno otresti. Može so bili v stanju, vrednem usmiljenja, a še bolj žalostno je bilo to, da nismo našli barak, kamor bi se namestili. Tisto noč smo morali tako premočeni in prekriti s snegom prespati na prostem. /.../ Pri Pustini nisem našel nič novega z izjemo ogromnega plazju, ki je na veliki petek popoldne prigrmel v strugo Koritnice. Povzročil je poplavljanje doline pri Pustini, ker je gora snega več dni zapirala pot toku te reke. Častniki so mi pripovedovali, da je bilo plaz čutiti kot potres, zemlja se je tresla. Dva vojaka sta umrla, ne zato, ker bi ju pokopal sneg, pač pa zaradi zračnega

pritiska. Lesena brv je poletela v zrak, tako da je bilo lesene dele najti tudi sto metrov daleč. Ogromne, nekaj stotov težke skale je iz struge razmetalo po pobočju navzgor.

***

Tedaj so častniki dali povelje za napad. S strašnim krikom se vržemo v breg. Ko smo prišli do razdalje nekaj deset metrov pred sovražnikom, ki pred tem, razen nekaj streliv iz pušk, ni kazal znakov življenja, se je na nas vsul strahovit mitralješki ogenj. Prisilil nas je, da smo izbrali kritje pred temi smrtonosnimi rafali. /.../ Avstrijci so ponovno prenehali streljati in nam zaklicali: »Vdajte se, poberite vaše ranjence in prinesite jih sem! Ne umirajte na ta način, saj sami vidite, da nimate izhoda!« Ranjenci so začeli vpiti: »Tovariši! Vdajte se, saj se sicer nihče ne bo rešil!« Vpitje je bilo tako pretresljivo, da bi se ga usmilil celo kamen. Tedaj se je začela vdaja. Odložili smo orožje in s seboj odnesli ranjence.

***

Premočen sem bil večkrat do kože in neštetokrat sem moral ponoči sedeti v luknji in mi je voda od stropa padala za vrat. /.../ Nekega večera sem bil poslan v Koritnico. Tam je stalo še nekaj napol podrtih hiš, v eni izmed teh je bila artilerijska komanda. Moral sem po povelje za baterijo. Kjer je bila struga večji del suha, ni bilo nikakega mostu. Prebresti sem moral deroči hudournik v temni deževni noči. Samo kadar se je zabliskalo, sem videl, da iz vode ponekod gledajo skale, za katere sem se oprijemal in lezel čez. Prebredel sem tudi Sočo in prišel do vasi Koritnica. /.../ Pričeli smo takoj z utrjevanjem pozicije. Podnevi smo nabirali kamenje in ga nosili na kup. Dobili smo ga težko, ker je povsod ležal kake tri metre globok sneg. /.../ Nisem napravil niti deset korakov, ko se je tudi meni udrlo z obema nogama v sneg in že sem bil pod snegom kakšne tri metre globoko. Priletel sem na noge, samo zaboj mi je zdrsnil iz rok. /.../ Radi ranjencev in mrtvih med obema črtama je bilo eno uro premirja, da so bolničarji lahko odnesli ranjene in mrtve. Zlezli smo iz strelskih jarkov in zaklonov in opazovali žalostne prizore pred nami. Tudi Italijani so zlezli iz svojih jarkov. Nekaj časa je bilo vse tiho, kmalu smo se vsi križem pozdravljali in mahali s čepicami in robci eden drugemu. /.../ Začeli smo pošiljati eno granato za drugo v strelske

¹ Knjiga ima 320 strani, cena je 19,90 EUR.

jarko. Vsaka granata je padla v jarek. Prizori so bili strašni. V zrak je frčalo kamenje, deli človeških teles, cunje. /.../ Oddal sem nekaj streliv in opazil Bosanca, da ne strelja. Rekel sem mu: »Pucaj, brate, vidi, Italijan dodže vamo.« Ni se zmenil za to, ostal je miren. Nadaljeval sem s streljanjem in se čez nekaj časa zopet obrnil proti njemu in ga sunil – zopet nič – obrnil sem ga, bil je mrtev. Svinčenko je dobil naravnost v čelo in je ostal mrtev v istem položaju, kot bi streljal.

***

Trenutek zatem je udarila strela naravnost v poročnika, po hrbtu navzdol, po nogah in mu sezula čevlje. Pomočnik, ki je bil ob njem, je bil onesveščen in je izgubil eno oko. Umril je še eden, osem je bilo ranjenih.

***

Danes ponovno juha in smrdljivo meso, popolnoma neužitno. Nadaljujem zgolj s hlebčkom, a tako ne bo šlo več dalje! Vse kaj drugega kot govorjenje, da se z vojaki dela dobro! /.../ Popolnoma smo premočeni, a začne po kakšni uri predaha ponovno divje deževati in tako se nadaljuje vse noč. Smo v usmiljenja vrednem stanju, premočeni do kosti in otrpli. /.../ Zjutraj se tresemo od mraza in ni ga načina, da bi se lahko posušili. /.../ Nepopisno mučenje. Zaradi mraza se krčevito tresem. Čutim, kako mi po hrbtu tečejo potočki vode, premakniti pa se ne morem niti za korak, da ne bi padel.

***

Ljudje puhtijo kot v parni kopeli. Muh je toliko, da jih sploh ne podiš proč.

***

Od šestih s podčastnikom, ki mi je dodeljen, kidava sneg, a se ne moreva izkopati. Pred vhod in pred vrata opazovalnice se je sprožil velik plaz, tako da je pred vhomodom vsaj 20 metrov snega. Telefonska zveza z baterijo je prekinjena in tako sem v svoji votlini zakopan kot

v grobu. /.../ Nenadoma sva proti beli površini opazila temne lise. Nato se je noter začel vsipati sneg. Izkopana je bila majhna luknja, skozi jo je vdrl veter in sneg, midva pa sva zadihala s polnima pljuči. Res se nama je že meglilo pred očmi, saj je zrak, kar ga bilo v razmeroma velikem prostoru, pokurila peč, porabila pa sva ga tudi midva. Sedaj je vdrl čist zrak in sva kot pijana nadaljevala s kopanjem.

***

Črta jarkov je globoka 2 metra, zaščitena z žičnimi ovirami, visokimi 1,60 metra in razširjenimi v globino 3 do 5 metrov. Jarki so na strelnih linah opremljeni s ščiti.

***

Opazovalnica na Vrhu nad Peski
Vir Fundacija Pot miru

Britanski topničarji
Vir Fundacija Pot miru

Kolovrat
Vir Fundacija
Pot miru

Obstreljevanje je besno, silno. Skriti smo za našimi skromnimi zakloni, izginiti smo, oglušeli od nenehnega bobnenja in strašnih eksplozij. /.../ Med včerajšnjim obstreljevanjem je ena od granat dvignila mrtvega vojaka, ki je ležal med jarkoma. Prenesla ga je in nataknila na prelomljeno deblo drevesa, kot da bi bil zastava. /.../ Danes pokuka sonce, da se posušimo in si opomoremo. Bolhe lahko pobijamo na veliko. /.../ Pa si vojak pravi: »Kakšna je vendarle ta vojna? Jeklo proti človeškemu mesu, ogenj proti mesu. Mali vojak vidi tone eksplozivov in jekla, ki se vrtijo okoli njega kot vrtiljak.« /.../ »Če bi vse človeštvo moralo doživljati takšne trenutke, prav gotovo ne bi nikoli več začeli vojno.«

***

Ob pogledu na te zapuščene, nepokopane mrtvece mi je bilo pri srcu tesno. Tako so se mi zasmilili, da sem zajokal in si dejal: »Glej, kam je prišla sodobna civilizacija, ki ne spoštuje niti ubogih mrtvih. Še potem, ko so mrtvi, se jih pusti trohneti na bojišču in jih tolčejo granate.«

***

To jutro sem prejel pismo moje žene, s katerim mi je naznanila, da je rodila deklico in ji dala ime Maria, kot sem ji dejal jaz, da bi se ohranil spomin na milost, ki sem je bil deležen na griču Sv. Marije.

***

Res je, da se človek povsem spremeni, ko vstopi v strelske järke. Ostane brez čustev, brez razmišljanja, brez posebnega strahu postane prava žival, zver, ki mehansko sledi poveljem. /.../ Res je človek v 20. stoletju strašna zver, ki se poda v uničevanje in mora uničevati ljudi, s katerimi bi lahko bil, tako kot se spodobi, kakorkoli povezan. Mi in oni imamo enako nalogo.

***

Tu zopet čepi vojak, bulji v smeri sovražnika, ne odgovarja, revež je znorel, odpeljati smo ga morali na silo. Takšne prizore srečujem na vsakem koraku.

***

Na tem območju nismo smeli narediti niti koraka brez plinske maske in smo v kavernah spali s plinskimi maskami okoli vratu.

***

Vsake toliko nas prebudijo mastodontske miši, prebivalke strelskih jarkov, ki so na običajnem sprehodu preko nas in se zaustavljajo na rokah in obrazih.

***

Bila je ravno sobota, lep jesenski dan, ko sem stopil na domača tla v Kobarid, ki sem ga zapustil 26. oktobra 1914 leta – torej sem po petih letih trpljenja srečno prišel domov. Vrnil sem se v domač kraj – malo se nas je vrnilo, drugi so ostali na bojišču, v ujetniških taboriščih in njihova utrujena telesa so pokopana širom sveta. Bodi jim blag spomin!

Spoštovani naročniki Planinskega vestnika,

obveščamo vas, da bodo položnice za letno naročnino na Planinski vestnik poslane februarja 2024. Do konca januarja 2024 imate čas, da si priskrbite članski popust.

Kaj morate za to storiti?

Sklenite ali podaljšajte svojo planinsko članarino v izbranem planinskem društvu do konca januarja 2024 in na položnici bo upoštevan 25 % članski popust. Upravičeni boste tudi do ostalih ugodnosti, ki vam jih prinaša članstvo v eni največjih in najbolj množičnih organizacij v Sloveniji. Planinsko članarino lahko uredite v izbranem PD, na sedežu PZS ali na spletu (<https://clanarina.pzs.si>)

Več informacij dobite na 01 43 45 690, pv@pzs.si, www.pzs.si

***

Če ste se z branjem prebili do sem, potem vam je približno jasno, o čem teče beseda v tej res lepi knjigi, ki v današnjih časih deluje kot (apokaliptična) znanstvena fantastika, čeprav je vsebina vse prej kot bralcu prijazna. Misli vojakov, avstrijskih in italijanskih, pa še mnogih drugih narodnosti, zbrane v tej knjigi, so aktualne tudi danes, ko vojn v tem »civiliziranem« svetlu še vedno ni in ni konec. Ob teh zapisih se lahko vprašamo, v kakšnem svetu živimo danes, ob tem ko nam (tu na zahodu) nič ne primanjkuje, pa smo še vedno nezadovoljni, ko si želimo cunj najboljših znamk, ko tehnologija neverjetno napreduje ali ko se cene stanovanj na kvadratni meter v Ljubljani vrtijo okoli neverjetnih 10.000 evrov.

Pričujoče zgodbe so popotnica vodniku *Pot miru od Alp do Jadrana*, daljinske pohodniške poti po sledih soške fronte, ki naj bi širil prijateljstvo med narodi. Na izbor zgodb je vplival kraj dogajanja, ki poteka od severa iz Loga pod Mangartom oziroma Kranjske Gore vse do Trsta. Pred stoletjem z vojno zaznamovani kraji so danes glasniki miru z ohranjenimi spominskimi obeležji, strelskimi jarki, kavernami in drugimi sencami vojne.

Ob izidu so izdajateljji zapisali: *Zdi se, da kar dobro poznamo dediščino soške fronte, osrednjo zbirko v Kobariškem muzeju in Pot miru, ki od Alp do Jadrana povezuje ostaline in pomnike fronte iz časa 1. svetovne*

vojne. Nemim pričam časa izpred 100 let pa dodano vrednost predstavljajo zgodbe, ki jih ponujamo obiskovalcem. Zgodb udeležencev vojne je veliko in te so zanimiv in koristen sopotnik vsem, ki jih dediščina soške fronte zanima, in so hkrati nadvse koristno pomagalo vodnikom pri vodenju v muzeju ali na Poti miru. Interpretacija časa izpred dobrih 100 let so zgodbe tistih, ki so vojno doživeli in so njihove zgodbe, včasih po čudežu, preživele. Te bralca premaknejo iz splošnih navedb, naštevanja vojaških enot, njihovih akcij, krajev in različnih ocen dogodkov v osebno doživljanje in ponujajo možnost vživljanja v položaj, v katerem so se znašli pisci. Včasih nas med obiskom nekdanjega bojišča pripeljejo natanko na mesto, kjer se je opisani dogodek dogajal, in pomenijo posebno doživetje.

Upajmo, da bo prebiranje teh zapisov pripomoglo k ohranjanju spomina nanje (na borce, op. a.) in k zavedanju, da potomci živimo v lepšem svetu, kot so ga bili deležni predniki, so še zapisali. Besedila so nelektorirana, da je branje še pristnejše. ◉

Knjiga je izšla tudi v obliki e-knjige, ki jo brezplačno najdete na naslovu:
https://www.thewalkofpeace.com/wp-content/uploads/2023/03/E-knjiga_Zgodbe-na-Poti-miru-SLO.pdf

KOČA

Azbe Palšak

Mire Steinbuch

Gorništvo je romantična dejavnost

18. mednarodni festival alpinizma Praga

Praški festival alpinizma, ki je letos postal polnoleten, je festival žive besede, torej prevladujejo predavanja, podložena s fotografijami in videoposnetki na zaslonu, vendar je na sporedu tudi nekaj filmov.

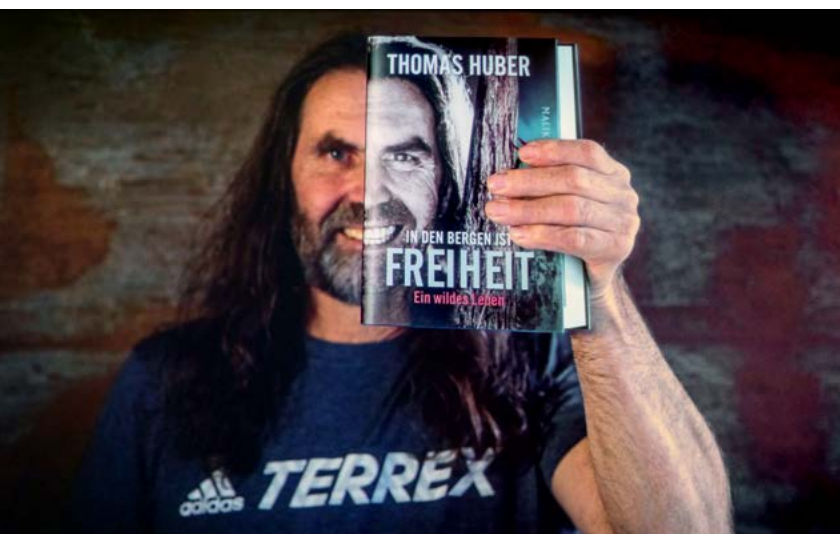
Letos smo si lahko med drugim ogledali tudi dokumentarni film *Everest Unmasked* (Everest brez maske) z (mladima originalnima) Reinholdom Messnerjem in Petrom Habelerjem o prvem vzponu maja 1978 na najvišjo točko planeta brez uporabe dodatnega kisika, ter film o Johannu Stüdlu iz Prage – po njem

se imenujeta koča nad Kalsom in greben Stüdlgrat, po katerem poteka eden od pristopov na Grossglockner. Mimogrede, po Stüdlu se je zgledoval tudi Čeh dr. Karel Chodounský, pobudnik ustanovitve Češke podružnice SPD in gradnje Češke kočice na Spodnjih Ravneh nad Jezerskim; Češka podružnica SPD je zgradila še Koritniško kočico na Mangartskem sedlu, ki pa je po I. svetovni vojni zaradi rapalske meje propadla. Preko Stüdlu izvira zgodovinska povezava čeških planincev z dvema krajema, z občino Kals pod Grossglocknerjem in občino Jezersko s Češko kočico.

Neumorni organizator in spiritus agens festivala je Ladislav Jirásko, direktor agencije Alpy, ki izdaja revijo za ljubitelje gora *Lidé&Hori*. Lani mi je obisk festivala preprečila viroza, letos pa sem virozi preprečil, da bi me obiskala. Tridnevna prireditev – dejansko dva polna dneva – je bila precej zgoščena, zato sem izbral dogodke, na katerih je treba biti obvezno prisoten.

Letos sta bila na odru tudi dva predstavnika Planinske zveze Slovenije. Miro Eržen, ki je govoril o Slovenski planinski poti, je povedal nekaj osnovnih statističnih podatkov o transverzali in razširil predavanje še na okoljevarstveno in turistično področje. Jože Prah je opisal Zasavsko planinsko pot, njene značilnosti in privlačnosti, ter poudaril nastanitvene in druge turistične možnosti. Oba govornika so na zaslonu spremljale privlačne fotografije z omenjenih poti.

Že po uvodnih stvkih prvega predavatelja petkovega popoldneva sem na mah pozabil na utrujeno zakrčenost zaradi dolge vožnje, tako me je njegova energija posrkala vase ali pa sem jaz njo, ne vem. Thomas Huber, ekstremni plezalec in alpinist, je nesprihromel na oder in s svojo prezenco napolnil prostor. Začel je dinamično in prepričljivo. Za uvod je povedal, da je star 57 let, ima tri otroke in eno ženo. Kratki, udarni stavki z odmori za prevajalko v češčino, brez zatikanja in mašilnih polglasnikov. Govori tako, kot pleza, sem pomislil, energično, hitro in premišljeno. Ko je omenjal *speed climbing*, je (šaljivo) poudaril, da ta *speed* (spid) ni povezan z drogo (spid, amfetaminom), ampak s hitrostnim plezanjem, ki sta ga z bratom Alexandrom (nista dvojčka!) izvajala v El Capitanu in postavila nekaj rekordov. Ne spomnim

Thomas Huber s svojo knjigo o svobodi v gorah Posnetek zaslona, Arhiv Lidé&Hori

Logo praškega festivala alpinizma 2023 Posnetek zaslona, Arhiv Lidé&Hori

Simone Moro, ljubitelj zimskih vzponov na osemtisočake
Foto Mire Steinbuch

se, da bi že kdaj poslušal tako kakovostno izvedeno predavanje. Julija 2016 je Huber med plezanjem, ki so ga snemali (pokazal ga je v videu), doživel 16-metrski padec, ki se je končal s počeno lobanjo. Avgusta istega leta je že šel na naslednjo odpravo.

Naslednje predavanje na mojem seznamu je bilo bolj umirjeno, a nič manj zanimivo. Billi Bierling, rojena v Garmisch-Partenkirchnu, ki ima kolo v Katmanduju (tak je naslov njene knjige), je naslednica legendarne "zasiševalke" udeležencev uspešnih in neuspešnih odprav v nepalsko Himalajo, gospodične Elizabeth Hawley. Na podlagi njihovih pričevanj je Miss Hawley, Američanka iz Chicaga, na potovanju okoli sveta prišla v Katmandu in do smrti leta 2018 ostala v Nepal. Ustvarila je obširno in neprecenljivo bazo podatkov o vzponih in vseh ljudeh, ki so jih ali opravili ali so obrnili. Bierlingova je na svojem prvem obisku Nepala začutila neubranljivo privlačnost visokih gora in začela plezati. Povzpela se je na šest osemtisočakov, na tri brez dodatnega kisika. Leta 2004 je začela kot asistentka Miss Hawley. Od leta 2016 je direktorica majhne ekipe, ki nadaljuje z zbiranjem podatkov in

Miro Eržen predava o Slovenski planinski poti.
Foto Mire Steinbuch

polnjenjem himalajske podatkovne baze. Tudi to predavanje je bilo vredno mojega časa.

Simone Moro, alpinist iz Bergama, je znan po svojih zimskih pristopih na osemtisočake predvsem v Pakistanu. Bil je prvi, ki je v koledarski zimi dosegel Šišapangmo, Makalu, Gašerbrum II in Nango Parbat. Bil je gostobesednejši od Huberja, tudi zanimiv, le da na drugačen način. Zimski vzponi so precej težji od poletnih, priložnosti za zaplete je več kot dovolj. Kdor je zadosti izkušen in moder, ve, da gora počaka in to upošteva.

Vsi trije omenjeni nastopajoči so se obregnili ob komercialni visokogorski turizem v Himalaji, ob neskončne kolone in dolge čakalne vrste na Everestu ter miselnost "če je šel on(a), grem lahko tudi jaz", čeprav si ta jaz ne zna niti derez pripeti na čevlje niti uporabljati cepina. Vsi trije so nekaj časa posvetili tudi podnebnim spremembam in varstvu okolja. Billi Bierling je poudarila, da se je gneča na kronskem dragulju Everestu povečala po izidu knjige Jona Krakauerja *Izginuli*.

V nedeljo smo se zbudili v tanko zasneženi Pragi. Po okusnem in obilnem zajtrku smo se odpovedali zadnjemu delu festivala in se odpeljali proti Ljubljani, kajti aktivna polovica ekipe je morala biti v ponedeljek zjutraj na delovnem mestu spočita in pripravljena na nove delovne zmage. ◉

Billi Bierling ima kolo v Katmanduju.
Posnetek zaslonu. Arhiv Lidé&Hori

*Slikovita pot čez
polja in vasi proti
Ganga Jamuni
Foto Matjaž Čuk*

Izgubljeni vodnik ali ...

Kako smo iskali Gango Jamuno

Pravzaprav gre za dve popolnoma različni zgodbi. Po eni strani za napeto in zanimivo zgodbo o kraju, ki smo ga našli ali pa tudi ne, po drugi za tragikomično zgodbo nepalskega vodnika, ki se je izgubil v alkoholu. Ta druga, temna in žalostna, bo ostala skrivnost. Kod je hodil in blodil moj vodnik zadnje tri dni mojega trekinga, ne bom izvedel nikoli ...

Oblačnega in rahlo deževnega oktobrskega dne smo po dvanajstih urah vožnje iz prestolnice Katmandu v trdi temi prispeli v večjo vas na koncu ceste, v 135 kilometrov oddaljeni kraj Syabru Bensi. Poceni vozovnica je poleg tresenja in skakanja na neudobnih sedežih avtobusa, ki je vozil po cesti, razdeljani od monsuna in bolj luknjasti od švicarskega sira, ponudila tudi zanimivo popestritev: polurni vodeni izlet visoko naokrog čez mogočni zemeljski plaz, ki je prekinil cestno povezavo. Na drugi strani nas je čakal avtobus, s katerim smo nadaljevali pot. Seveda se uradnikom v prestolnici ni zdelo vredno, da bi nas o tem obvestili.

Naslednje jutro smo na koncu vasi pokazali dovoljenje in odšli po dolini navzgor. Policist je čez nekaj minut ves zasopel pritekkel za nami: "Ne greste prav. Zašli ste. Morali bi zaviti tja gor!" S prstom je odločno pokazal v nasprotno smer:

"Na Ganeš Himal gremo," ga je podučil vodnik. Osu-plost in presenečenje sta se zrcalila na njegovem obrazu.

"Vsi gredo v Langtang," je zamomljal sam pri sebi, se obrnil in počasi odšel, od koder je prišel. Vodnik, za katerega sem vedel, da rad pregloboko pogleda v kozarec, če se za to ponudi priložnost, se je držal dobro. Razen manjših prekrškov v vaseh, ki jih je bilo na poti malo, za to niti ni imel veliko možnosti. Sijajni fant, s katerim sva se iskreno veselila odkrivanja novih krajev in gora, me je vodil že lani in želel sem mu dati še eno priložnost. Veliko sva se pogovarjala o tem. Upal sem, da bo letos drugače, da se bo vzdržal alkohola.

Stopali smo po lepi poti med skrbno obdelanimi polji. Ni bilo tistih kričočih, že od daleč vidnih napisov na hišah, ki so vabili turiste. Vasice so živele svoje mirno in skromno življenje brez naglice,

stresa in boja za denar. V družinskem krogu, v sosedski skupnosti in povezanosti. Bujni neokrnjeni gozdovi z ozko stezico kot edinim znakom prisotnosti človeka so nas pripeljali v vznožje čudovite soteske. Po njej smo odšli na samotne travnike planine Sanjung Kharka,¹ kjer se je dolina odprla in položila.

Nismo se mogli načuditi dovršeni ostrici gore Paldor,² katere mogočna severna stena se je dvigala tik nad našim taborom. Strmi, nazobčani grebeni Ganešev kraljujejo tod. Težko prehodno sedlo Dilpu La, 5400 m, brani prehod na drugo stran do jezer Kalo in Seto Pokhari. Kako rad bi šel čez, a sem dobro vedel, da ne morem. Sestopili smo okoli gore in se po južni strani vzpeli v bazni tabor pod Paldor. Zamikal me je skalni vrh nad taborom. Vodnik je našel imenitne prehode v strmem svetu in srečna sva si segla v roke na vrhu, le malce nižjim od pet tisoč metrov. Brez oznake, brez imena. Želel sem si kar po grebenu na naslednji prelaz. Vodnik je bil takoj za to. Neutrudno je iskal prehode, a žal smo morali priznati poraz. Po nesramno strmih travnatih vesinah, ki bi nam jih zavidali tudi naši Trentarji,

¹ Sanjung Kharka, 4140 m, je redko obiskana planina ob meji s Tibetom. Do nje pripelje ozka, slikovita soteska. Obkrožajo jo divji grebeni sedemtisočakov Ganešev.

² Paldor, 5896 m, je markanten vrh v pogorju Ganeš. Prvi pristop je uspel raziskovalcu Billu Tilmanu leta 1949. Zlasti lep je pogled nanj s planine Sanjung Kharka, od koder njegova drzna ostrica spominja na Matterhorn.

*Tabor v gozdu
Foto Matjaž Čuk*

smo se varno spustili v vas Somdang. Vzpeli smo se na prelaza Pansang Bhanyjang in Singla Bhanyjang, se še enkrat spustili globoko navzdol do reke, nato pa čez štiri visoke, težke prelaze dosegli skrita bisera – gorski očesi, sveta jezera Kalo in Seto Pokhari. Razgibana pokrajina pod Ganeši nam ni prizanašala. Reke so v tej divji pokrajini izdolble globoke doline. Še dva prelaza smo morali prečiti, da smo prišli do velike vasi Dhunchet. Vodnik je našel streho v novi, še nedograjeni hiši. Dela je bilo v tem letnem času v izobilju, zato smo si morali sami skuhati večerjo. Ostala mi je samo še ena želja.

*Brezimni vrh, le nekaj metrov nižji od 5000 m, pod Paldorjem
Foto Matjaž Čuk*

Budistična gumpa na vrhu Gange Jamune, 3144 m Foto Matjaž Čuk

Radovedni otroški pogledi ob neobljudeni poti Foto Matjaž Čuk

Ganga Jamuna

Sedim v kotu sobe in berem svoje zapiske. Ganga Jamuna, 3144 m, je hindujski sveti kraj, ki je znan po templju, kamor Hindujski množično prihajajo tri dni pred polno luno v začetku prvega tedna v novembru. Tukaj je sveti kamen, ki ga domačini in Hindujski zelo častijo. Verjamejo, da kamen ohranja božjo moč vode, ki priteka od tam. Kraj je idealen za kempiranje. Razgledi so čudoviti; Langtang, Ganesh, Shringi, Manaslu, Himalchuli, Anapurna in Lamjung Himal ter še mnogi nižji neimenovani vrhovi.

Še eno lepo jutro se je rodilo. Začelo se je običajno, kot sem bil vajen v skoraj vseh vaseh na trekingu. Po zajtrku smo bili vsi pripravljeni za odhod. Vodnik nam je ukazal: "Pojdite! Prišel bom za vami." Zelo dobro sem vedel, kaj bo počel v tem času ...

In smo šli. Dawa, nosač, ki je za silo govoril angleško, in Gambo, domačin iz vasi Syabru Bensi, ki je nadomestil fanta iz Katmanduja, ki si je premislil še pred začetkom poti. Pokrajina se je spremenila. Ni bilo več strmin, ki so nas spremljale zadnjih deset dni. Hodili

smo po lepi poti, vseskozi rahlo navzdol. Riževa polja so se menjala z živobarvnimi hišami številnih vasi, ki so našle svoja mesta v rodovitni pokrajini. Dawa je neprestano spraševal vsakega, ki ga je srečal na poti: "Ganga Jamuna, Ganga Jamuna?" Vsi so kazali v isto smer. Navzdol ... Kako navzdol??? Ganga Jamuna je vendar več kot tri tisoč metrov visoko! Po treh urah hoje smo se ustavili v vasi Baseri, petsto metrov niže, kot smo zjutraj začeli. Moji dvomi so bili vse večji. Čakal sem in nejeverno pogledoval navzgor, kje se bo pot začela dvigovati. Ganga Jamuna je danes za nas nedosegljivo daleč, 2000 metrov više ... Vodnika, ki bi moral poiskati pot, ni od nikoder.

Najdemo hišo, kjer nam bodo skuhalih kosilo. Odločim se, da se ne bom več zanašal na vodnika. Mlado Nepalko, ki dobro govori angleško, vprašam, kje je pot na Gango Jamuno.

"Prav ste, ni tako daleč, kaki dve uri od tod," mi prijazno odgovori. Zmeden sem. Kako ni daleč? Dve uri za dva tisoč metrov višinske razlike? Nekaj tu ne bo držalo ...

Nad vasjo Baseri se pot končno obrne navzgor. A ne za dolgo. Le dobrih dvesto metrov pridobimo. Nato spet prečimo širna pobočja. Tako ne bomo nikoli prišli na Gango Jamuno.

Sedimo na počivališču komaj 1500 metrov visoko. Pred nami je pot, ki preči pobočja daleč v desno. Visoko nad nami se dviga mogočen hrib. Skoraj do vrha je poraščen z bujnim gozdom, le zadnjih sto metrov je gol. Če gledam zemljevid, ni dvomov. Na stičišču dveh grebenov piše – Ganga Jamuna. Tudi po višini bi se ujemalo. Toda domačini, ki jih srečujemo, trdijo, da je tam le gumpa,³ da je Ganga Jamuna drugje – spodaj.

Ura je dve popoldne. Moram se odločiti. Pravzaprav me zanima razgled. Odločim se za gampo. Če je to Ganga Jamuna, toliko bolje. Če ni, bom imel vsaj razgled. Na vrh se bomo povzpeli po zahodnem grebenu. Danes bomo težko dosegli vrh, toda domačin nam zatrdi, da je na poti dovolj vode in mest za kempiranje. Poskusili se bomo povzpeli čim višje.

Po šestih urah hoje začnemo mučni vzpon. Popoldansko sonce z vso močjo nažiga na odprta pobočja. Sence ni. Pot pa se vzpenja strmo, neusmiljeno navzgor. Na razpotju se odločimo za desno pot. Po dvajsetih minutah vzpona zavije stran od našega cilja v težko prehodne pečine. Kaj zdaj? Nazaj! Po zlu sta šla dragocena ura in dvesto metrov težko prigarane višine. Spustimo se nazaj do grape in se usmerimo na levo pot. Ta bo prava, saj sledi grebenu. Nadležnega sonca ni več, saj smo v senci širnih gozdov. Takoj je lažje. Hitimo po strmi poti navzgor. O kakšnem ravnem prostoru ali celo vodi ni ne duha ne sluha. Noč pa se nezadržno bliža. Nad nami se sveti. Greben in travnata ravnica? Ne, le redkejši gozd.

³ Gumpa je izraz, s katerim popotniki poimenujejo različne verske zgradbe.

V neki grapi naletimo na vodo. Daleč naokrog ni primernege mesta, kamor bi lahko postavili šotor. Rdeča poševna svetloba osvetli gozd. Znak, da se sonce poslavlja. Mudi se nam, a kljub temu se ne morem upreti lepotam zahajajočega sonca.

Zdaj gre zares. Mrak je in v gozdu je vse bolj temno. V bližini zaslišim žuborenje vode. Tu moramo najti prostor za šotor. Hvala bogu! Majhna, nagnjena travnata ravnica sredi gozda. Dobro bo. Moralo bo biti dobro. Drugega ni. Temno je že kot v rogu. Šotor za silo podložimo s praprotjo in vejami. Noč ne bo udobna, a tudi slabše je že bilo. Dawa skuha večerjo. Jutri s prvim svitom bomo odšli na vrh.

Ob pol šestih zbudim Dawa. Rad bi bil čim prej na vrhu, da nam ne bi megla pokvarila težko prigaranege razgleda. Samo lonček jutranjega čaja in že hitimo navkreber. Potk in stezic je veliko. Nekje v gozdu spet izberemo napačno, zato za kazen kolovratimo po gostem grmovju. Nato le ujamemo pravo. Ta nas v številnih vijugah varno vodi po strmem grebenu. Gozd je vse redkejši, znak, da se bližamo vrhu. Za

ovinkom zagledamo gompo. Po strmih travah se vzpnemo do nje.

Ganga Jamuna? Po višini, razgledu, zemljevidu in koordinatah, ki jih izmeri moj satelitski telefon – da. A na vrhu je le budistična gompa. Svetega hindujskega kamna ni. Torej? Hmm ... Da ali ne? Verjetno nikoli ne bom vedel ...

Mojega vodnika ni. Zdaj mi je že jasno, da ga bom srečal naslednji dan, na koncu trekinga, v vasi Arughat Bazar. Je pa zato čudovit razgled, zaradi katerega sem prišel sem gor. In moj zlati nosač Dawa, zdaj moj vodnik, brez katerega nikoli ne bi bil tu, mi tukaj, skoraj 3000 metrov visoko, skuha izvrstno juhuco. Kakšno razkošje! Debelo uro uživamo na vrhu. Ganga Jamuna gor ali dol, prav nič me ne zanima, tu je nebeško lepo. Izpolnjen je še zadnji cilj. Pravljico slovo od gora pogorja Ganeš.

Jutri bo nov dan. Srečanja z vodnikom se ne veselim.

Natančnejša lokacija: Ganga Jamuna, 3144 m, Ganeš Himal treking, Nepal, oktober 2010 ●

*Na planini
Sanjung Kharka
4140 m, zadaj
Paldor 5896 m
Foto Matjaž Čuk*

#LjubimGore 2023

Fotonatečaj #LjubimGore je sedmo leto zapored pritegnil precej zanimanja med planinci, ki svoja doživetja beležijo s fotografijo. Na natečaj je prispelo 114 fotografij 40 različnih avtorjev (enkrat več kot lani). Vsak udeleženec je prejel bon v vrednosti 10 evrov za naročnino na *Planinski vestnik*, najboljši trije pa še fotoizdelke CEWE. Ocenjevalno komisijo so sestavljali predstavnika podjetja CEWE Jasna Medar in Nejc Mažgon, tehnični urednik *Planinskega vestnika* Emil Pevec in strokovna sodelavka PZS Hedvika Petkovšek. Po skrbnem pregledovanju fotografij in tehtanju argumentov so izbrali zmagovalce fotonatečaja.

1. mesto: Mirko Potočnik, Paša z razgledom

Nagrajenec je prejel fotoknjigo XL CEWE (trde platnice, fotopapir mat, 26 strani) in naročnino na revijo Planinski vestnik za leto 2024.

Obrazložitev komisije: avtor fotografije zasanjano zre v spokojnost razgleda, ki ga ob sončnem zahodu z Golice postreže fotografija, ki smo jo izbrali kot najboljšo na fotonatečaju. Živali pa kot da ne opazijo veličine trenutka in se le posvečajo paši. Fotografija izžareva umirjenost, preštevanje ovac, kot da nas povabi v spanec in sanjarjenje. Ob njej začutimo umirjenost, čarobno zasanjanost, domišljijjski svet onkraj resničnosti. Avtor je zajel veličino trenutka, ki nas vsakokrat popelje visoko med vršace, na poti k brezskrbnosti.

2. mesto: Sandi Bertoncelj, Life at the top (Smučanje na strminah)

Nagrajenec je prejel fotoplatno 60 x 40 cm in naročnino na revijo Planinski vestnik za leto 2024.

Obrazložitev komisije: fotografija izžareva strast po raziskovanju divjih, manj obljudenih terenov in užitek ob ustvarjanju novih linij v nedotaknjeno belino snega. Čeprav se nam ob fotografiji kar prebudi adrenalin ob vprašanjih, od kod je smučar prišel in kam bo zapeljal naprej, kajti varnega pristanka fotografija ne zajame. Hkrati pa začutimo brezpogojno zaupanje, drznost in suvereno zlitje s terenom. Struktura snega, igra svetlobe in senc na eni strani ter kontrast spokojne modrine neba na drugi. Preprost kader, ki ponudi veliko zgodb. Sandi je stari znanec naših fotonatečajev in moramo priznati, da nas vsakič preseneti.

3. mesto: Jernej Rodič, Pohodnik. Pod vrhom Stola, s katerega se odpira širen razgled na vrhove Karavank.

Nagrajenec je prejel stenski koledar A3 in naročnino na revijo Planinski vestnik za leto 2024.

Obrazložitev komisije: pohodnik v gibanju, tik pod vrhom Stola, s katerega se odpira širen pogled na vrhove Karavank. Silhuete vrhov, ki v tonskem varietetu spominjajo na slikarski izdelek krajinarja, delujejo, kot da gledamo oljno sliko, ne fotografije. Kombinacija z izostrenim vrhom, ki je nežno zmečkan tako s podrastjem kot z barvo. Brez pohodnika bi bila fotografija videti kot nostalgичno sanjarjenje o vrhovih, z njim pa nam približa dostopnost višav.

Ocenjevalna komisija je izbrala še deset fotografij, avtorji katerih so: Mirko Potočnik, Jernej Rodič, Ana Špehonja, Franci Horvat, Matej Mlakar, Matevž Lavrič, Ožbe Marolt, Žanet Gradišnik in Žiga Čamernik. Izbrane fotografije so na ogled v Slovenskem planinskem muzeju v Mojstrani od 8. decembra 2023 do 1. marca 2024. Vabljeni k ogledu.

Zdenka Mihelič,

urednica rubrik planinska organizacija, društvene novice, planinske koč, varstvo narave

Glede na to, da si urednica gorniške revije, verjetno ni neobičajno, da te gore privlačijo ... Zakaj?

Gore me privlačijo zaradi svoje lepote, širnih razgledov z vsemi številnimi vrhovi, grebeni in vmesnimi dolinami, zaradi raznolikosti, živosti, živali in čudovitega gorskega cvetja, zaradi kristalno smaragdnih jezer, odsevov, barv, ki niso nikoli enake, pa borovcev, odetih v sneg, ivje in kristale, zaradi snežno, nedolžno belih pobočij pozimi, ki kar vabijo, da zarežeš vanje; zaradi spremenljivosti letnih časov in barv v njih, odprtosti in preprostosti in hvaležnosti, ki jo čutim tam. Zaradi nemogočih mogočnosti, ko misliš, da tamle pa gotovo ne bo šlo čez, pa je nekje vmes med skalami speljana stezica, prehod, ki se od spodaj nikakor ne vidi ... In zaradi tega, kako se v gorah počutim jaz. Gore mi dajejo izjemno energijo, prečistijo se mi misli, odpre se mi srce, dušca, vse vidim jasneje – pokaže se rešitev za težavo, težave postanejo le še rešljivi izzivi, vanje stopam brez strahu, nič ni nerešljivega. Upanje za vse premagovanje izzivov v dolini ostaja z menoj tudi po vrnitvi z gora. V gorah se drugače pogleda v oči in drugače stisne dlan, ljudje so drugačne, bolj pristne in odprte volje ... Tam se počutim prava jaz, Jaz v svoji najboljši koži. S hribov, gora se vedno vrnem polna moči, motivacije, veselja, sreče, notranjega žara. In tudi zato, ker nam gore kažejo življenjske ure – treba je narediti prvi korak po poti, če želiš enkrat stopiti tudi na sam vrh, in nato korak po koraku naprej do konca. Tako kot v življenju. Če želiš nekaj narediti, je treba začeti s prvim "korakom".

Zato sem iz srca hvaležna mami in očetu, da sta me še kot otroka popeljala v ta svet. Moji prvi spomini z gora so povezani z izletom očetovega podjetja v dolino Triglavskih jezer, ko sem bila stara deset ali enajst let. In se spomnim, kako smo na Komni počivali pri domu in je žena očetovega sodelavca ugotovila, da ima čevlja različnih velikosti; smeha ni manjkalo. Seveda je nadaljevala z nami vse do konca. In ne bom pozabila, kako me je prevzel pogled na Dvojno jezero, vršace naokoli in koč, pa kako je bila koč čisto zasedena in smo spali v jedilnici na tleh, mene so potisnili pod klop. "Ti si še majhna, se boš tam stisnila," so rekli. *Lušno* je bilo.

S čim se preživljaš?

Po poklicu sem profesorica matematike in fizike, a nisem nikoli poučevala, saj so me že med študijem povabili v novinarske vode in v planinsko-vodniško dejavnost. Od leta 2011 sem samostojna podjetnica in največji kos pogače pride z vodništvom in projek-

ti. Sicer pa na Radiu Univox pripravljam in urejam oddajo Čez hribe in doline, za različne knjižnice vodim pogovorne gorniške večere z avtorji vodnikov ali z zanimivimi gornškimi osebnostmi, za ribniško glasilo *Rešeto* pa pišem v rubriki Vzponi in sestopi.

Pri Planinskem vestniku si od leta ...

2011.

Planinski vestnik soustvarjaš, ker ...

... mi je v veselje in ponos. Še posebej, ko vidim novo številko in si mislim, carsko, to je naše delo, in ga z velikim ponosom predstavljam tudi na radijih. Idej za pisanje je vedno veliko, tako o izjemnih, pogosto prezrtih gostih, doživetjih, problematiki ... A včasih se še vedno zalotim, da s strahospoštovanjem razmišljam, ali bom to zmogla, še posebej ob kakšni obsežnejši temi ali pogovoru. Hvaležna sem, da ustvarjam v tako odličnem uredništvu in da sem zaradi *Vestnika* spoznala toliko čudovitih ljudi.

Tvoj prvi spomin na revijo in delo, povezano z njo, je ...

... prebiranje *Planinskega vestnika* v pisarni domačega PD Ribnica. Spomnim se, kako sem občudovala fotografije in požirala članke, včasih sem si *Vestnik* tudi izposodila za domov ali pa smo si ga člani posojali med seboj. Vedno sem si predstavljala, da je velika čast, da ustvarjaš edino gorniško revijo pri nas, najstarejšo slovensko revijo, ki izhaja vse od leta 1895. Po tistem sem si želela biti del te ekipe ustvarjalcev.

Na kateri svoj članek/temo meseca si najbolj ponosna in zakaj?

Morda na članek "Kdaj, če ne zdaj?" Nastal je na podlagi inspiracije, vzgiba, ki sem ga dobila o zavisti, kritiziranju drugih in hkrati na drugi strani o veselju nad uspehom drugega. Pomeni mi veliko tudi zato, ker ima draga oseba, za katero nisem vedela, da redno spremlja moje članke, ta članek obešen nad pisalno mizo v službi in ko je težko ali ko se mora odločiti kaj pomembnega, ga znova prebere. Ponosna sem tudi na vse fotografije, ki so objavljene v *Vestniku*, še posebej pa na naslovnico.

¹ Z zadnjima prispevkoma končujemo predstavitev članov uredništva, ki smo jo začeli januarja 2023.

Kateri oz. kakšen je bil najbolj zanimiv odziv bralcev na tvoj članek?

Kar precej odziva sta doživeli temi meseca o udobju v planinskih kočah in S psom v gore. Pa tudi na temo o prehrani v planinskih kočah je bilo veliko odziva. *Vestnik* s temo o udobju v kočah sem poleti odnesla tudi na Monte Roso, v kočo Gnifetti, in na najvišje ležečo kočico v Evropi, v kočico Capanna Regina Margherita na 4554 metrov, kajti tudi o teh kočah sem pisala v tej temi in tiskanega izvoda *Vestnika*, in predvsem fotografij v njem, se je osebje obeh koč zelo razveselilo.

Kaj bo po tvojem mnenju z *Vestnikom* čez deset let?

Čeprav prodaja tiskanih medijev upada, verjamem, da zaradi pripadnosti Slovencev goram in *Vestnikovih* kakovostnih informacij o gorstvih, varnejšem obiskovanju gora, turah, osebnostih ter vztrajne in načrtne promocije na PZS med vsemi spektri obiskovalcev gora, ki jih je vsako leto več in več pri nas, bo *Vestnik* vse bolj razširjen in priljubljen. Imel bo naročnike tiskane in spletne izdave ter spletnih člankov.

Kako sodeluješ z odgovornim urednikom?

Se mi zdi, da dobro. Vlada občudujem, kako zmore opravljati vse neštete naloge in opravila na najrazlič-

nejših položajih, ob tem pa še piše knjige in vodnike. Pa tudi kako se zna pošaliti in da ima smisel za humor.

Če bi imela možnost povabiti na pogovor katerokoli slovensko in katerokoli svetovno gorniško osebnost, kateri dve bi ti bili in kaj bi ju vprašala?

Anton Tožbar - Špik oz. Medved, prvi gorski vodnik Juliusa Kugyja. Vprašala bi ga: Kje vam je bilo najlepše plezati? Kakšen gost je bil Kugy, je bil bolj poet ali bolj plezalec? Kaj vam je bilo najpomembnejše v gorah in pri vodenju? Ko ste šli za medvedom okoli Pihavca in vam je odtrgal čeljust – ali je bilo nekaj običajnega, da so medvedje lomastili tako visoko v gorah?

Rozalija Škantar. Vprašala bi jo: Od kod želja hoditi v gore? Kako ste se počutili, ko ste leta 1870 kot prva ženska stali na vrhu Triglava? Kaj se vam je takrat najbolj vtisnilo v spomin in srce? Kako je bilo plezati v moški družbi? Kakšni in od kod vse so bili gostje na Vodnikovem domu na Velem polju v času vašega oskrbnišva doma, kaj ste jim kuhali? Kaj vam pomenijo gore, kako jih doživljate?

George Mallory. Vprašala bi ga: Komu in kdaj se je porodila ta nora ideja stati na najvišji gori sveta? Kako ste se pripravljali na višino, glede na to, da ste bili iz Anglije? In seveda – ste leta 1924 stali na vrhu Everesta? (Da enkrat za vselej razrešimo to dilemo ...) ●

Tina Leskošek,

urednica rubrik varstvo narave, alpinizem, raziskovalna dejavnost

Glede na to, da si urednica gorniške revije, verjetno ni neobičajno, da te gore privlačijo. Zakaj?

Verjetno se je dobro počutje v gorah začelo v otroštvu, ko smo družinsko hribolazili. Pozneje smo se po gorskem svetu precej potepali s taborniki, ko pa se je taborniško obdobje zaključevalo, sem iskala družbo podobno mislečih – tako sem prišla na Alpinistični odsek Rašica. Takrat smo veliko plezali in se družili, tako da so v bistvu celo mojo mladost zaznamovale gore – in prijatelji, s katerimi smo hodili v gore. Zdaj nisem več aktivna članica odseka, še vedno pa z veseljem zavijem v klanec. Gorski svet je preprosto edinstven oziroma potegne na plano iz človeka prav vse.

S čim se preživljaš?

Sem biologinja in delam na Zavodu za ribištvo Slovenije. Izvajamo monitoring rib v vodotokih po celi Sloveniji (kar je del ocene ekološkega stanja vodotokov) in še kopico drugih nalog s področja ribištva ter raznih projektov, npr. izlov rib iz Dvojnega jezera. Delo je zelo zanimivo in zelo terensko.

Pri *Planinskem vestniku* si od leta ... 2009.

Planinski vestnik soustvarjaš, ker ...

Ker me je v mojih najbolj aktivnih plezalnih letih k sodelovanju povabila *soferajnovka* Mateja Pate, ki je takrat pokrivala alpinizem. Takrat sem odkrila, da znam dejansko tudi kaj napisati. Z ekipo z Vladom na čelu sem se zelo ujela in začetni izzivi pri *Vestniku* so prerasli v delo z ljudmi, s katerimi res rada delam. Ker so teme povezane z gorami, sem pri iskanju avtorjev, sestavljanju tem meseca in pri intervjujih spoznala veliko zanimivih ljudi. Zadnja leta sicer težko najdem čas za uredniško delo, ampak mislim, da bom spet prišla na zeleno vejo – otroci bodo zrasli!

Tvoj prvi spomin na revijo in delo, povezano z njo, je ...

Preden sem postala članica uredništva, sem revijo slabo poznala. Prvi konkreten spomin nanjo je kar spomin na moj prvi prispevek – opis vzpona po Delavski grapi v Bavškem Grintavcu. Trenutek, ko prvič vidiš svoj članek v tiskanem mediju, si zapomniš. Prvi konkreten spomin na delo v uredništvu pa je razsvetljenje na enem mojih prvih sestankov, ko sem ugotovila, da to sploh ne bodo dolgozvezni sestanki (ki sem jih mogoče pričakovala na podlagi izkušenj dela v nekaterih komisijah na PZS), ampak bom morala glasno in argumentirano zagovarjati svoje izbire avtorjev in teme, ki bi se jih lotila. Ekipe je bila in je dinamična, neposredna, iskrena in nezamerljiva – skratka vedno veš, pri čem si!

Na kateri svoj članek/temo meseca si najbolj ponosna in zakaj?

Bolj kot na posamični članek sem ponosna na izpeljavo kakšne teme meseca, ki je bila "vroča" oziroma je trčila ob kakšne interese, zato je bilo delo zanimivo. Ena takih tem je bila Gore in energetika leta 2019. Pri zbiranju prispevkov postane jasno, kdo noče govoriti. Nekateri sogovorniki veliko govorijo in nič ne povedo (kar je zelo težko spraviti na papir). Sicer pa sem najraje in najpogosteje pisala prispevke o varovanju narave ter negativnem vplivu turizma in naših planinskih koč na okolje. Veliko sem pisala tudi o stanju Dvojnega jezera, opozarjali smo na vpliv tamkajšnje koč. Če sem s svojim pisanjem kakorkoli pripomogla k temu, da so se zadeve začele spreminjati na bolje, sem vesela. Če sem koga spodbudila k bolj kritičnemu razmišljanju – tudi to je dobro.

Kateri oz. kakšen je bil najbolj zanimiv odziv bralcev na tvoj članek?

Spominim se pozitivnega odziva nekaterih na moj uvodnik leta 2016, ki nas je spraševal o tem, čemu smo lahko v gorah boljši ljudje kot v dolini. Nanašal

se je na takratno begunsko krizo leta, ko so množice beguncev vstopale v Slovenijo, kar je seveda razdelilo družbo na tiste, ki bi pomagali, in na tiste, ki so jim bili odveč. Ko v divjem svetu naletiš na človeka, ki potrebuje pomoč, mu boš seveda pomagal, tudi svojemu soplezalcu boš vedno pomagal, skratka, na odprtem, kjer smo sami ranljivi, vemo, koliko človečnost pomeni. V dolini pa, kot da je vsega preveč, ne ljubi se nam biti ves čas dober, imamo kopico svojih interesov, nimamo časa ipd.

Kaj bo po tvojem mnenju z *Vestnikom* čez deset let?

Mislím, da bo *Vestnik* še vedno izhajal, brali pa ga bodo zahtevnejši bralci, ki jim dnevne novice na portalih ne zadostujejo oziroma bi radi brali poglavljen.

Kako sodeluješ z odgovornim urednikom?

Super, sicer me malo postrani gleda, ker nimam dovolj časa za urednikovanje ali pisanje, ampak nič zato. Spet bi morali iti kaj skupaj v hribe.

Če bi imela možnost povabiti na pogovor katerokoli slovensko in katerokoli svetovno gorniško osebnost, kateri dve bi to bili in kaj bi ju vprašala?

Moram reči, da me gorniške osebnosti, slovenske in svetovne, še zdaleč ne prevzamejo več tako, kot so me včasih. Sicer pa me pri vseh ljudeh zanimajo stvari, ki so del običajnega življenja in o katerih redkdo govori na svojih predavanjih. Kako so odraščali, koga so imeli radi, kdo je imel rad njih, s čim se preživljajo, kaj jim največ pomeni, kaj si mislijo o svetu, s kakšnimi dilemami se ubadajo – skratka popolnoma običajne stvari običajnih ljudi. Pretirano izpostavljanje tistih nekaj trenutkov življenja, ko je nekdo plezal v težki smeri, je precej nepomembno v primerjavi z vsem, kar je bilo prej in potem. Rada pa poslušam starejše alpiniste, ki imajo povedati mnogo zanimivega z neko pridruženo modrostjo, ki pride z leti. Oni že vedo, kaj je v resnici pomembno in kaj ne. ○

PLANINSKA
ZVEZA
SLOVENIJE
ALPINE
ASSOCIATION
OF SLOVENIA

PLANINSKI
KOLEDAR

2024

VABLJENI
K NAKUPU

Naročila sprejemamo po e-pošti
koledar@pzs.si

v spletni trgovini
<https://trgovina.pzs.si>

in na brezplačni tel. številki
080 18 93 (24 ur na dan, vse dni v letu)

Cena z DDV: **5,90 €**

"Ne bo mu treba čevljev trgati po hribih"

Planinska obutev nekoč

Frazem s pomenom "živeti v hribih" smo si izposodili le za izhodišče zapisa o nedokončani zgodbi, ki se je začela davno tega z množičnim obiskom vzpetega sveta. S čevlji.

V Leipzigu rojenega nemško-avstrijskega alpinista Juliusa Meurerja (1838–1923) označujejo tudi kot pisca alpske literature, saj je avtor številnih del s tega področja. Omenimo naj le njegove tiskane vodnike o *Salzburgu*, *Berchtesgadnu*, *Ortlerskih Alpah*, priročniku za alpiniste (*Handbuch des alpinen Sports*) in *Katechismus für Bergsteiger; Gebirgsturisten, Alpenreisende* iz leta 1892, ki vsebuje, kot že naslov pove, osnovna navodila takratnim gorohodcem.

Že dosti prej, leta 1877, je listu DÖAV *Mittlungen des deutschen und Oesterreichischen Alpenvereins*,¹ ki ga bralci *Planinskega vestnika* že poznajo, opisal celotno opremo takratnih gorohodcev. Podroben, več strani dolg opis opreme je začel s čevlji, saj ima po njegovem "le en kos oblačila, absoluten in neposreden vpliv na zmogljivost gorohodca. To je obutev."

Tako kot najboljši konjenik na slabem konju jaha slabo, tako tudi sicer sposoben pešec s slabo obutvijo v gorah ne more dobro hoditi. "Zato mora vsak gorski turist posebno pozornost in skrb nameniti izbiri obutve. Škornje je že davno nadomestil tako imenovani *Bundschuh*, čevljev z vezalkami, ki je na tem področju brez konkurence."

Čevljev mora biti izdelan iz močnega govejega ali telečjega usnja, saj mora zdržati sneg, vodo in dež, poleg tega pa tudi udarce in praske ostrih kamnov in skalnih robov. Debelejši kot je podplata, bolje je, saj tako stopalo manj čuti neravnost terena. Ob straneh in na sredini podplata naj bi bili nameščeni žebli z okroglo glavo, medtem ko naj bi bili na peti in sprednjem delu stopala (pod koncem prstov) drugačni, močnejši (*Scheanken*).

Po mnenju avtorja so najboljši podplati brez pet, če že, potem naj bo le-ta zelo nizka, debela za eno plast podplata. Šiv, ki se pri mnogih čevlji pojavlja na sredini pete in poteka od pete navzgor, pogosto povzroči žulje, zato je najbolje, da takega šiva ni. Najbolje je, da se celoten zadnji del čevlja (opetnik) izdela iz enega kosa usnja.

Tako dobro kot mora gorski čevljev biti prilagojen stopalu, tako dobra mora biti tudi skrb gorohodca, namenjena njegovemu čevlju. Pisec ob tem primerja

turista z jezdecem. Slednji precej pogosto in skrbno neguje svojega konja in podobno naj bi gorohoddec ravnal s čevlji. Kar prehitro se namreč zgodi, da premalo negovano gorsko obuvalo postane trdo. Zato ga je treba skrbno mazati. Gre za previdnostni ukrep, ki pa naj bi bil opravljen s kakovostnim in ne preslabim (poceni) mazilom, katerega sloves sloni le na govoricah.

Avtor v nadaljevanju podaja svoje izkušnje: "S seboj vedno nosim pločevinko 'rumene usnjarske masti', s katero si dvakrat na teden namažem čevlje. S tem ohranjam čevlje prožne in elastične. Uporabljam isto mast za usnje kot za mazanje nog pred daljšimi sprehodi."

Bralci so se torej lahko podučili o postopkih, ki jih je priporočljivo opraviti pred turo. Morda nasvet tudi za sodobne gorohodce?

Julius Meurer je pred poldrugim stoletjem pisal o ustrezni planinski obutvi. Vir Wikipedija

Čevlji, okovani z žebli, so bili pred izumom gumijastih podplatov obvezna oprema vsakega obiskovalca gora. Vir journalofmountainhunting.com

S tem v zvezi omenimo še, da je pisec bil pozoren še na nogavice. "Volnene ali bombažne nogavice temne barve morajo biti debele in gosto pletene, saj se takšne ne mečkajo zlahka, poleg tega pa zagotavljajo mehko elastično podlago za stopalo. V vsakem primeru pa je na dolgih pohodih treba imeti s seboj rezervne za zamenjavo."

Več kot 150 let star zapis je za sodobne gorohodce, vajenih široke izbire moderne in pisane gorske obutve, morda le arhaična informacija ali za nekatere zanimivost. A vendar gre za dokaz globoke in precej aktualne ozavešenosti in skrbi izkušenih planincev in alpinistov o primerni planinski obutvi, ki med drugim skriva tudi nekaj še danes uporabnih nasvetov ... ○

¹ Julius Bekleidung und Ausrüstung - des Fussreisenden im Gebirge, *Mittlungen des Deutschen und Oesterreichischen Alpenvereins*, 5/1877. 204–211.

Dušan Škodič

Franci Savenc

(1935–2023)

Njegovo ime poznajo domala vsi, ki so kakorkoli povezani z gorami in alpinizmom. Tudi sam je močno zaznamoval zadnje 60-letno obdobje slovenskega planinstva, ki ga je – kakor se je rad izrazil – kot kronist želel ohraniti za zanamce.

Rodil se je v Ljubljani, kjer je bil zaposlen kot profesor strokovnih predmetov na Srednji kemijski šoli v Ljubljani. V mladosti je kot dijak začel zahajati v gore z očetom in se kmalu navdušil za alpinizem. Leta 1956 je postal član Alpinističnega odseka Univerza (pozneje Akademski alpinistični odsek). Že med pripravništvom je postal gospodar odseka, njegov tajnik

in pozneje tudi oskrbnik Študentovskega doma v Tamarju, kjer je v poletnih mesecih z znanimi alpinisti svoje generacije preplezal nekaj najtežavnejših smeri tistega časa. Do začetka sedemdesetih let je opravil približno 250 vzponov tako doma kot v tujini.

V povojnem desetletju so se alpinisti soočili z velikim pomanjkanjem opreme, kar si je prizadeval omiliti, kolikor je bilo v njegovi moči. Spletel je mrežo poznanstev in postal pravi naslov informacij za tiste, ki jim je manjkal kakšen kos opreme. Težava je bila tudi z nahrbtniki, saj so večinoma premogli le lovske ali vojaške, ki niso bili primerni za plezanje. Naredil je skice in njegov oče, ki je bil po poklicu torbar, mu je sešil nahrbtnik, kakršnega so kmalu želeli imeti še vsi drugi, zato je imel oče z njihovim šivanjem nekaj časa veliko dela. Franci Savenc je bil planinski multipraktik, gnali sta ga vztrajnost in inovativnost na vseh področjih. Bil je sourednik več alpinističnih revij v tujini (tudi *Planinskega vestnika*), sodeloval je v Planinski založbi pri zasnovi novih planinskih vodnikov in zemljevidov, aktiven je bil pri imenoslovju in izobraževanju. Koordiniral je komisijo za alpinizem pri nekdanji Planinski zvezi Jugoslavije, organiziral obiske predavateljev iz tujine, med drugim obisk Reinholda Messnerja leta 1972 na Fakulteti za elektrotehniko v Ljubljani. Sodeloval je

Franci Savenc
Foto Vladimir Habjan

Leta 1958 je nastal kratki film Vzpon, v katerem je kamera spremljala navezo Franci Savenc-Janez Zupančič v Hornovi smeri v Jalovcu. Vir zajem slike

tudi pri kratkem filmu *Vzpon*, posnetem leta 1958. V njem je kamera spremljala navezo Savenc-Janez Zupančič v Hornovi smeri v Jalovcu. Po odpravi v Ande je leta 1965 pomagal pri nastanku dveh televizijskih oddaj, kar je bila dobrodošla sprememba, ko planinstva in alpinizma na TV sploh ni bilo. Za njegovo dolgoletno vsestransko delo in viden prispevek k razvoju planinske dejavnosti mu je Planinska zveza Slovenije podelila zlati častni znak in svečano listino PZS.

Leta 1964 je bil Franci udeleženec naše prve odprave v bolivajske Ande. Člani so bili še Sandi Blažina, Tine Mihelič, Lojze Golob, Lojze Šteblaj in zdravnik Ivo Valič. Potovali so z ladjo, zato je njihova pot v celoti trajala kar štiri mesece in pol. V Cordillera Real so opravili deset prvih pristopov in prečenj na do tedaj še neosvojene pet in šest tisoč metrov visoke vrhove. Franci je iz jugoslovanske ambasade poročal o podvigih odprave za razne jugoslovanske časopise in že takrat nakazal, da bi za obveščanje ljudi glede alpinizma rad naredil nekaj več. Želja o poročanju sega še v začetke njegovega alpinizma sredi petdesetih let, ko je ugotovil, da se o alpinizmu v primerjavi z drugimi športi, z izjemo nesreč ali uspešnih odprav, pri nas poroča zelo malo oziroma nič.

Najprej je začel s poročanjem v *Planinskem vestniku*, ki je mesečnik, zato se mu to ni zdelo dovolj ažurno. To je želel izboljšati na Planinski zvezi, kjer je ustanovil in nato eno leto vodil INDOK službo, katere namen je bil arhivirati vse podatke o plezalnih vzponih in odpravah. Žal je projekt kmalu zamrl in podatki so se porazgubili. Zato pa je z idejo po dolgem prepričevanju uspel pri *Delu*, takrat našem najpomembnejšem časopisu, v katerem so se leta 1967 na športnih straneh pojavile njegove Alpinistične novice. Izhajale so v ponedeljkovi izdaji časopisa in prav zaradi tega se je Delo prodajalo tudi v naših nekdanjih južnih republikah.

Danes, ko obstaja internet in je vse samo en klik stran, je to težko razumeti. Takrat pa ni bilo nobene drugega vira informacij razen Alpinističnih novic. Da so informacije o vzponih lahko prišle v časopis, je vzpostavil razvejano dopisniško mrežo po vsej Jugoslaviji. Med plezalce je delil dopisnice s svojim naslovom, na katerih so mu pošiljali opise vzponov. Tisti, ki so imeli doma telefon, so mu dosežke sporočili še isti večer, nekateri pa so se spotoma, ko so se vračali z gora, še v alpinistični opremi oglasili pri njem na domu in mu poročali o dosežkih. Potem pa je moral sam odhiteti v tiskarno, ker so stavci že živčno čakali na novice, ki so jih naslednji dan natisnili v časopisu. Večina slovenskih in jugoslovanskih alpinistov je Alpinistične novice zvesto spremljala v upanju, da se bo notri morda pojavilo tudi njihovo ime, saj je bila ta rubrika kakor današnji *Google*. Alpinist, ki se v teh novicah ni omenjal, ni obstajal kot alpinist.

Z napredkom tehnologije so se časi spremenili. Pojavil se je internet in po dvajsetih letih urejanja so Alpinistične novice v časopisu začele izgubljati pomen, zato jih je predal naslednikom. Prepoznal je prihodnost svetovnega spleta – predvsem digitalnega arhivira-

nja ter ohranitve le-tega za zanamce. Torej vse tisto, čemur je bil nekoč namenjen okoreli INDOK, ki pa je bil brez računalniške podpore obsojen na propad.

Najprej si je prizadeval, da bi nekakšen digitalni arhiv vzpostavil v sodelovanju s PZS, vendar je kmalu postalo jasno, da sodelovanje, kakršnega si ga je sam zamislil, ne bo izvedljivo. Franci je bil namreč pri svojem delu natančen in vesten garač s sebi lastno vizijo, ki je presegala normalne okvire. Zato se je odločil, da bo našel lastno pot, ki je v podobi internetnega spletišča leta 1998 dobila ime *Gore-ljudje*. Franci Savenc je bil vsem ljubiteljem gora zadnjih petindvajset let

Med enim od 250 alpinističnih vzponov Arhiv Francija Savenca

V domačem kabinetu je sedem dni na teden od leta 1998 dalje skrbel za spletišče Gore-ljudje.

Foto Vladimir Habjan

Andreja Erdlen

Dobrodelna jajca

Obisk Planinskega doma Farbanca

Obetal se je lep vikend, morda zadnji primeren za obisk visokogorja. Ko sem razmišljala, kam bi se odpravila, sem na Facebooku opazila objavo Filipa Slokana, da bo dežurna ekipa na Farbanca v soboto in nedeljo, 16. in 17. septembra, pekla jajca, vse prostovoljne prispevke (obrok nima določene cene) pa bodo dali za tiste, ki so bili prizadeti v poplavah. Napisal je še, da so tudi njegovo družino prizadele poplave, a da jim gre dobro in da so drugi bolj potrebni pomoči. Ta zapis me je posebej ganil.

Takoj po poplavah sem zaradi slabega signala s težavo stopila v stik s Filipovo teto, mojo sošolko, in ji kar na SMS napisala, da bi ji rada pomagala, če kaj potrebuje, in odpisala je, da ne, da je pri njih škoda zanemarljiva. "Če hočeš kaj prispevati, prispevaj mojemu nečaku Filipu, celo stanovanje so imeli pod vodo." No, zdaj pa Filip piše: "Dali bomo tistim, ki so pomoči še bolj potrebni." Zaradi vsega naštetega so tisto prelepo septembrsko nedeljo pri izbiri cilja zmagala "jajca na Farbanca" – in dobrodelnost. Filip mi je sporočil, da se bo dalo dobiti kaj za pod zob tudi pozneje, ne le za zajtrk.

Avto sva pustila pri športnem igrišču Laze pri Korkarjah. Od tam sva se povzpela do doma na Čreti, potem pa po Savinjski planinski poti na 1077 metrov visok Tolsti vrh in do Sv. Jošta. Do tja sva hodila približno štiri ure. Sestopila sva po senčni gozdni cesti do Doma planincev Farbanca, ki so ga pred leti prizadevni člani Planinskega društva Nazarje preuredili iz bivše gozdarske kočice. Prispela sva okoli druge ure. Filip naju je pričakal z nasmehom. Pravzaprav sem se, čeprav sem o njem že veliko slišala, tokrat z njim prvič pogovarjala osebno. Filip ni le član PD Nazarje, je tudi

znan predvsem kot idejni oče in glavni urednik tega spletišča. To naj bi za zanamce ohranjalo vsa dostopna gradiva o gorah in o vsem, vezanim nanje. Postal naj bi baza leksikonskih in kronoloških zbirk o naših alpinističnih, alpinističnih odpravah, gorah, območjih, planinski zgodovini, strokovni literaturi in ostalem. Prav te "zbirke" so bile glavni motiv njegovega početja in večnega otepanja z zaostanki, zaradi katerih si v zadnjih dvajsetih letih ni privoščil niti dneva dopusta ali prostega vikenda. Sodelavci, znanci in prijatelji smo od njega neštetokrat slišali kratki moto, ki se ga je držal do zadnjega: "Gremo dalje."

Risba Stevan
Djukić-Stiv

Franci je bil tako do sebe kot do drugih zelo zahtevna stranka, kar je spoznalo tudi precej programerjev, zaposlenih na kateri od štirih verzij spletišča *Gore-ljudje*, ki ga je financiral pretežno z lastnimi sredstvi. Kljub vsemu pa je vedno poudarjal (in tako je še vedno zapisano v kolofonu), da je to spletno mesto "last vseh nas, ki ga urejamo in obiskujemo".

Zavzemal se je, da bi za zanamce shranil in ohranil vse, tudi tisto, kar vsem ne ugaja ali je v nasprotju z "uradno politiko". Kajti samo iz take neprečiščene podobe bo nekoč mogoče poustvariti duh nekega časa. Zavedal se je, da so namerno prečiščene vsebine svojčas že osiromašile našo zgodovino planinstva in alpinizma.

Zapuščina Francija Savenca, kronista s šestdesetletnim stažem, je velika kot njegov arhiv, ki poleg zbrane literature obsega še okoli pet kubičnih metrov raznih dokumentov. Vse je bilo, skupaj z nekaj kosi stare alpinistične opreme, ki je našla mesto v stalni zbirki, prepeljana v Slovenski planinski muzej. Samo želimo si lahko, da bo nekoč vse v celoti digitalizirano in javno dostopno, tako kot si je želel. Takšen arhiv bo v prihodnosti lahko služil za analiziranje našega alpinizma in planinstva. ◉

predsednik Športnega društva Gmajna Varpolje, kateremu poplave prav tako niso prizanesle. Ocenjena škoda na igriščih, igralih, brunarici znaša skupaj okoli 70.000 evrov. Že veliko prostovoljnega dela je bilo vložena v obnovo, veliko časa je Filip že prebil na igrišču, a tudi na dežurstvo na Farbanci ni pozabil.

"Vsako leto enkrat dežuram na Farbanci s kolegi iz službe," je povedal. "In tokrat smo se odločili, da naj bo malo drugače. Veliko ljudi tukaj me pozna, vedo, da smo imeli tudi pri nas veliko škode, jaz pa vem, da so drugi imeli še večjo smolo, in tem bomo pomagali." Pripravil nama je okusen sataras – kar me ni prenetilo, saj je Filip že nekaj let vodja kuhinje v Centru starejših Medvode. Potem me je povabil še, da si ogledam prostore v domu. Lepo urejeni skupni prostori, spalnice, toaletni prostori – skoraj vse postorjeno s prostovoljnim delom. Z velikim spoštovanjem sva opazovala tudi njegove štiri kolege, ki se prav tako niso ustrašili dela, povedali so, da sta bila dva dneva kar naporna, a so z veseljem vse postorili.

Poplave so povzročile v teh krajih, in še marsikje, veliko gorja. O poplavah se je veliko govorilo, veliko je bilo prostovoljcev, donacij, a dolgo bo še trajalo, da bodo tukaj normalno zaživel. Ko sva se peljala mimo tovarne BSH Nazarje, so na dvorišču delavci (v nedeljo!!!) še vedno čistili, proizvodnja še zdaleč ne teče tako kot pred poplavami. Nas, planince, skrbijo zaprte planinske poti. A gore bodo počakale, prizadevni prostovoljci pa bodo prav gotovo poskrbeli, da bomo kmalu lahko obiskali tudi danes poškodovane poti. Do takrat pa priporočam turo, ki sva jo opravila midva, saj sva nabrala kar 900 višinskih metrov, na Farbanci pa sva bila res prijazno postrežena. Ne dvomim, da bodo tudi druge dežurne ekipe lepo poskrbele za vse obiskovalce.

Filip Slokan Foto Andreja Erdlen

Marsikdo bi se vprašal, zakaj se Filip vozi vsak dan čez prelaz Črnivec na delo v Medvode? Tudi jaz sem se vprašala, a ko sem videla to uigrano ekipo, ki dela za dobro ljudi, ki jih morda sploh ne pozna, ko direktor nima težav s tem, da to nedeljo pač ni v funkciji direktorja, ampak je samo eden izmed prostovoljcev, se mi je zdelo, da vsaj del odgovora že poznam. Filipovi sodelavci so prišli tudi na delovno akcijo 14. avgusta, ko je skupaj 150 prostovoljcev čistilo športno igrišče; pokazali in dokazali, da so res prava ekipa. Da se sodelovanje ne zaključi z zaključkom delovnega časa.

Za konec pa še: Filip in ekipa, iskrene čestitke za idejo, za vaš čas in zato, da ste posredovali sporočilo, da je še vedno veliko ljudi, ki radi poskrbijo za druge, ne da bi pri tem karkoli želeli zase. Zbrali so skupaj 1706 evrov. Lep znesek, še posebej zato, ker je bila večina obiskovalcev domačinov, ki so tudi sami utrpeli veliko škode – a kot je rekel že Filip: "Dajmo tistim, ki so pomoči resnično najbolj potrebni!" ◉

Smerne table na Čreti Foto Andreja Erdlen

Informacije

Kako do tja: Dostop iz vasi Potok, pred zadnjim zaselkom (Motorček) po markirani poti (40 minut) ali od Športnega igrišča Laze (Kokarje) po markirani poti (1 ura).

Koča: Dom planincev na Farbanci, 702 m, telefon +386 41 793 683, odprt ob vikendih (dežurstvo člani PD Nazarje), spletna stran <https://pdrustvo-nazarje.si/>

Opis: Zanimiva tura vodi z izhodišča (Športno igrišče Laze) najprej na Čreto, od tam se spustimo do Planinskega doma Farbanca in se vrnemo na izhodišče. V bližini (od Mozirja do Sv. Jošta) vodi Evropska planinska pot E6, od Črete do Sv. Jošta pa Savinjska planinska pot.

*Z nosači proti
baznemu taboru
Foto Gregor Šegel*

NOVICE IZ VERTIKALE

Osrednji del jeseni ni prinesel odmevnejših novic iz alpinističnih vod. V jeseni smo nestrpno čakali, kako se bo odvila odprava močne peterice v Himalajo, ki pa je bila zaradi vremenskih razmer zelo omejena pri doseganju ciljev. Tudi pri nas vreme ni omogočalo prav veliko udejstvovanja v stenah. Od druge polovice oktobra naprej je na naših tleh vseskozi deževalo, v prvi polovici novembra pa je gore pobelil sneg; tedaj so bili opravljeni prvi

*Mraz in
novozapadli sneg
sta krojila potek
odprave na Kamet
in Mukut Parbat.
Foto Gregor Šegel*

turni smuki sezone. Med prvonovembrskimi prazniki so se plezalci, če so hoteli plezati v suhi skali, odpravili v obmorska plezališča. Našo besedo je bilo slišati v plezališčih od Grčije vse do Španije. V nadaljevanju bo poleg jesenskega dogajanja tudi nekaj utrinkov iz poletnih dni.

Kamet in Mukut Parbat

Letos so se naši alpinisti štirikrat odpravili v Himalajo. Tamkajšnji bogovi so jim vedno omogočili varno vrnitev domov, na vrh zelene gore pa so dovolili le dvema odpravama. Spomnimo se, da je mednarodno mešana odprava, ki so jo sestavljali zamejec Roman Benet, njegova partnerica Nives Meroi, Bojan Jan in

Slovak Peter Hamor, spomladi preplezala deviško zahodno steno gore Kabru IV, 7318 m. Šlo je za zahteven podvig, saj je že sam dostop do stene terjal veliko napora in reševanje orientacijskih zank. Na vrh Everesta je spomladi uspelo priti Andreju Gradišniku. S skoraj šestdesetimi leti je presegel slovenski starostni rekord, žal mu ni uspelo brez kisika, kar je bil njegov načrt. Vsekakor pa gre za odličen podvig. Manj sreče na odpravi sta imela Aleš Česen in Tine Cuder, ki so jima preglavice povzročili tatovi opreme in neugodno vreme. Slednje jima je onemogočilo vzpon na ciljani Tengri Ragi Tau, 6938 m. Zadnja himalajska odprava tega leta prav tako ni imela sreče z vremenom. Našo jesensko himalajsko odpravo so sestavljali Marko Prezelj, Luka Stražar, Nejc Marčič, Martin Žumer in Gregor Šegel. Med 27. septembrom in 29. oktobrom so obiskali himalajske gore na meji med Indijo in Kitajsko. Cilja sta bila sedemtisočaka Kamet, 7756 m, in Mukut Parbat, 7242 m. Za prvega se je odločila naveza Luka-Nejc-Martin, za drugega pa Marko in Gregor. Kamet je poleg drugega zanimiv zaradi jugozahodne stene, kjer je poleg francoske smeri še dovolj prostora za zahtevne prvenstvene. Mukut Parbat ima še nepreplezano zahodno steno. Oba ležita na vojaškem območju in dovoljenji zanju je težko pridobiti. Marko je dovoljenje poskušal pridobiti že pred skoraj desetimi leti, kot alternativo preklicanemu dovoljenju za goro Rimo III, vendar neuspešno. Takrat je indijska gorniška organizacija podelila nadomestno dovoljenje za Hagshu, kjer je Marko z Luko Lindičem in Alešem Česnom preplezal prvenstveno smer v severni steni in zanj dobil nagrado zlati cepin. Zmešnjava v indijski birokraciji je takrat poskrbela za križanje dveh odprav, saj so vzpon v severni steni že dolgo načrtovali britanski alpinisti. Ko so se uradniki tega zavedeli, je bilo že prepozno. Po končani odpravi je bilo čutiti nekaj nezadovoljstva pri Britancih, ki se jim je zdelo, da jim je slovenska naveza speljala smer. Letos je naša peterica dobila dovoljenje za Kamet in Mukut Parbat in z njim

priložnost za kakšen prvenstveni vzpon v stenah teh dveh markantnih gora. Kamet je bil v preteklosti večkrat obiskan (predvsem indijske vojaške odprave), Mukut Parbat pa je bil osvojen le nekajkrat. Prvi so vrh slednjega dosegli Novozelanci leta 1951, drugi so leta 1991 nanj stopili pripadniki indijsko-tibetanske obmejne policije, leta 2009 pa je tretja v zgodovini vrh dosegla francoska odprava. Podobno redke so bile odprave na vzhodni vrh gore. Vendar je tudi piramidasti Kamet, na katerem je stalo že več odprav, za vrhunske alpiniste še zelo aktualen. Zaradi težavnega pridobivanja dovoljenj je zares vrhunskim plezalcem težko priti do njega, poleg tega se gora že približuje magični meji 8000 metrov, kar poleg tehničnih težav v steni tudi pripomore k zahtevnosti. Deviške linije so in še bodo na voljo. Naša odprava je bazni tabor dosegla s polovico predvidenih nosačev, potem ko je polovica odpovedala delo zaradi prezahtevnega terena. V baznem taboru so kmalu opazili, da je tako kot v naših krajih tudi tam obilno deževje pustilo trajne sledi. Deževje je spralo sneg s spodnjih delov sten in tako dobesedno izbrisalo spodnje dele nekaterih snežno-lednih smeri. V času bivanja v bazi naši alpinisti težav z dežjem ali izredno visokimi temperaturami niso imeli, ravno obratno. Aklimatizacijo so opravili brez težav, vendar je kaj kmalu pritisnil močen mraz, za njim pa je zapadel sneg. Mraz in nepredelan sneg sta ostala do konca odprave. Višinska oblačila so zaradi mraza uporabljali kar v bazi. Kljub slabim razmeram se niso dali. Marko in Gregor sta se podala pod Mukut Parbat, kjer sta si postavila višinski bazni tabor. Začela sta plezati po grebenu, ki privede v JZ-steno gore. Zaradi deset centimetrov nepredelanega snega, ki je pokrival skalni greben in pretežno skalno nadaljevanje do vrha gore, sta ugotovila, da ne bo pametno nadaljevati. Na 6250 metrih sta se obrnila. Med njuno tridnevno odsotnostjo so Luka, Nejc in Martin preplezali prvenstveno smer na koto 6050 metrih in tako vsaj malo zadovoljili plezalni apetit.

S cepini po ledu, skali, betonu, papirju ...

Sneg je na začetku novembra resda pobelil vrhove in začasno tudi nekatere doline, vendar še ni bil uporaben za resnejše zimske vzpone, tako da so plezalci še vedno zatikali cepine v dolinskih plezališčih ali dvoranah. Prišlo je do prvih tekmovalnih dogodkov v sezoni. 11. novembra je v Zagrebu na Hrvaškem potekala prva tekma slovensko-hrvaško-srbskega pokala v lednem plezanju. Tekmovalci so se v dopoldanskih kvalifikacijah najprej spopadli s smermi po oboku predora. Preplezati so morali štiri smeri oziroma ženske tri. Predvsem pomanjkanje vzdržljivosti je lahko predstavljalo težavo za nastop v popoldanskem delu tekmovanja. Popoldanska finalna smer se je začela s plezanjem iz 14 metrov globokega jaška po majajočem hlodu in nadaljevala po tehnično zahtevni nekoliko previsni plošči z granitnimi oprimki. Le najboljši so dosegli viseče lesene sodčke pod stropom dvorane, po katerih se je smer zaključila. Udeležba je bila zaradi boleznih nekaterih slovenskih tekmovalcev in odpovedi srbskih tekmovalcev zaradi višje sile manjša, kot bi lahko bila. V ženski kategoriji so nastopile štiri tekmovalke, v moški kategoriji pa deset tekmovalcev. Največ je bilo slovenskih plezalk in plezalcev. Prvo mesto je med ženskami dosegla Maja Šuštar Habjan, drugo mesto Marta

Krejan Čokl, Katja Brunec je bila četrta. Pri moških je zmagal Marko Guna, tretje mesto je zasedel Miha Guna. Točke v skupnem seštevku pokala so dobili še Mitja Voršič, Blaž Grad, Žan Janežič, Urban Bečan in Rok Janežič.

Izven tekmovalnih vod so se plezalci družili v plezališčih za orodno plezanje, predavanjih in podobno. Dejavnost se počasi popularizira in postaja vidna tudi zunaj alpinističnih krogov. Vsekakor pa še vedno predstavlja dober trening za zimske vzpone v slapovih in kombiniranih smereh. Kljub tarnanju in toplim zimam se vsako sezono najdejo smeri za tiste, ki jih iščejo. Tudi lani so bili v naših krajih preplezani slapovi, ki že več let niso bili ponovljeni, in prvenstvene smeri. S takšnim razvojem treninga in opreme za plezanje po skali in ledu bi dogajanje v lednih in kombiniranih smereh ne smelo zamreti. Optimist je vsekakor alpinist in avtor več lednih ter kombiniranih smeri Samo Supin. V plezalnem vodniku z naslovom *Zaledeneli slapovi Logarske doline*, ki je izšel pred kratkim, je Samo zbral opise sto šestnajstih slapov v Logarski dolini in okolici. Nekateri med njimi so bili prvič preplezani prav v zadnjih nekaj sezonah.

Še malo nazaj v poletje

Z zamikom so prišle na dan podrobnosti zanimivega tabora, ki se je odvijal avgusta na območju Eigerja v Švici. Sara Jaklič, Mojca Krajnc, Anja

Maja Šuštar Habjan
in Marta Krejan Čokl
v kvalifikacijah
Foto Andreja Ravljen

Čudovita skala v steni Rote Flüh; smer Le Salamander
Foto Anja Petek

Petek in Petra Klinar Stražar so se med 12. in 19. avgustom tam posvetile predvsem skalnemu plezanju. Zaradi prežehih neviht so najprej obiskale krajše, južno orientirane smeri. Prvi dan so plezale v Hintisbergu, kjer so smeri težavnosti od 5c do 7c in višine do 200 metrov. Smeri potekajo v monolitni skali, kjer vodoravno postavljene plasti po eni strani poskrbijo za dobre oprimke, po drugi pa za velike strehe in previse. Svedrovci so postavljeni na

Mojca Krajnc v smeri Typhon
Foto Petra Klinar

redko, tako da zahtevajo nekaj psihičnega napora, saj dodatnega varovanja zaradi pomanjkanja razpok ni mogoče postavljati. Preplezale so smeri **Titangel** (6b+, 150 m), **Primavera** (6c, 180 m) in **TNT** (7a, 180 m). Nekatere smeri v steni so bile v preteklih letih preopremljene v celoti

Na jugozahodnem grebenu Möncha, v ozadju se vidi astronomski observatorij Sphinx.
Foto Anja Petek

ali delno. Smer Titangel je nedolgo nazaj preopremil avtor smeri, ki je po tridesetih letih nadomestil dokaj dobre stare svedrovce z novimi. Svedrovce, ki so jih ponavljavci dodajali brez njegove vednosti, je odstranil in tako ohranil prvotni značaj smeri. Tudi v Švici velja pravilo, da je pred spreminjanjem smeri za mnenje in dovoljenje treba prositi prve plezalce. Dekleta so naslednji dan nadaljevala v smereh podobnega značaja. Obiskale so steno Rote Flüh, kjer so

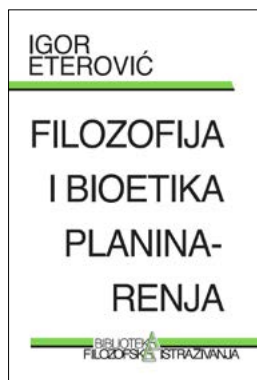

preplezale smeri mojstrskega švicarskega plezalca Michaela Piole. Anja in Sara sta preplezali smer **Le Salamandre** (7a, 180 m), Petra in Mojca pa poskusili v smeri **A la recherche de Peter Pan** (6c+, 260 m). Po dnevu počitka sta Sara in Mojca preplezali drugo najbolj obiskano smer na Mönch, **Jugozahodni greben**, Petra in Anja pa klasično smer **Innere Rottalgrat** v zahodni steni sosednje gore Jungfrau. Po dnevu počitka so se *punce* ponovno osredotočile na strmo skalno vertikalno. Petra in Mojca sta preplezali smer **Typhon** (6c+, 220 m) v steni Ueschenen, ki leži nekaj kilometrov stran od Eigerja, Anja in Sara pa sta v severni steni Eigerja preplezali smer **Ratatat** (7a, 300 m). Ob omembi severne stene Eigerja se v mislih najprej prikaže senčna temna stena s snežnimi in lednimi odstavki ter katera od dramatičnih zgodb. Med poznavalci tamkajšnjega plezanja pa Eiger velja tudi za zanimiv, a ne poceni poligon prostega skalnega plezanja. Desni del stene ponuja lepo število zahtevnih smeri v zelo kompaktni skali. Najboljše razmere za plezanje so, ko je v dolini vsaj 30 °C. Takrat lahko dobri plezalci uživajo v dobri skali s precej skromno opremo na pasu. Zadnji dan tabora sta Petra in Mojca poskušali preplezati smer **Locherspiel** (6c, 350), Anja in Sara pa sta preplezali **Le Chant du Cygne** (7a, 900 m) v Ženevskem stebri. Le Chant du Cygne je smer že omenjenega Švicarja Michaela Piole in pri nas manj znanega, a še kako aktivnega in dobrega švicarskega plezalca, Daniela Ankerja. Oba sta avtorja več smeri v tej mogočni steni. Omenjeno smer sta mojstrsko opremila, tako da so svedrovc tam, kjer ni drugih možnosti za varovanje, drugod pa pridejo prav lastna varovala. Omeniti velja, da je desno od Ženevskega stebra svoj pečat pustil tudi pokojni Franček Knez, ki je poleti 1982 sam preplezal novo smer in jo poimenoval **Dvojka** (IV+/III-IV, 650 m). Za vzpon je potreboval tri ure, ponavljavci pa oceno smeri dvigajo na vsaj V+.

*Novice je pripravil
Mitja Filipič.*

LITERATURA

Igor Eterović: Filozofija i bioetika planinarenja. Hrvatsko filozofsko društvo. Zagreb, 2023. 354 str., 7 EUR.

Igor Eterović je filozof in docent na Katedri za društvene in humanistične znanosti na Medicinski fakulteti v Zagrebu, je pa tudi predsednik izvršnega odbora Hrvaške planinske zveze, kar je visoka funkcija v tej organizaciji. Poleg tega je aktiven še na številnih drugih področjih, da jih je kar težko naštet, med drugim je tudi urednik dveh filozofskih revij. Temeljna tema knjige je, kot že naslov pove, posvečena filozofiji in (bio)etiki planinstva. Po uvodni razlagi se avtor loti analize planinstva/gorništvā/alpinizma (v nadaljevanju so z izrazom gorništvā zajete vse tri dejavnosti) kot športa v naravi in pride do preliminarne opredelitve planinstva kot naravnega športa, ki odpira mnogo širše obzorje posebnega etosa, a ga ne uvršča le v šport, pač pa tudi v širšo družbeno dejavnost. V drugem poglavju Eterović celovito analizira terminologijo, izraze in pomene, povezane z gorništvom, gorniškiimi dejavnostmi in načini gorništvā. V tretjem poglavju analizira ontološka vprašanja gorništvā, pri čemer skuša skozi analizo strukture gorniške panoge kot športne dejavnosti odgovoriti na vprašanje, kaj gorništvā je, pri tem pa se opira na fenomenološko analizo. V tem delu omenja stanje optimalne izkušnje, t. i. *flow*. V četrtem poglavju se posveča epistemološkim vpra-

šanjem gorništvā. Najprej analizira spoznanja o gorništvu, raziskuje (samo)razumevanje in konstrukcijo gorniške identitete, se posveti analizi znanja, ki ga je mogoče pridobiti v gorništvu ali z njim, ponudi uvod v fenomenološko analizo tematike, omenja tudi gorniško estetiko. Tema petega poglavja je etika in bioetika gorništvā, kjer pisec poda analizo vrednot, spremljajočih vrline in z njimi povezanih načel v etični sferi gorništvā, pri tem pa loči tiste v odnosu do planinca samega, do drugih planincev in okolja kot celote. Zadnje poglavje je namenjeno bioetiki gorništvā kot naravnemu nadaljevanju filozofije gorništvā zaradi izjemno kompleksnega etosa, ki sestavlja ne le specifično življenjsko filozofijo, pač pa tudi svojstven bioetični pogled na svet.

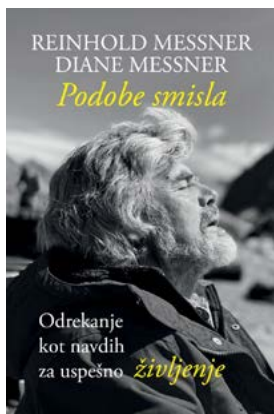
Gre za filozofsko, teoretsko in znanstveno delo, ki ni lahko branje. Knjiga je obsežna, veliko je citatov v drobnem tisku, opomb je kar 258. Če bi potegnili vzporednice s tovrstnimi slovenskimi izdajami, tako poglobljenega dela vsaj v obliki knjige zanesljivo (še) nimamo, pa smo precej bolj hribovski narod kot Hrvati (Eterović omenja krizo hrvaškega alpinizma). Morda bi kot sorodna dela lahko šteli kako knjige Toma Virka, Toneta Strojina ali Silva Kristana. V knjigi so omenjena tudi nekatera slovenska dela in slovenski gorniki, med drugim *Planinski terminološki slovar* (Marjeta Humar), od avtorjev pa Andrej Stritar, Andrej Mašera, Tine Mihelič, Nejc Zaplotnik, Peter Mikša, Stanko Klinar. Tudi sicer avtor večkrat omenja slovensko prakso in slovenske gore. V razčlembi gorniških terminov pogosto uporablja izraz *visokogorstvo*. S tem izrazom nekako opredeljuje gorništvā v visokih gorah, nad 2000 metri, tudi ledeniški svet, česar pri nas ne poznamo. Če bi vsebino priredili v lahkotnejšo, poenostavljeno obliko, bi bila primerna tudi za širši krog bralstva tudi na slovenskem trgu. Za študijsko ali drugo poglobljeno raziskovanje gorništvā pa je knjiga vsekakor izredna pridobitev. Avtorju vse čestitke.

Vladimir Habjan

Reinhold Messner, Diane Messner:

Podobe smisla. Prevedla Irma Kukovič. Hiša knjig, HKZ. Ljubljana, 2023. 190 str., 19,90 EUR.

Recenzijo izvirnika je napisal Marjan Bradeško in smo jo objavili v aprilski številki 2023, tokrat jo objavljamo zaradi aktualnega prevoda v slovenščino. *Odrekanje kot navdih za uspešno življenje* je podnaslov te zanimive knjige. V prvem tednu decembra 2023 sta zakonca Messner obiskala Slovenijo in v več pogovorih predstavljala svojo knjigo, ki je izšla leta 2022. Messner je Dianu spoznal leta 2018, ko je obiskala njegov muzej, poročila sta se tri leta pozneje. Starostna razlika med njima je krepko več kot trideset let, a kot pravita, ju to ne moti, saj sta našla način medsebojnega sobivanja. Avtorja knjige sta oba, pri čemer je začetni in zadnji del Reinholdov, sredica pa je Dianina. Lahko bi rekli, da je to nekakšna oporoka slavnega alpinista ter razlaga njegovih vrednot in odnosa do alpinizma, pa tudi do sedanjega stanja sveta, ki ga vodi potrošništvo. V prvem delu knjige Reinhold opisuje svojo mladost, ki je bila polna skromnosti, odrekanja in pomanjkanja, na kmetiji so živeli trajnostno, ko tega izraza sploh še niso poznali. Dotakne se svojih začetkov alpinizma in nesreče brata Günterja na Nanga Parbatu. Veliko razglablja o smislu v življenju: *Šele s hojo, plezanjem in delovanjem razrešujem vprašanje smisla. /.../ Moja dejanja kot tistega, ki rad prestopa meje, so bila in ostajajo nekoristna. Kljub temu je bilo smiselno. /.../ Vendar mi nikoli ni šlo za popolnost, temveč za zadovoljstvo, nekakšno srečo, ki jo doživljam predvsem kot uspešno življenje.*

Diane se je razpisala o tem, kako sta se spoznala, in o odnosu z Reinholdom, ki je *izziv, prava pustolovščina*. Njun način skupnega življenja pomeni veliko pogovorov in potovanj, ki jima *krepijo mir, spoznanja in izkušnje – v korist vseh*. V zadnjem delu knjige Reinhold veliko piše o starosti, staranju in smrti, ki se je ne boji, saj se ji je že tolikokrat približal. Poda nam tudi moralno pridigo o tem, kako smo se odtujili od narave, s katero nimamo čustvenega stika. Piše tudi, kako je razdelil svojo dediščino, s čimer ni vezan na nepremičnine, in o tem, da sta ustanovila fundacijo Messner Mountain Heritage, ki pod geslom *Zadnja ekspedicija* skuša s prireditvami izvajati tradicionalno planinstvo po vsem svetu. Njegova oporoka gre v smislu novega razsvetljenstva, pri čemer je treba *določiti meje obvladovanja narave, ki je vse življenje nismo spoštovali, in prenesti subjektivni odnos spoštovanja do narave, drugače bomo z brezmejno ošabnostjo vse bližje izumrtju. Prostovoljno odrekanje človeka osrečuje bolj kot potrošništvo*. Odrekanje je Messnerjeva najpomembnejša stalnica v življenju. *Odrekanje kot možnost, kot navdih*. Naj bo navdih in vzor tudi nam.

Vladimir Habjan

Paolo Tombini e Carlo Gabasio: **Sicurezza in montagna.** Edizioni Versante Sud, Milano, 2023. 224 str., 33 EUR.

Varnost v gorah je naslov najnovejše vzgojne knjige milanske založbe Versante Sud, njenih knjig smo v naši rubriki predstavili že celo vrsto. Podnaslov bi lahko prevedli kot *Materiali, manevri in tehnike za najboljše rešitve v alpinizmu in plezanju*. Prav škoda, da je priročnik

napisan samo v italijanskem jeziku, ne pa tudi v angleškem, ki današnji mladini ne predstavlja nikakršnega problema. Knjiga ima naslednja poglavja: *Materiali, Vozli, Varovanje in manevri z vrvjo, Tehnike napredovanja po vrvi, (Ne-) varnost v gorah, Lestvice težavnosti*. Kot sta zapisala avtorja, je koncept varnosti, ki se nanaša na okolje, kot so gore in stene vseh velikosti, zapleten in po svoji naravi nikoli brez objektivnih nevarnosti. In da ta priročnik niti "knjiga receptov za varne gore" niti ne namerava postati "alpinistični priročnik novega tisočletja"«, pač pa sta avtorja poskušala opisati tehnike in materiale in njihovo uporabo. Začetniki, pa tudi bolj izkušeni, ki že poznajo nekatere prikazane pojme, bodo lahko dobili koristne ideje in nasvete za večjo varnost v alpinizmu in plezanju. Prednost knjige so nazorne fotografije, poglavje o vozlih pa je opremljeno s kodami QR, kjer so dostopni še video posnetki, kar veča uporabnost knjige. Prednost priročnika je obravnava sodobnih spoznanj o novih materialih in nenehnih spremembah, zato je besedilo povsem aktualno.

Vladimir Habjan

PLANINSKA ORGANIZACIJA

Dejavnosti Planinske zveze Slovenije

Upravni odbor (UO) PZS se je v 75-odstotni prisotnosti 16. novembra sestel na svoji osmi seji v tem mandatnem obdobju. Med pomembnejšimi sklepi je potrdil prejemnike najvišjih priznanj PZS za leto 2023 (22 spominskih plaket, 11 svečanih listin in posebna priznanja PZS), priporočeno planinsko članarino v prihajajočem letu in spremembe članskih popustov za prenočevanje v planinskih kočah. Trenutno je v PZS že skoraj 62 tisoč članov, kar kaže na najvišje članstvo v zadnjih dvajsetih letih.

Na predlog odbora za članstvo je potrdil zneske priporočene članarine za leto 2024, ki ostaja enaka kot lani.

tip sobe	koče I. kategorije		koče II. kategorije		popust člani
	cena	člani	cena	člani	
družinska soba	45 €	36 €	45 €	36 €	20 %
soba, 2 postelji	38 €	26,6 €	30 €	21 €	30 %
soba, 3–6 postelj	36 €	25,2 €	26 €	18,2 €	30 %
skupna ležišča, 7–12 postelj	30 €	18 €	24 €	14,4 €	40 %
skupna ležišča, nad 12 postelj	26 €	15,6 €	22 €	13,2 €	40 %

Članarina kategorije A 68,00 evrov, A/d 61,80 evrov, B 32,00 evrov, B/d 25,80 evrov, B1 24,00 evrov, S+Š 21,00 evrov, S+Š/d 17,00 evrov, P+O 9,00 evrov, P+O/d 7,20 evrov, IN 9,00 evrov, IN/d 7,20 evrov in B člani društev v tujini 18,05 evra. Višina članarine za individualne člane z veljavno evropsko izkaznico invalidov znaša enako, kot znaša višina družinske članarine.

Novi načelnik Gospodarske komisije PZS je Ivan Resnik (PD Kamnik), člana izvršnega odbora GK pa Cvetko Dominek (PD Nova Gorica) in Marjan Kozmus (PD Laško) za obdobje do konca mandata. Prav tako je UO podal soglasje k sklepu Zbora gospodarjev, ki je sprejel spremembo članskih popustov za prenočevanje, in sicer enotno za I. in II. kategorijo: družinske sobe 20 odstotkov, sobe do 6 ležišč 30 odstotkov, skupna ležišča 40 odstotkov; v kočah III. kategorije velja enotni popust 40 odstotkov.

Navedene cene so priporočene najvišje cene nočitev, višina članskega popusta pa je točno določena in je obvezna. V cene nista vključeni uporaba posteljnine in taksa. Pozimi se lahko obračuna dodatek za ogrevanje do največ 2,50 evrov na nočitev. Družinska soba ima do 4 ležišča s sanitarijami, umivalnik in tuš (z omejeno porabo vode). V kočah III. kategorije so cene prenočevanj oblikovane samostojno, obvezno pa morajo te koče upoštevati 40-odstotni članski popust.

UO je podal soglasje k Pravilniku za priznavanje formalno in neformalno pridobljenih kompetenc za strokovno delo v športu na področju usposabljanj v športnih panogah planinstvo. Prav tako je potrdil izhodišča za podrobni finančni načrt 2024.

Poleg tega je UO potrdil namero o včlanitvi in se strinja z mnenjem

Komisije za športno plezanje za naslednje plezalne klube: Plezalni klub Frikšn, Športno društvo Šentlovrenc in Športno društvo SCT. Ti klubi torej lahko podajo vlogo za včlanitev v PZS, saj je namera o njihovi včlanitvi v PZS potrjena.

Za PD Borovnica je UO soglašal, da PD poskuša pridobiti soglasje o lastništvu odsekov planinskih poti Mala Savica–Slap Savica in Komarča–Velika Savica od PD Ljubljana - Matica in poskrbi za njihovo vzdrževanje. Podal je soglasje, da se opusti odsek planinske poti Vintgar plezalna stena–Iški vintgar (PD Krim), nadalje da PD Zreče odpre in oskrbuje odseke planinske poti Loška Gora–Lušpek J–Grad Lušpek–Lušpek J; spremembe o teh poteh bodo vnesli v evidenco planinskih poti PZS.

PZS, Občina Ljubno in PD Ljubno ob Savinji so 2. decembra pripravili svečano podelitev priznanj PZS za leto 2023 v Ljubnem ob Savinji. Več o podelitvi v naslednjem *Vestniku*. PZS in Slovenska vojska (SV) sta 10. novembra podpisali letni načrt civilno-vojaškega sodelovanja. "Zavedamo se dejstva, da smo pripadnice in pripadniki Slovenske vojske del družbe, zato je izrednega pomena, da družbi vračamo, kar in kolikor lahko, in na ta način pripomoremo k boljšim pogojem za življenje naših sodržavljanov," je poudaril poveljnik sil Roman Urbanč, ki je načrt civilno-vojaškega sodelovanja s PZS za leto 2024 podpisal s predsednikom PZS Jožetom Rovanom. Sodelovanje PZS s SV je ključnega pomena za energetske in okoljske sanacije visokogorskih planinskih koč, saj nam vojska letno zagotavlja določeno kvoto ur helikopterskega prevoza. Hkrati so v Sloveniji za prevoz težjih kosov tovora na voljo le helikopterji SV. SV zagotavlja tudi

določeno kvoto prevozov opreme za planinske tabore. PZS pa po drugi strani v okviru civilno-vojaškega sodelovanja zagotavlja določeno kvoto spanja pripadnikov SV v času službenih aktivnosti na planinskih kočah, določen obsega najema plezalnega stolpa PZS in PUS Bavšica ter sodelovanje planinskih vodnikov pri določenih aktivnostih SV.

V 16. in 17. nadaljevanju podkasta *V steni* je Miha Habjan gostil Toma Drolca, prvega soplezalca Tomaža Humarja in desetletnega oskrbnika doma na edinem 'vulkanu' v Sloveniji, na Smrekovcu, ter Dušana Škodiča, publicista, avtorja nove knjige *Triglav je naš* in člana uredniškega odbora *Planinskega vestnika*.

Mladinska komisija (MK) vsako leto za največje dosežke na področju mladinskega dela v planinstvu podeljuje priznanja Mladina in gore. Za izjemne dosežke pri vzgoji in izobraževanju planinske mladine sta ga letos prejela osnovna šola in vrtec Polzela. Priznanje Mladina in gore za življenjsko delo na področju vzgoje in izobraževanja mladih sta ga letos prejela Bogomil Polavder (PD Zabukovica) in Irena Kumer (PD Dobrovlje Braslovče).

Letošnji študentski tabor se je odvil med 24. in 29. septembrom, kjer so se v Bavšici in na okoliških vršacih mladi srečevali s pustolovščinami, raziskovali naravne lepote ter krepili vezi prijateljstva.

Regijsko tekmovanje Mladina in gore je 18. novembra potekalo na osnovnih šolah v Račah (PD Fram), Pivki (PD Postojna) in Trzič (PD Trzič). Sodelovalo je kar 53 ekip, na državno tekmovanje, ki bo 20. januarja 2024 na Osnovni šoli Šenčur, pa se je uvrstilo najboljših 18.

Vodniška komisija je 25. novembra na lgu pripravila zbor predstavnikov vodniških odsekov, pred katerim se je večina vodnikov PZS zbrala že na 17. posvetu Gore in varnost.

Gospodarska komisija. PD Ravne na Koroškem je objavilo razpis za oskrbniški par v Koči na Naravskih ledinah, PD Jesenice pa je sporočilo, da bo Koča na Golici ob vikendih in praznikih odprta tudi v zimskih mesecih ob ustreznih zimskih razmerah.

Koča na Kokoši (PD Sežana) je s prenovo velikega dela kočice (toplotna izolacija, stavbno pohištvo, toplotna črpalka, sončna elektrarna, LED svetila, varčna oprema za uporabo vode, zbiralnik deževnice, čistilna naprava) dosegla cilj razpisa iz leta 2021 takratnega ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo (MGRT) za energetska in okoljska sanacija planinskih koč, tj. zmanjšati rabo energije in snovi ter povečati rabo obnovljivih virov energije.

Komisija za planinske poti (KPP). PD Srednja vas v Bohinju je letos poleteli v okviru projekta VrH Julijcev uredilo planinsko pot na odseku Jezerce–Studorski preval.

Zaradi podrtih dreves, poplav ali drugih poškodb so zaprte poti čez Komarčo, pot iz Tople proti Domu na Peci, odsek planinske poti med parkiriščem v Socki in cesto, ki vodi proti Spodnjim Selcam, ter planinska pot, ki vodi od slapa Rinka proti Okrešlju. V sklopu 20. dneva istrskih planincev v Vodicaх v Čičariji se je 22. oktobra zbralo več kot 150 planincev, med njimi tudi slovenski, in so po letošnjem vstopu Hrvaške v schengenski prostor ponovno odprli obnovljene čezmejne poti Vodice–Velika vrata s povezavo na slovenske poti Mala in Velika Plešivica ter pot Vodice–Ribnik s povezavo v smeri Ostriča.

Komisija za alpinizem je organizirala zimski alpinistični tabor, in sicer od 3. do 10. decembra v slovaških Tatraх v okolici jezera Zelene Pleso.

Komisija za športno plezanje (KŠP) je pozvala športne plezalce in plezalke, zainteresirane za pridobitev statusa kategoriziranega športnika, da oddajo vlogo.

V Lavalu se je na evropskih kvalifikacijah za popolnitev mest na olimpijskih igrah prihodnje leto v Parizu pomerilo tudi šest Slovencev, a se nikomur ni uspelo uvrstiti med osem najboljših. Nastop v Parizu si je doslej od Slovencev zagotovila le Janja Gar nbret.

Celjska sestrsko-bratska naveza Julije in Jerneja Kruder je na plezalskem *masters* tekmovanju *Red Bull Dual Ascent* premagala ukrajinsko-špansko navezo in se veselila najslajše zmage v paralelnem plezanju 180-metrске večraztežajne smeri v steni

jezu Verzasca v Švici, s katerega je v filmu *Golden Eye* skočil James Bond.

Komisija za gorske športe. V Zagrebu na Hrvaškem so se 11. novembra pomerili ledni plezalci na prvi tekmi slovensko-hrvaško-srbskega pokala v lednem plezanju v sezoni 2023/24. Ob nekoliko manjši tekmovalni zasedbi so se izkazali slovenski tekmovalci, Maja Šuštar in Marko Guna na prvem, Marta Krejan Čokl na drugem in Miha Guna na tretjem mestu.

25. novembra je na Slovaškem v Žilini potekala prva od petih tekmovalnih letošnjega evropskega pokala v lednem plezanju. Tekmovalo je kar 55 tekmovalcev in 23 tekmovalk iz 16 držav. Slovenska ekipa je štela štiri člane; to so bili Gregor Šegel (AO PD Ljubljana - Matica), Miha Guna (AO PD Rašica), Blaž Grad (AO PD Nova Gorica) ter debitant in najmlajši član slovenske ekipe Urban Bečan (AO PD Domžale).

Letošnje tekme državnega prvenstva (prej slovenski pokal) v tekmovalnem turnem smučanju za sezono 2023/2024. Tekme bodo 22. decembra (sprinti) na Celjski koči, 27. januarja (posamično, memorial Luke in Rada Markiča) na Jezerskem, 7. februarja (vzpon, Lumarjev vertikal) v Mariboru, 9. marca (posamično) na Zelenici in 17. marca (pari) v Logarski dolini.

Planinska založba. Izšel je prenovljeni vodnik *Slovenska planinska pot* izpod spretnih prstov uveljavljenih avtorjev Gorazda Goriška, Mojce Stritar Kučuk in Andraža Poljanca. Vodnik, nazadnje razdeljen na tri dele, je znova v enem kosu z 232 stranmi, napisan pregledno z vsemi potrebnimi informacijami za vsako etapo.

Planinska založba je sodelovala na Slovenskem knjižnem sejmu, ki je med 21. in 26. novembrom na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani privabil množico ljubiteljev knjig. PZS je imela posebne sejemske ugodnosti, na prireditvenem odru pa so v pogovorih navdušili avtorji Dušan Škodič, Vladimir Habjan, Irena Mušič Habjan in Tomaž Hrovat.

Zaključna prireditvev projekta Brati gore 2023 je bila 8. decembra v Slovenskem planinskem muzeju v Mojstrani. Ogledu filma *Zadnje izpovedi*

je sledil pogovor z Matjažem Šerkezijem o življenju z gorami, nato pa odprtje fotografske razstave #LjubimGore 2023 s podelitvijo nagrad fotografom, nagrajenim na natečaju PZS, *Planinskega vestnika* in podjetja CEWE. Razstava bo v SPM na ogled do 1. marca 2024.

Zdenka Mihelič

U SPOMIN

Peter Muck (1930–2023)

Ko se od hriba odvali skala in se na poti spremeni v prah, ga ni, ki bi jo lahko postavil nazaj. Tako smo se 2. novembra 2023 za vedno poslovili od starega alpinista in prijatelja Petra Mucka, moža tisočih darov. Tistega "Petra s CK", kot se je leta nazaj sam predstavil nekemu mišičniku.

Peter je pripadal prvi povojni generaciji alpinistov, tistim, ki jim je svoboda spet odprla pot v gore. Gore so jim dajale svobodo, šport, avanturo, prijateljstvo, družbo, skratka – življenje. Stik s predvojno alpinistično generacijo je bil pretrgan. Plezalsko in alpinsko znanje pozabljeno. Bil je to čas svobode in pomanjkanja. Oprema, kar jo je še ostalo po kotih, je bila stara, izrabljena in zastarela. O športni obleki in hrani za športnike ni bilo mogoče niti pomisliti, bila je pač času primerna. Polni neskončnega poleta in neizmerne volje so se zavedali, da do uspeha vodijo samo iznajdljivost in ustvarjalne veščine. Vse je bilo treba premisliti in zgraditi na novo. Bili so generacija, ki je v težkih razmerah postavila temelje, na katerih stoji današnji slovenski alpinizem.

Ko sem prišel na alpinistični odsek Ljubljana - Matica, so vsi ti veliki, slavni fantje že končali šole in se drug za drugim porazgubili po poklicih in službah. Gradili so kariere in ustvarjali družine. Ukvarjali so se z vrsto pomembnih stvari, tako da jim za alpinistično mularijo ni ostajalo časa. Zato se takrat naše planinske poti niso križale. Nekajkrat sva se s Petrom srečala v nekem drugem okolju in takrat nisem vedel, da se v inženirju Petru Mucku skriva tudi del naše alpinistične zgodovine. Spoznavali in zares spoznali in smo se veliko pozneje pri druženju v Koči na Gozdu pod Vršičem, na zborih veteranov in še kje. In to v času, ko razlike v letih niso več tako pomembne in ko spomini zamenjajo junaške podvige.

Glasba je bila drugi del Petrove duše. Delo, glasba in gore, tako kot nekoč veliki Julius Kugy. Nepozabni so spomini na sestanke Odbora pri

Janezu na Kavtrah. Peter je pritoval, vso tisto zajetno elektronsko ropotijo, da se je muzika glasneje in lepše slišala. Potem je raztegoval meh, Janez pa je brenkal na kitaro, preigravala in prepevala sta viže, take, kot se za "ta stare" spodobi, da so se misli in teran lahko pretakali v pravi smeri. Pa še bližnji in daljni sosedi v grapah po Polhograjcih so dobili zastoj koncert.

Postalo je obvezno, da se veterani vsako leto prvi petek v oktobru dobimo na Vršiču v Koči na Gozdu. Tudi letos smo se. Samo nekaj dni pred srečanjem je Peter sporočil, da zagotovo pride, da pa se je nekaj zapletlo s prevozom, a bo že vse sam uredil, kot je treba. Pripeljal se je s taksijem in točno ob uri. Malo negotovih nog, toda čiste glave in bistrimi misli, veder in, kot po navadi, poln duhovitih domislic, ob katerih nikoli nisi vedel, kje se skriva pikra bodica. In to pot je s seboj prinesel še knjigo.

Svojo knjigo *Spomini starega alpinista*. Dolgo se je že govorilo, da je napisal knjigo, tudi to, da je že zunaj. Peter jo je na Vršič na zbor veteranov prinesel sam. Tovarišiji na vpogled in pregled, ker je vedel, da bodo njegove zgodbe obudile stare spomine in da bodo stari fantje in dekleta najbolje od vseh razumeli napisano ter vedeli, zakaj in komu so zapisane besede namenjene. In potem smo kot običajno klepetali in opravljali. Ko se je naveličal družbe, je počasi vstal, se poslovil in odšel. Niti najmanj si nismo predstavljali, da zadnjič in za vedno.

In ob letu obsorej ga bomo v taisti koči pod Vršičem na zboru veteranov počastili s spoštljivim molkom. Kot se spodobi in kot si Peter zasluži. In ostal bo samo še spomin. Hvala, Peter, ker smo lahko bili tvoji prijatelji.

*Kazimir Drašlar,
Odbor alpinistov veteranov PZS*

Za nami je še ena pot, po kateri smo skupaj stopali 365 dni. Čas bo naš spomin na preteklo leto kmalu oklestil, ne bo pa izbrisal vseh hribovskih doživetij, ki nam jih je uspelo shraniti v najstarejši slovenski reviji, ki še izhaja. To je zagotovo ena od izpolnjenih želja vseh, ki revijo ustvarjamo, hkrati pa iskrena želja za naslednjih 366 dni. Prepričani smo, da se bo uresničila, saj spomine ustvarjamo in ohranjamo skupaj z vami, drage bralke in bralci, avtorice in avtorji, vsi, s katerimi se podajamo na novo pot, ki bo trajala leto dni. Želimo vam kopico nepozabnih doživetij, izjemnih razgledov in čim več zgodb, ki jih čas ne bo mogel oklestiti.

Vesel božič in srečno novo leto 2024!

Uredništvo

Želje za leto 2024

Vsem anketirancem smo zastavili enaki vprašanji. Kaj je po vašem mnenju zaznamovalo leto 2023? Kakšna so vaša pričakovanja in česa si najbolj/najmanj želite v letu 2024?

Pripravila Miha Pavšek in Vladimir Habjan

Tudi leto 2023 je tako kot že leto pred tem najbolj zaznamovala huda prometna obremenitev alpskih dolin in prelaza Vršič v turistični sezoni. Zato si želim, da bi pristojni državni organi in lokalne oblasti s konstruktivnim sodelovanjem ob vhodih v alpske doline in v vznožju prelazov najprej premišljeno zasnovali, nato pa uredili dovolj velika parkirišča. Cene parkiranja bi morale biti poenotene, višina pa razumna. Obenem bi morali za prevoze namesto velikih nerodnih avtobusov zagotoviti tudi bolj praktične kombije, zlasti pa bi morali biti prevozi redni, in to že od zelo zgodnjih jutranjih ur, kar je nujno za daljše planinske ture. Le tako bodo ljudje res začeli uporabljati javni prevoz, s tem pa dolgoročno zmanjšali okoljsko obremenitev alpskih dolin. Pločevina, izpuhi in konflikti zaradi gneče in neustreznega parkiranja zdaj marsikoga odvrnejo od izleta na vrhuncu poletne sezone. To je velika škoda, saj je sprostitev v naravi najboljšo zdravilo za stres, ki ga ljudem povzroča sodobni način življenja.

*Mateja Končina Peternel,
ljubiteljica gora*

Ni mi bilo treba veliko premišljevati o novoletni nalogi. Odgovora na zgornji vprašanji se lepo ujameta z delom

slovenske botaničarke, muzejske svetnice v Prirodoslovnem muzeju dr. Nade Praprotnik. Lani se je poslovala od svojih rožic, ki jih je s tako ljubeznijo raziskovala in skrbela zanje, med drugim tudi v Alpškem botaničnem vrtu Juliana v Trenti. Sodelovala je v različnih revijah, z veseljem tudi v zborniku občine Dobrova - Polhov Gradec, imenovanem *Domači kraji*. Ob Polhograjskem hribovju, njegovi botanični zgodovini, Blagajevem volčinu in njegovi prepoznavnosti v svetu naju je svojevrstna delovna zavzetost poldrugo desetletje tesno povezovala. Čudno naključje je spremljalo njeno zadnjo objavo v njem. Spoštljivo strokovno pozornost je namreč posvetila prav svojemu stanovskemu kolegu dr. Tonetu Wraberju. Ali je bil to njen zadnji strokovni članek, bodo vedeli poznavalci. Na korekture se ni več oglasila, zbornik je izšel junija letos. Stroka jo zagotovo pogreša. Osebno jo pogrešam tudi kot urednica omenjenega zbornika. Naključje je hotelo, da sem obiskala vrt Juliano nekaj mesecev po njeni smrti. Rože so v glavnem že odcvetele, a skrb zanje se je še kazala. Nekdo je vestno zalival zaradi suše nekoliko osušene rastline. Bo, tudi vnaprej bo cvetje v tem vrtu skrbno negovano. Iz take rodovitne zemeljske podlage dr. Nade Praprotnik rastejo tudi moje želje v letu 2024. Naj ne veljajo samo za to leto, ampak tudi za naslednja. Alpski botanični vrt Juliano naj še naprej razveseljuje obiskovalce gorske narave in naj ta ostaja zatočišče dandanašnji obremenjenega človeka nasploh. In tudi strokovna misel o gorskem cvetju naj ne presahne.

*Milka Bokal,
jezikoslovka in ljubiteljica narave*

Geografsko zagotovo nadaljevanje trenda taljenja ledenikov in skorajšnje izginotje Triglavskega ledenika.

Vsakič znova nam kakšna malo bolj snežena zima vlije malce goljufivega upanja, da si bo, vsaj prehodno, ta ledeni ostanek malce opomogel, a poletne temperature to potem povsem izničijo. Od Antarktike se je ločila največja ledena gora doslej. No, saj formalno je bila že kar nekaj let ločena, a zdaj se oddaljuje od nje. Vse to kaže, da se naša predstava o gorah kot o kraju mrzlih in sneženih zim, ki trajajo skoraj v poletje, počasi spreminja. Geografsko so hribe zaznamovale tudi letošnje poplave oziroma nalivi. Pokazalo se je, kako narava spreminja površje, kako malo je treba, da postanemo ogroženi, da se spremeni morfologija površja ... O tematski plati sem precej razmišljal o vlogi planinskih koč. Res jih imamo veliko. Ne le v visokogorju, tudi v sredogorju, marsikje so res dobro obiskane. Na Krimu je že nekaj let oskrbniški par, ki je dobesedno prerodil to kočico. Krim je pač moj »osebnik« hrib, tam sem pogosto in dejansko vsakič, ko grem gor, pojem jabolčni zavitek, ki je tako dober! Saj, primarna vloga planinskih koč je bila zavetje, danes pa je vse kaj drugega. V sredogorju, kjer so cestne povezave, lahko nudijo tudi gostinsko postrežbo, v visokogorju pa s tem, pogledimo resnici v oči, povečujemo ogliščni odtis. Žal so oskrbniki ekonomsko odvisni od prodaje hrane in pijače in včasih se že kar slabo počutim, če prinesem oboje s sabo. Glede gorskih koč to ni bila kritika, ampak bolj ugotavljanje stanja. Kot sem napisal, tudi jaz sem na nek način uporabnik »kulinarike«, mi je pa žal, da nekatere kočice zapirajo vrata, ker nimajo oskrbnikov oziroma le ti ne morejo preživeti. Kako najti denar za vzdrževanje takih planinskih koč, je težko vprašanje. Današnji svet deluje izrazito ekonomistično. Imam pa še en žulj: ali bi bilo možno začeti obsežen projekt delne obnove mulatjer iz prve svetovne vojne? Italijani so za to pridobili precej evropskih sredstev. Saj ne mislim, da bi vzpostavili široke in gladke poti, ampak da bi jih popravili toliko, da ne bi tako hitro propadale – ponekod so povsem porušene in težko prehodne. Kar se tiče podnebnih vplivov – moje želje bodo izginile v gorskem vetru.

Andrej Velkavrh, meteorolog

**POČITNIŠKA
PLEZALNA
ŠOLA**

AKTIVNE IN ZABAVNE POČITNICE | ZA ZAČETNIKE IN IZKUŠENE MLADE PLEZALCE
10 TERMINOV PREKO CELEGA POLETJA | WWW.PLEZALNICENTER.SI

PLEZALNI
CENTER
LJUBLJANA

**U prihodnjih številkah Planinskega
vestnika boste lahko prebrali ...**

TEMA MESECA
Starostniki v gorah

INTERJUJ
Miro in Janez Šušteršič, Andrej Jež,
Zdravko Bodlaj, Sandra Voglar, Thierry Duffar

Z NAMI NA POT
Bosna in Hercegovina, Pockbergi

gorenjska televizija
www.gtv.si

88,3 MHz, 96,9 MHz, 97,2 MHz,
99,5 MHz, 103,7 MHz,
105,1 MHz in 106,2 MHz.

Primorski val

*Od Trente do Trojan, najbolj poslušana
regionalna radijska mreža na Primorskem.*

**ZIMSKA
DOŽIVETJA
NARAVE**

vsak petek ob 17.05 h
na radiu Ognjišče
z Blažem Lesnikom

RADIO ŠT. 1
OD KOLPE DO BARJA

radijska oddaja

ČEZ HRIBE IN DOLINE

vsak 3. četrtek v mesecu, ob 17. uri

SE SLIŠIMO!

**RADIO
UNIVOX**

99.5 MHz
106.8 MHz
107.5 MHz

Rožna ulica 39
1330 Kočevje

T: 01/893 99 10
F: 01/893 99 24
E: info@univox.si

**RADIO
KRANJ 97.3**

www.radio-kranj.si

GORENJSKI megasrček

gore-ljudje

SEJEM ALPE-ADRIA

34. sejem turizma

31. 1.–3. 2. 2024

Nagrada Jakob 2024

Potegujte se za naziv:

Ambasador Inovativne turistične prireditve na osnovi kulturne in naravne dediščine

- brezplačna prijava
- razstavljanje na sejmu ni pogoj za prijavo
- rok prijave je **28. december 2023**
- nagrajenec prejme brezplačen razstavni prostor na sejmu **Alpe-Adria 2024**

Gospodarsko
razstavišče

Vzporedni sejem:

GASTexpo – hibridni HO.RE.CA sejem